

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: «ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Οικονομική και Περιβαλλοντική προστασία μικρών τουριστικών πόλεων.

Μελέτη περίπτωσης: Ξυλόκαστρο Κορινθίας

Διπλωματική Εργασία

Γεωργίου Σαβίνα

Αθήνα, 2022

HAROKOPIO UNIVERSITY

SCHOOL OF ENVIRONMENT, GEOGRAPHY AND APPLIED
ECONOMICS

DEPARTMENT OF ECONOMICS & SUSTAINABLE DEVELOPMENT
POSTGRADUATE PROGRAMME “SUSTAINABLE DEVELOPMENT”
COURSE: ENVIRONMENTAL MANAGEMENT

Economic and Environmental protection of small touristic towns. Case study:

Xylokastro of Corinth

Master Thesis

Georgiou Savina

Athens, 2022

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: «ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

**Μητούλα Ρόϊδω (Επιβλέπουσα)
Καθηγήτρια, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Χαροκόπειο
Πανεπιστήμιο**

**Οικονόμου Αγησίλαος
Διδάκτωρ, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο**

**Καραμέτου Παναγιώτα
Μέλος ΕΔΙΠ, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο**

Η Γεωργίου Σαβίνα

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

3) Όπου υφίστανται δικαιώματα άλλων δημιουργών έχουν διασφαλιστεί όλες οι αναγκαίες άδειες χρήσης ενώ το αντίστοιχο υλικό είναι ευδιάκριτο στην υποβληθείσα εργασία.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, Μητούλα Ρόϊδω για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας της διπλωματικής μου μελέτης, όλους τους ανθρώπους από την Τοπική Αυτοδιοίκηση του Ξυλοκάστρου για τα στοιχεία που μου έδωσαν για να συμπληρώσω την εργασία μου καθώς και όλους τους φίλους και φίλες που με στήριξαν.

Ευχαριστώ θερμά όλους όσους συμμετείχαν στην έρευνα που έκανα και αφιέρωσαν λίγο χρόνο αλλά για μένα πολύτιμο ώστε να ολοκληρώσω τη διπλωματική μου εργασία.

Αφιερώνω αυτή την διπλωματική εργασία στην οικογένειά μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ABSTRACT.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	13-14
ΜΕΡΟΣ Α: Γενικό Θεωρητικό	
Κεφάλαιο 1	
1.1. Περί τουρισμού.....	15-16
1.2. Παγκόσμιος Τουρισμός.....	16-18
1.3. Ευρωπαϊκός Τουρισμός.....	19-21
1.4. Τουρισμός στην Ελλάδα.....	21-22
1.5. Εγχώριος τουρισμός.....	22-26
1.6. Επιπτώσεις της πανδημίας στον τουρισμό.....	26-28
1.6.1 Οικονομικές επιπτώσεις του τουρισμού.....	28-30
1.6.2 Περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού.....	30-33
1.6.3. Κοινωνικές και πολιτιστικές επιπτώσεις του τουρισμού.....	33-35
1.6.4. Επιπτώσεις του τουρισμού στις παράκτιες περιοχές.....	35-36
ΜΕΡΟΣ Β: Περιγραφή της μελέτης περίπτωσης	
Κεφάλαιο 2	
2.1. Θέση- τοποθεσία της πόλης.....	37
2.2. Ιστορικά.....	37-39
2.3. Διοικητικά όρια και διοικητικές μεταρρυθμίσεις.....	39-40
2.4. Δημογραφικά και πληθυσμιακά χαρακτηριστικά.....	40
2.5. Χρήσεις γης.....	41-42
2.6. Οικονομικές δραστηριότητες, απασχόληση και κοινωνικές συνθήκες.....	42-44

2.7. Δίκτυα Κοινωνικών και Πολιτιστικών Υποδομών.....	44-48
2.8. Δίκτυο Μεταφορών.....	48-49
2.9. Φυσικό περιβάλλον.....	49-51
2.10. Φυσικές Απειλές.....	51-52

ΜΕΡΟΣ Γ: ΈΡΕΥΝΑ

Κεφάλαιο 3

3.1. Περιγραφή έρευνας ερωτηματολογίων.....	53
3.2.Ανάλυση αποτελεσμάτων.....	54-71
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	71-75
Παράρτημα 1: Ελληνική Νομοθεσία για τις παράκτιες και τουριστικές περιοχές.....	75-76

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζεται η επιρροή του εγχώριου τουρισμού στον οικονομικό και περιβαλλοντικό τομέα της περιοχής του Ξυλοκάστρου. Αξιολογείται η προστασία των μικρών αυτών παράκτιων τουριστικών πόλεων από τους ίδιους τους τουρίστες αλλά και από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αρχικά στην εργασία γίνεται λόγος για όλα τα είδη του τουρισμού αναλογικά από τον παγκόσμιο μέχρι τον εθνικό καθώς και για τον εγχώριο και τον παράκτιο τουρισμό, στους οποίους και ειδικεύεται η μελέτη. Παρουσιάζονται ακόμη, οι επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει ο τουρισμός στο σύνολό του, αλλά και τα πολύ σημαντικά πλεονεκτήματα αυτού. Ακολουθεί περιγραφή της περιοχής μελέτης, τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά χαρακτηριστικά της, οι υποδομές που περιλαμβάνει και οι δυνατότητες που παρέχονται ώστε να είναι κατάλληλη για να προσελκύσει τουρίστες από όλη την Ελλάδα και όχι μόνο. Όμως, πρόκειται για έναν προορισμό, όχι αρκετά δημοφιλή στο εξωτερικό και λόγω αυτού η έρευνα που εκπονήθηκε στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, αφορούσε αποκλειστικά και μόνο εγχώριους τουρίστες. Σε ένα δείγμα 183 ατόμων, δόθηκαν ποικίλες απαντήσεις στις ερωτήσεις, με αρκετό ενδιαφέρον. Συμπεριλάμβανε σημαντικό αριθμό ερωτήσεων οι ποιες περιλάμβαναν όλες τις πτυχές του τουρισμού. Στο τέλος της έρευνας, έγινε και μια ερώτηση για τυχόν δυσανεμία των τουριστών ή ελλείψεις που μπορεί να παρατήρησαν στην περιοχή κατά τη διάρκεια διαμονής τους. Αυτή η ερώτηση έγινε με σκοπό να αναδειχθούν οι αδυναμίες της περιοχής και να γίνει στη συνέχεια προσπάθεια βελτίωσης αυτών. Τέλος, επιχειρείται μια σύνθεση των αποτελεσμάτων της έρευνας και του γενικού θεωρητικού μέρους και προκύπτουν κάποια συμπεράσματα.

Λέξεις κλειδιά: Τουρισμός, εγχώριος τουρισμός, παράκτια περιοχή, επιπτώσεις τουρισμού

Abstract

This paper examines the influence of domestic tourism on the economic and environmental sector of the Xylokastro region. The protection of these small coastal tourist towns by the tourists themselves and by the local government is evaluated. Initially, the paper discusses all types of tourism in proportion from global to national tourism as well as domestic and coastal tourism, in which the study specializes. The impact of tourism as a whole and the very important advantages of tourism are also presented. A description of the study area, its social, economic and cultural characteristics, the infrastructure it includes and the opportunities it offers to attract tourists from all over Greece and beyond, follows. However, it is a destination not popular enough abroad and because of this the research conducted in the last chapter of the paper was exclusively for domestic tourists. In a sample of 183 people, a variety of answers to the questions were given, with quite a lot of interest. It included a significant number of questions which covered all aspects of tourism. At the end of the survey, a question was asked about any dissatisfaction of tourists or shortcomings they may have noticed in the area during their stay. This question was asked in order to highlight the shortcomings of the area and then try to improve them. Finally, a synthesis of the results of the survey and the general theoretical part is attempted and some conclusions are drawn.

Keywords: Tourism, domestic tourism, coastal area, tourism impact

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ, ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1.2.1: Αριθμός διεθνών τουριστικών αφίξεων παγκοσμίως από το 2000 έως το 2020, παγκοσμίως (σε εκατομμύρια).....	17
Σχήμα 1.2.2: Παγκόσμιες τουριστικές αφίξεις ανά μήνα για τα έτη 2019, 2020 και 2021 (σε χιλιάδες).....	17
Σχήμα 1.2.3: Ποσοστιαία αλλαγή ανά περιοχή σε παγκόσμιο επίπεδο για το 2021 συγκριτικά με το 2019.....	18
Σχήμα 1.3.1: Αφίξεις σε τουριστικά καταλύματα για την περίοδο 2011-2019 στην ΕΕ.....	19
Σχήμα 1.3.2: Ευρωπαϊκές τουριστικές αφίξεις ανά μήνα για τα έτη 2019, 2020 και 2021 (σε χιλιάδες).....	20
Σχήμα 1.3.3: Ποσοστιαία αλλαγή ανά περιοχή σε παγκόσμιο επίπεδο για το 2021 συγκριτικά με το 2019.....	20
Διάγραμμα 1.4.1: Συνολικές αφίξεις τουριστών στην Ελλάδα, παγκοσμίως.....	22
Σχήμα 1.7.1: Οι συνέπειες των μεγάλων κρίσεων στον παγκόσμιο τουρισμό.....	26
Εικόνα 2.1.1: Χάρτης θέσης Ξυλοκάστρου.....	37
Διάγραμμα 2.4.1 : Μόνιμος πληθυσμός της Δημοτικής Ενότητας Ξυλοκάστρου για τα έτη 1991, 2001 και 2011	40
Εικόνα 2.5.1: Κάλυψη γης για το Ξυλόκαστρο, το έτος 2018, σύμφωνα με τα παραδοτέα του προγράμματος CORINE της Ευρωπαϊκής Ένωσης	41
Εικόνα 2.5.2: Χρήσεις γης για την πόλη του Ξυλοκάστρου, σύμφωνα με τα ΦΕΚ που έχουν δημοσιευθεί για την περιοχή.....	42
Εικόνα 2.7.1 : Πλατείες Ξυλοκάστρου.....	45

Εικόνα 2.7.2: Σχολεία Ξυλοκάστρου.....	46
Εικόνα 2.9.1: Αισθητικό δάσος «Πευκιάς» Ξυλοκάστρου (ΤΙΦΚ).....	50
Εικόνα 2.9.2: Αισθητικό δάσος «Πευκιάς» Ξυλοκάστρου.....	51
Διάγραμμα 3.2.1: Φύλο ερωτηθέντων.....	54
Διάγραμμα 3.2.2: Ηλικία ερωτηθέντων.....	54
Διάγραμμα 3.2.7: Επίσκεψη ξανά στην περιοχή.....	55
Διάγραμμα 3.2.4: Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα ερωτηθέντων.....	55
Διάγραμμα 3.2.5: Επάγγελμα ερωτηθέντων.....	56
Διάγραμμα 3.2.6: Λόγος επίσκεψης της περιοχής.....	56
Διάγραμμα 3.2.7: Επίσκεψη ξανά στην περιοχή.....	57
Διάγραμμα 3.2.8: Λόγος επίσκεψης ξανά της περιοχής.....	57
Διάγραμμα 3.2.9: Ημέρες παραμονής ερωτηθέντων.....	58
Διάγραμμα 3.2.10: Η εποχή που ταξιδεύουν οι ερωτηθέντες για τουριστικούς λόγους.....	58
Διάγραμμα 3.2.11: Επίσκεψη σε πολιτιστικά κέντρα και χώρους κατά τη διάρκεια παραμονής στο Ξυλόκαστρο.....	59
Διάγραμμα 3.2.12: Ποιο πολιτιστικό κέντρο ή χώρο επισκέφτηκαν κατά τη διάρκεια παραμονής τους στο Ξυλόκαστρο.....	59
Διάγραμμα 3.2.13: Ποιο ή ποια μοναστήρια επισκέφτηκαν κατά τη διάρκεια παραμονής τους στο Ξυλόκαστρο.....	60
Διάγραμμα 3.2.14: Με ποιο τρόπο ταξίδεψαν οι επισκέπτες.....	61
Διάγραμμα 3.2.15: Μέσο Μεταφοράς οπου χρησιμοποίησαν οι επισκέπτες για να φτάσουν στο Ξυλόκαστρο.....	61
Διάγραμμα 3.2.16: Τρόπος ενημέρωσης των επισκεπτών για την περιοχή του Ξυλοκάστρου.....	62
Διάγραμμα 3.2.17: Σημαντικά στοιχεία για τον τουρισμό στην περιοχή.....	62
Διάγραμμα 3.2.18: Μουσικό φεστιβάλ Ζήρειας.....	63
Διάγραμμα 3.2.19: Παραλίες με μεγαλύτερη επισκεψιμότητα.....	63

Διάγραμμα 3.2.20: Δοκιμή τοπικών προϊόντων.....	64
Διάγραμμα 3.2.21: Τα είδη τουρισμού που υπάρχουν στο Ξυλόκαστρο και κατά πόσο είναι διαδεδομένα.....	65
Διάγραμμα 3.2.22: Υποδομές και υπηρεσίες Ξυλοκάστρου.....	65
Διάγραμμα 3.2.23: Υπαρξη ή μη κατάλληλων υποομών στο Ξυλοκαστρο για επισκέπτες Ειδικού Ενδιαφέροντος.....	66
Διάγραμμα 3.2.24: Πραγματοποίηση διακοπών από τους ερωτηθέντες τα έτη 2018-2022.....	66
Διάγραμμα 3.2.25: Οι λόγοι που δεν πήγαν διακοπές οι ερωτηθέντες κάποιο από τα έτη 2018-2022.....	67
Διάγραμμα 3.2.26: Προτίμηση ερωτηθέντων για χειμερινό τουρισμό στο Ξυλόκαστρο.....	67
Διάγραμμα 3.2.27: Οι τουριστικές υπηρεσίες ως παράγοντες στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Ξυλοκάστρου.....	68
Διάγραμμα 3.2.28: Φιλοξενία ντόπιου πληθυσμού.....	68
Διάγραμμα 3.2.29: Υποβάθμιση ή μη του φυσικού περιβάλλοντος από την τουριστική ανάπτυξη.....	69
Διάγραμμα 3.2.30: Χαρακτηρισμός τουριστικής ανάπτυξης στο Ξυλόκαστρο.....	69
Διάγραμμα 3.2.31: Ο τουρισμός ως βασικός μοχλός της οικονομίας της περιοχής.....	70
Διάγραμμα 3.2.32: Γνώμη των ερωτηθέντων για το Ξυλόκαστρο.....	70

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα εργασία, παρουσιάζεται αρχικά το φαινόμενο του τουρισμού σε Παγκόσμιο, Ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Στη συνέχεια, αναλύονται τα φαινόμενα του εγχώριου τουρισμού αλλά και του τουρισμού στις παράκτιες περιοχές. Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει το φαινόμενο του εγχώριου κυρίως τουρισμού σε μικρές παράκτιες τουριστικές περιοχές. Η μελέτη περίπτωσης είναι το Ξυλόκαστρο Κορινθίας, μια παράκτια περιοχή στη Βόρεια Πελοπόννησο. Στην προκειμένη περίπτωση, οι τουρίστες που την επισκέπτονται δε μπορούν να είναι διεθνείς, αλλά εγχώριοι λόγω του ότι δεν πρόκειται για έναν δημοφιλή, στους ξένους, προορισμό. Για το λόγο αυτό, δόθηκε βάση στους εγχώριους τουρίστες της περιοχής και αυτοί ήταν το δείγμα του πληθυσμού που πάρθηκε για τη συμπλήρωση και την ολοκλήρωση της πρωτογενούς έρευνας. Στόχος της έρευνας και το αντικείμενο της παρούσας εργασίας ήταν να γίνει κατανόηση και αξιολόγηση του οικονομικού και περιβαλλοντικού τομέα του Ξυλόκαστρου μέσα από τον τουρισμό και σε ποιο βαθμό επηρεάζεται σε αυτούς τους τομείς από αυτόν. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην εργασία βασίστηκε στην πρωτογενή και δευτερογενή έρευνα αλλά και στη μέθοδο της παρατήρησης. Η πρωτογενής έρευνα με το ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε σε 183 εγχώριους τουρίστες το καλοκαίρι του 2022 και πάρθηκαν συγκεκριμένα αποτελέσματα, η δευτερογενής έρευνα με τις βιβλιογραφικές πηγές από διεθνείς ιστοσελίδες αλλά και ελληνικές και η μέθοδος της προσωπικής παρατήρησης.

Εισαγωγικά, παρουσιάζεται ο σκοπός και η διάρθρωση της εργασίας. Στο πρώτο μέρος που είναι το γενικό θεωρητικό και το πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται και αναλύεται ο τουρισμός σε όλα του τα επίπεδα. Αρχικά, αξιολογείται ως φαινόμενο και περιγράφονται οι τομείς που επηρεάζει αλλά και επηρεάζεται. Ακολούθως αναλύεται το φαινόμενο του παγκόσμιου τουρισμού, στη συνέχεια ο Ευρωπαϊκός τουρισμός και τα προγράμματα αυτού καθώς και ο εθνικός τουρισμός της Ελλάδας περιγράφοντας τη σημαντικότητά του στη χώρα. Στη συνέχεια αναλύεται ο εγχώριος τουρισμός, ο οποίος για τις μη δημοφιλείς τουριστικές περιοχές είναι ο πλέον σημαντικός. Γίνεται μια σύγκριση του εγχώριου και του διεθνούς τουρισμού, ώστε να φανεί η σημαντικότητα και των δύο αλλά σε διαφορετικές εκφάνσεις και σε ξεχωριστούς τομείς. Οι επιπτώσεις που επιφέρει αφενός ο διεθνής και αφετέρου ο εγχώριος τουρισμός, έχουν σημαντικά διαφορετικό αντίκτυπο στη χώρα και κυρίως στην οικονομία αυτής. Επίσης, παρουσιάζεται αυτούσια η Ελληνική νομοθεσία στο Παράρτημα 1, για τις παράκτιες και

τουριστικές περιοχές. Στο τέλος του πρώτου μέρους αναλύονται όλες οι επιπτώσεις του τουρισμού είτε αυτές είναι οικονομικές είτε περιβαλλοντικές είτε κοινωνικοπολιτιστικές καθώς και οι επιπτώσεις του στις παράκτιες περιοχές.

Το δεύτερο μέρος και κεφάλαιο ειδικεύεται στην περιοχή μελέτης, δηλαδή το Ξυλόκαστρο Κορινθίας. Αρχικά, δίνεται ένας χάρτης θέσης και τοποθεσίας της πόλης, ακολουθούν ιστορικά στοιχεία της περιοχής και τα διοικητικά της όρια αλλά και τα δημογραφικά και πληθυσμιακά χαρακτηριστικά. Αναφέρονται και απεικονίζονται σε χάρτη οι χρήσεις γης της περιοχής και ακόμη αναλύονται οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της περιοχής. Παρουσιάζονται οι διάφορες υποδομές που κατέχει το Ξυλόκαστρο, όπως είναι οι κοινωνικές και πολιτιστικές, το δίκτυο μεταφορών, το φυσικό περιβάλλον και τέλος οι φυσικές απειλές.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος και κεφάλαιο, γίνεται η περιγραφή της έρευνας μέσω των ερωτηματολογίων, δίνονται όλα τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της έρευνας και τέλος αναλύονται και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα και προκύπτουν συγκεκριμένα συμπεράσματα, τα οποία συνάδουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό με το γενικό θεωρητικό κομμάτι της εργασίας.

ΜΕΡΟΣ Α: Γενικό Θεωρητικό

Κεφάλαιο 1

1.1. Περί τουρισμού

Ο τουρισμός, σύμφωνα με την UNWTO (World Tourism Organization), δηλαδή τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, θεωρείται μια σημαντική βιομηχανία που αντιπροσωπεύει το 10% του παγκόσμιου ΑΕΠ, το 7% του διεθνούς εμπορίου και το 30% των υπηρεσιών. Από την άποψη αυτή, 1 στις 10 θέσεις εργασίας παγκοσμίως θα μπορούσε να βρίσκεται στον τομέα του τουρισμού. Μέχρι το ξέσπασμα της πανδημίας Covid-19, η τουριστική βιομηχανία ήταν μία από τις μεγαλύτερες καταναλωτικές αγορές παγκοσμίως. Η σημαντική ανάπτυξη του διεθνούς τουρισμού τις τελευταίες δεκαετίες ήταν αποτέλεσμα της επιρροής διαφόρων παραγόντων, ιδίως της ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών, του νέου τρόπου ζωής που σχετίζονται με την παγκόσμια ευημερία, καθώς και λόγω ανάπτυξης των αεροπορικών εταιρειών χαμηλού κόστους που έκαναν τα διεθνή ταξίδια διαθέσιμα σε ευρύτερο κοινό. Η τεράστια τουριστική ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών μπορεί επίσης να αποδίδεται στην εμφάνιση και ανάδυση της μεσαίας τάξης σε μεγάλες και αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπως στην Κίνα, τη Βραζιλία και την Ινδία. Η μετακίνηση ανθρώπων και τα έσοδα από τον τουρισμό έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη των οικονομιών σε όλο τον κόσμο. Επιπλέον, οι τουρίστες δαπανούν χρήματα για αθλητικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ, αγορές, διαμονή, εστιατόρια, τουριστικά αξιοθέατα, ενώ οι επιχειρηματίες επιβάτες ξοδεύουν σε συνέδρια και άλλες εκδηλώσεις, γεγονός που τονώνει ακόμα περισσότερο την τοπική οικονομία και την απασχόληση (Lukoníc & Stojkonić, 2020, 80). Με την έξαρση της πανδημίας στις αρχές του 2020, τα μέτρα ταξιδιωτικής απαγόρευσης που υιοθετήθηκαν από όλες τις χώρες, είχαν σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στην τουριστική βιομηχανία και την παγκόσμια οικονομία. Ο τουρισμός απαιτεί ταξίδια, επομένως οποιοσδήποτε παράγοντας αποτελεί εμπόδιο σε αυτά, μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την τουριστική βιομηχανία (Gössling et al., 2021).

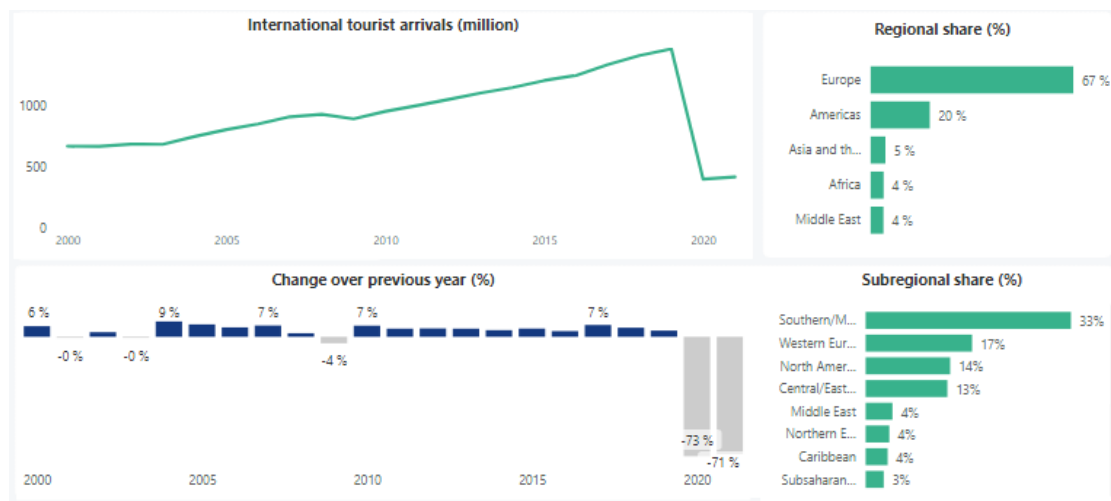
Η πολιτιστική και κοινωνική αλλαγή της σύγχρονης κοινωνίας, των υπηρεσιών και της βιομηχανικής κοινωνίας, καθώς και οι τεχνικές και οικονομικές καινοτομίες, ιδίως στο σύστημα μεταφορών έχουν οδηγήσει σε τεράστιες αλλαγές από την πλευρά του τουρισμού και της ζήτησης αυτού. Ταυτόχρονα, άλλοι παράγοντες, όπως η αυξημένη γεωπολιτική σταθερότητα και το άνοιγμα πολλών εθνικών συνόρων, αποτελούν αιτίες για την συντριπτική αύξηση του διεθνούς τουρισμού. Παρά τη μείωση του ρυθμού ανάπτυξης και την οικονομική

κρίση που έπληξε μεγάλο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού, ο τουρισμός ήταν μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες αγορές παγκοσμίως, μέχρι την εμφάνιση της νέας πανδημίας COVID-19. Καθώς η επιδημία εξαπλώθηκε γρήγορα και ο αριθμός των κρουσμάτων και των θανάτων αυξήθηκε, ελήφθησαν διάφορα μέτρα. Πολλές χώρες έκλεισαν τα σύνορά τους εντελώς. Εθνικές και διεθνείς εκδηλώσεις, συμπεριλαμβανομένων των Ολυμπιακών Αγώνων, αναβλήθηκαν. Από τα αποτελέσματα μιας έρευνας που έγινε σε παγκόσμιο επίπεδο, αποκαλύφθηκε ότι ο τομέας του τουρισμού είναι από τους πιο ευαίσθητους και ευεπηρεάστους στις παγκόσμιες κρίσεις. Η κρίση που ξεκίνησε με την εμφάνιση του COVID-19 έγινε το επίκεντρο των ταξιδιωτών, ακόμη και όταν ήταν ακόμη σε τοπικές διαστάσεις. Με την ανακοίνωση του πρώτου κρούσματος COVID-19 ως πανδημίας, οι ταξιδιώτες αποφάσισαν να ακυρώσουν αμέσως τα ταξίδια τους και άρχισαν να συζητήσουν θέματα ταξιδιωτικής ασφάλειας. Μια άλλη αρνητική πτυχή αυτών των κρίσεων είναι ότι χρειάζεται χρόνος για να επανέλθουν οι ταξιδιώτες στην παλιά τους κινητικότητα, ακόμη και μετά το τέλος της όποιας κρίσης. Οι άνθρωποι επηρεάζονται από το περιβάλλον του φόβου, του άγχους και της ανασφάλειας για μεγάλο χρονικό διάστημα και συνηθίζουν να παραμένουν επιφυλακτικοί. Αυτή η τάση παρατείνει περαιτέρω τον χρόνο αποκατάστασης της τουριστικής βιομηχανίας (Uğur & Akbiyik, 2020, 11-12).

1.2. Παγκόσμιος Τουρισμός

Ο αριθμός των διεθνών τουριστικών αφίξεων παγκοσμίως αυξήθηκε κατά περίπου 3,8% το 2021 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αφού μειώθηκε απότομα το 2020 λόγω εμφάνισης της πανδημίας COVID-19. Η πανδημία COVID-19 έθεσε πρωτοφανείς προκλήσεις για την παγκόσμια ταξιδιωτική και τουριστική αγορά το 2020 και το 2021, καθώς οι χώρες παγκοσμίως εισήγαγαν αποκλεισμούς και ταξιδιωτικές απαγορεύσεις για να περιορίσουν την εξάπλωση του ιού και τον αριθμό των λοιμώξεων. Εν τω μεταξύ, το μερίδιο του συνολικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος που παράγεται από την παγκόσμια ταξιδιωτική και τουριστική βιομηχανία μειώθηκε σχεδόν στο μισό το 2020 σε σχέση με το προηγούμενο έτος λόγω της πανδημίας (Lock, 2022).

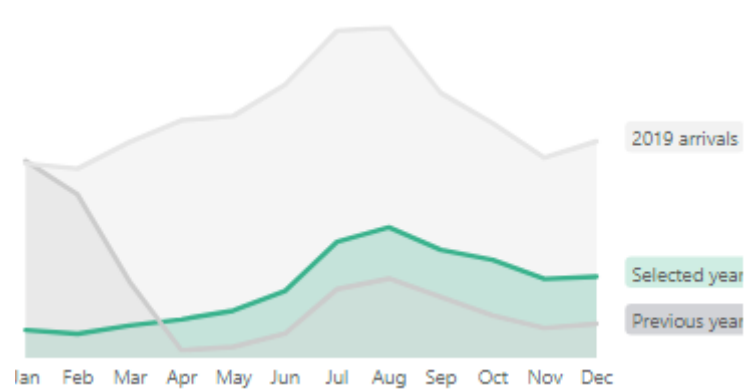
Σχήμα 1.2.1: Αριθμός διεθνών τουριστικών αφίξεων παγκοσμίως από το 2000 έως το 2020, παγκοσμίως (σε εκατομμύρια)

Πηγή: <https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance>

Γίνεται φανερό από το Σχήμα 1.2.1 πως ενώ μέχρι το 2019, οι αφίξεις των τουριστών στις διάφορες χώρες όλο και αυξανόταν, το 2020 παρατηρείται απότομη μείωση λόγω της έξαρσης της πανδημίας. Παρατηρείται μείωση συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια έως και 73%. Καθώς ο κόσμος αντιμετωπίζει μια άνευ προηγουμένου παγκόσμια υγειονομική, κοινωνική και οικονομική κατάσταση έκτακτης ανάγκης με την πανδημία COVID-19, τα ταξίδια και ο τουρισμός συγκαταλέγονται μεταξύ των τομέων που πλήττονται περισσότερο, με αεροπλάνα να μην κάνουν ταξίδια, ξενοδοχεία κλειστά και ταξιδιωτικούς περιορισμούς σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου. Ωστόσο πλέον μετά από 2 χρόνια, η κατάσταση έχει εξομαλυνθεί και πλέον οι χώρες οδεύουν σε μια κανονικότητα χωρίς μέτρα και περιορισμούς, ώστε να επέλθει η ισορροπία στις κοινωνίες όπως στα προ πανδημίας επίπεδα.

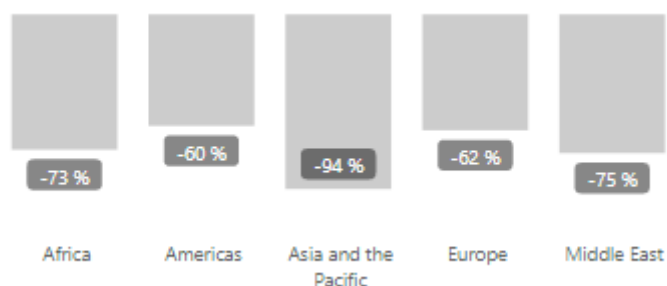
Σχήμα 1.2.2: Παγκόσμιες τουριστικές αφίξεις ανά μήνα για τα έτη 2019, 2020 και 2021 (σε χιλιάδες)

Πηγή: <https://www.unwto.org/tourism-data/international-tourism-and-covid-19>

Όπως γίνεται αντιληπτό και από το Σχήμα 1.2.2 οι παγκόσμιες τουριστικές αφίξεις ανά μήνα για το έτος 2019, βρίσκονταν σε πολύ υψηλά επίπεδα ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες και ξαφνικά το 2020 (previous year), από τον Απρίλιο και μετά όπου εφαρμόστηκαν περιοριστικά μέτρα σχεδόν σε όλες τις χώρες μετά την εμφάνιση του ιού, οι αφίξεις μειώνονται κατακόρυφα, αφού τα μόνα δρομολόγια που επιτρέπονταν με οποιοδήποτε μέσο ήταν τα επαγγελματικά και τα ιατρικά. Παρόλα αυτά το 2021, παρατηρείται μια μικρή αύξηση, όπου από τον Ιούνιο και έπειτα είναι μεγαλύτερη, συγκριτικά με το 2019 λόγω μείωσης των μολύνσεων από τον ιό και απαλλαγής από τα περιοριστικά μέτρα που είχαν επιβληθεί στις χώρες.

Σχήμα 1.2.3: Ποσοστιαία αλλαγή ανά περιοχή σε παγκόσμιο επίπεδο για το 2021 συγκριτικά με το 2019

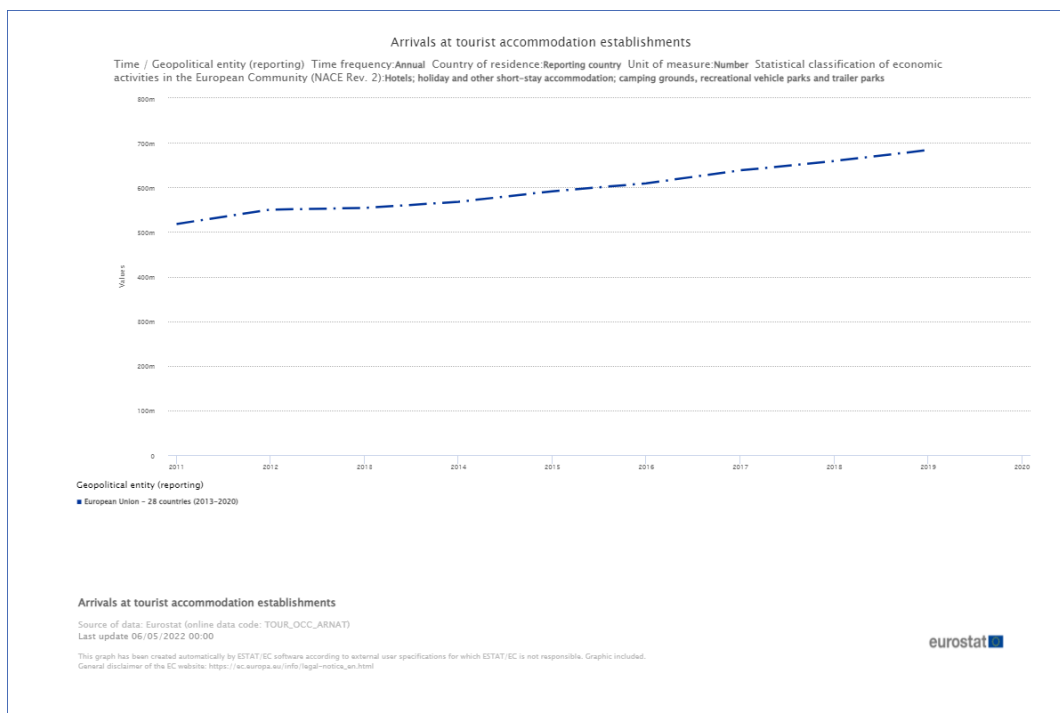

Πηγή: <https://www.unwto.org/tourism-data/international-tourism-and-covid-19>

Η ποσοστιαία αλλαγή που προκλήθηκε από την εμφάνιση της πανδημίας και μετά, είναι πολύ σημαντική. Αυτή η αλλαγή μετράται ουσιαστικά το 2021-2022 συγκριτικά με το 2019, ώστε να φανεί η μεγάλη διαφορά και οι σημαντικές επιπτώσεις που έφερε αυτή η υγειονομική κρίση στον κόσμο. Τη μεγαλύτερη και πιο συντριπτική μεταβολή στις αφίξεις των τουριστών δέχθηκε η Ασία με ποσοστό 94%, χάνοντας σχεδόν εξ ολοκλήρου τις αφίξεις τουριστών την περίοδο μεταξύ 2020-2021, αφού από εκεί ξεκίνησε η εξάπλωση του ιού και συγκεκριμένα από την πόλη Wuhan στην Κίνα. Έτσι, οι περισσότερες ακυρώσεις ταξιδιών ιδιαίτερα τον πρώτο καιρό της πανδημίας αλλά μέχρι και σήμερα ήταν για της περιοχές της Ασίας. Τη λιγότερη μείωση είχε η Αμερική και μετά η Ευρώπη με περίπου 60-65% μεταβολή. Για τη Μέση Ανατολή και την Αφρική τα επίπεδα μείωσης του τουρισμού ήταν πολύ σημαντικά επίσης, εμφανίζοντας μείωση κατά 73-75%.

1.3. Ευρωπαϊκός Τουρισμός

Σχήμα 1.3.1: Αφίξεις σε τουριστικά καταλύματα για την περίοδο 2011-2019 στην ΕΕ

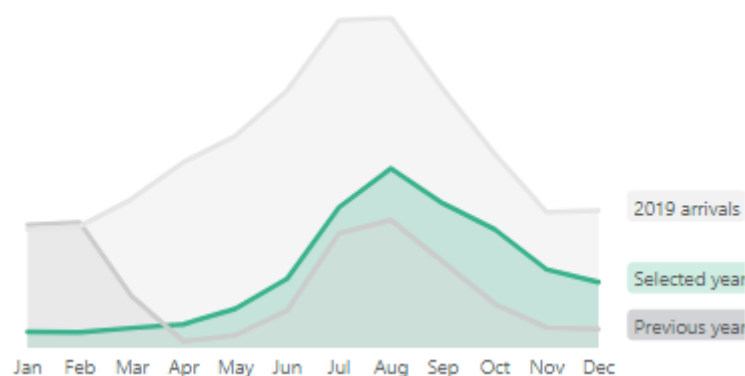

Πηγή: Eurostat

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tour_occ_arnat/settings_1/line?lang=en

Το Σχήμα 1.3.1 απεικονίζει τις αφίξεις σε τουριστικά καταλύματα για την περίοδο 2011-2019 στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γίνεται αντιληπτό πως υπήρξε μια σημαντική και όλο και αυξανόμενη αύξηση των αφίξεων των τουριστών στις διάφορες χώρες. Το 2013 υπολογίζεται πως οι αφίξεις των τουριστών σε καταλύματα συνολικά για όλες τις χώρες ήταν περίπου 500 εκατομμύρια, ενώ το 2019 φαίνεται να αγγίζει και να ξεπερνά τις 750 εκατομμύρια. Το γεγονός αυτό αποτυπώνει τη μεγάλη αύξηση των τουριστών από όλες τις χώρες του κόσμου, σε αυτές τις χώρες που γινόταν όλο και μεγαλύτερη και πιο σημαντική.

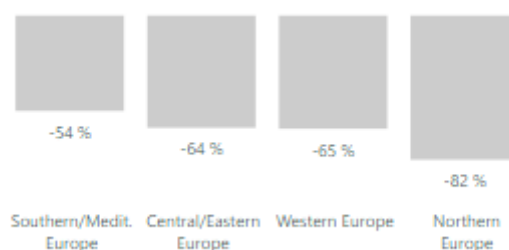
Σχήμα 1.3.2: Ευρωπαϊκές τουριστικές αφίξεις ανά μήνα για τα έτη 2019, 2020 και 2021 (σε χιλιάδες)

Πηγή: <https://www.unwto.org/tourism-data/international-tourism-and-covid-19>.

Όπως γίνεται αντιληπτό και από το Σχήμα 1.3.2 οι ευρωπαϊκές τουριστικές αφίξεις ανά μήνα για το έτος 2019, βρίσκονταν σε πολύ υψηλά επίπεδα ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες και ξαφνικά το 2020 (previous year), από τον Απρίλιο και μετά όπου εφαρμόστηκαν περιοριστικά μέτρα σχεδόν σε όλες τις χώρες μετά την εμφάνιση του ιού, οι αφίξεις μειώνονται κατακόρυφα, αφού τα μόνα δρομολόγια και ταξίδια που επιτρέπονταν με οποιοδήποτε μέσο ήταν τα επαγγελματικά και τα ιατρικά. Παρόλα αυτά το 2021(selected year), παρατηρείται μια μικρή αύξηση, όπου από τον Ιούνιο και έπειτα είναι μεγαλύτερη, συγκριτικά με το 2019 λόγω μείωσης των μολύνσεων από τον ιό και απαλλαγής από τα περιοριστικά μέτρα που είχαν επιβληθεί στις χώρες. Συνολικά, η Ευρώπη ανέφερε τον υψηλότερο όγκο εισερχόμενων ταξιδιωτών το 2021, με περίπου 280 εκατομμύρια αφίξεις. Παρόλο που ο αριθμός αυτός υποδηλώνει ετήσια αύξηση κατά 19%, ο αριθμός των διεθνών αφίξεων στην εν λόγω περιοχή παρέμεινε πολύ κάτω από τα προ πανδημίας επίπεδα (Lock, 2022).

Σχήμα 1.3.3: Ποσοστιαία αλλαγή ανά περιοχή σε παγκόσμιο επίπεδο για το 2021 συγκριτικά με το 2019

Πηγή: <https://www.unwto.org/tourism-data/international-tourism-and-covid-19>

Η ποσοστιαία αλλαγή που προκλήθηκε από την εμφάνιση της πανδημίας και μετά, είναι πολύ σημαντική και για την Ευρώπη (βλ. Σχήμα 1.3.3). Αυτή η αλλαγή μετράται ουσιαστικά το 2021-2022 συγκριτικά με το 2019, ώστε να φανεί η μεγάλη διαφορά και οι σημαντικές επιπτώσεις

που έφερε αυτή η υγειονομική κρίση στον κόσμο. Τη μεγαλύτερη μεταβολή στις αφίξεις των τουριστών δέχθηκε η Βόρεια Ευρώπη με ποσοστό που άγγιζε το 82%, χάνοντας συντριπτικά μεγάλο ποσοστό από τις αφίξεις τουριστών την περίοδο μεταξύ 2020-2021. Τη λιγότερη μείωση υπέστη η νότια Ευρώπη με περίπου 45% μεταβολή. Για τις χώρες της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης τα επίπεδα μείωσης του τουρισμού ήταν πολύ σημαντικά επίσης, εμφανίζοντας μείωση κατά 64-65%.

1.4. Τουρισμός στην Ελλάδα

Ο τουρισμός είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς της ελληνικής οικονομίας και βασικός πυλώνας της οικονομικής ανάπτυξης. Το ΑΕΠ του τουρισμού αντιπροσώπευε το 6,8% της συνολικής απασχόλησης το 2017. Ο τομέας απασχολούσε άμεσα 381.800 άτομα το 2018, αντιπροσωπεύοντας το 10% της συνολικής απασχόλησης στη χώρα. Το 2018, ο εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα σημείωσε ιστορικό υψηλό με ρεκόρ 33,1 εκατομμυρίων διεθνών τουριστικών αφίξεων, σημειώνοντας αύξηση 9,7% σε σχέση με το 2017. Οι τουρίστες από άλλες χώρες της ΕΕ αντιπροσώπευαν σχεδόν τα δύο τρίτα των συνολικών επισκέψεων, σημειώνοντας αύξηση 15,1% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Οι αφίξεις από Γερμανία και Γαλλία αυξήθηκαν σημαντικά, καταγράφοντας συνολικά 4,4 εκατ. και 1,5 εκατ. επισκέψεις αντίστοιχα, όπως και οι αφίξεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες έφτασαν τα 1,1 εκατ. επισκέψεις, σημειώνοντας ετήσια αύξηση 26,9%. Οι διανυκτερεύσεις σε όλα τα μέσα διαμονής αυξήθηκαν κατά 8,1% σε σύγκριση με το 2017, αγγίζοντας τα 230 εκατομμύρια (OECD, 2020) .

Στο παρακάτω διάγραμμα 1.4.1 απεικονίζονται οι συνολικές αφίξεις τουριστών στην Ελλάδα από όλο τον κόσμο. Όπως και όλες οι χώρες έτσι και η Ελλάδα επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τις δύο μεγάλες κρίσεις που έπληξαν την παγκόσμια κοινότητα. Από το 2012 και μετά, ο κόσμος έχει αρχίσει να επανέρχεται στην κανονικότητα έπειτα από την τεράστια οικονομική κρίση του 2008. Οι τουρίστες ξεκινούν τα ταξίδια με σταθερό στην αρχή ρυθμό και στη συνέχεια όλο και αυξανόμενο. Όμως το 2020 με την εμφάνιση της πανδημίας COVID-19, οι αφίξεις και εν γένει η τουριστική δραστηριότητα σε όλο τον κόσμο διεκόπη αφού τα σύνορα των χωρών έκλειναν διαδοχικά με σκοπό την μείωση εξάπλωσης του ιού. Είναι φανερό πως αυτά τα δυο σημαντικά παγκόσμια γεγονότα της οικονομικής και υγειονομικής κρίσης έπληξαν την οικονομία και την κοινωνία σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Για τον λόγο αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε, βάσει των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, ένα ελληνικό πρόγραμμα ύψους 800 εκατ. ευρώ για τη στήριξη των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού και έχουν πληγεί από την πανδημία. Στόχος του προγράμματος είναι να παρέχει στους δικαιούχους κεφάλαιο κίνησης που απαιτείται για την απόκτηση πρώτων υλών που είναι απαραίτητες για τις δραστηριότητές τους (European Commission, 2021).

Διάγραμμα 1.4.1: Συνολικές αφίξεις τουριστών στην Ελλάδα, παγκοσμίως

Πηγή: OECD, 2022

1.5. Εγχώριος τουρισμός

Ο εσωτερικός ή εγχώριος τουρισμός είναι ουσιαστικά οι τουρίστες που ταξιδεύουν εντός της χώρας τους και η βιομηχανία και το υποστηρικτικό σύστημα που τους φιλοξενεί βρίσκεται μέσα σε αυτή και μπορούν να κάνουν διάφορες κοινωνικοπολιτιστικές συνεισφορές στη χώρα (Nuron et al., 2021). Σχεδόν όλες αυτές οι ανθρωποκεντρικές συνεισφορές ενισχύουν και προωθούν θεματικές εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο. Ο κύριος λόγος για τον οποίο ο τουρισμός κατέχει την πιο διακεκριμένη θέση στην τουριστική έρευνα, είναι ίσως το συνάλλαγμα του διεθνούς τουρισμού, ο οποίος επιδιώκεται σοβαρά τόσο από τις αναπτυγμένες όσο και από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Ο εγχώριος τουρισμός δεν διαθέτει αυτό το σημαντικό κίνητρο. Ακόμα μια επικρατούσα αντίληψη είναι ότι ο διεθνής τουρισμός μπορεί να ενισχύσει τη διαπολιτισμική επικοινωνία και να συμφιλιώσει τους διαιρεμένους πληθυσμούς από πολιτικά

σύνορα. Αλλά αυτά τα οφέλη είναι απλώς επιθυμητά αποτελέσματα. Ο τουρισμός δεν μπορεί να φέρει τους λαούς του κόσμου πιο κοντά αν παραμένουν διαιρεμένοι οι ίδιοι οι λαοί μεταξύ τους μέσα στην κάθε χώρα. Ίσως οι αντιληπτές δυνατότητες του διεθνούς τουρισμού μπορούν να επιτευχθούν πιο ρεαλιστικά εάν προσεγγιστούν από μια εσωτερική προοπτική η οποία είναι ο εγχώριος τουρισμός. Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να προσελκύσει η κάθε χώρα τουρίστες ξένου συναλλάγματος και να προωθήσει την κατανόηση πέρα από τα σύνορα, ίσως θα πρέπει πρώτα να κοιτάξει η καθεμία στο εσωτερικό της και να αναπτύξει την εγχώρια τουριστική της βιομηχανία για εσωτερικές γέφυρες κατανόησης και ισχυρότερη οικονομική δομή. Τότε η χώρα θα είναι σε θέση να δεχτεί διεθνείς τουρίστες για ξένο συνάλλαγμα και να προωθήσει τη διαπολιτισμική επικοινωνία για μια παγκόσμια κοινότητα (Jafari, 1986). Ο εγχώριος τουρισμός επιφέρει την ανάμειξη ανθρώπων από διαφορετικές κοινωνικές τάξεις και πολιτιστικό υπόβαθρο ενώ επίσης επιφέρει μια σημαντική χωρική ανακατανομή της αγοραστικής δύναμης. Ταξιδεύοντας οι κάτοικοι μιας χώρας σε άλλα μέρη της ίδιας χώρας, δημιουργεί σε αυτούς μια αίσθηση υπερηφάνειας για την εθνική τους κληρονομιά, με άμεση συνέπεια τη δημιουργία αίσθησης εθνικής ενότητας που μπορεί να βοηθήσει στην αποτροπή του περιφερειακού κατακερματισμού. Στις πιο ανεπτυγμένες χώρες, οι επισκέψεις σε εθνικά μνημεία, κτίρια πολιτισμικού ενδιαφέροντος αλλά και αρχαία πεδία μαχών θεωρείται πολύ σημαντικό κίνητρο για την αύξηση των εγχώριων ταξιδιών. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, φοιτητές και ομάδες μαθητών ταξιδεύουν σε άλλα μέρη της πατρίδας τους και τέτοιου είδους μετακινήσεις ανθρώπων μπορούν να έχουν πολλά θετικά αποτελέσματα μακροπρόθεσμα για να την ενίσχυση της πολιτικής ενότητας μιας χώρας. Με την προϋπόθεση ότι τα ατομικά χαρακτηριστικά και τα χαρακτηριστικά των διαφόρων περιοχών δεν αλλοιώνονται και δεν χάνονται, τα ταξίδια αυτά μπορούν να ωφελήσουν τόσο τους τουρίστες όσο και τους κατοίκους της ίδιας της χώρας. Ωστόσο η ιστορία και οι απόψεις των ειδικών πολλές φορές δίστανται αφού η επαφή μεταξύ λαών με διαφορετικό υπόβαθρο δεν είναι πάντα ωφέλιμη και μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να δημιουργήσει πρόσθετα πολιτιστικά, κοινωνικά και ηθικά προβλήματα, ενώ η ανάμειξη ανθρώπων από διαφορετικά μέρη μιας χώρας μπορεί να δημιουργήσει μια καλύτερη κατανόηση του τρόπου ζωής του άλλου και καλύτερη εκτίμηση των προβλημάτων που αφορούν την ίδια χώρα ή περιοχή. Ταυτόχρονα όμως υπάρχει η πιθανότητα να δημιουργήσει παρεξηγήσεις ακόμη και δυσπιστία (Archer, 1978).

Ο εγχώριος τουρισμός επιφέρει διάφορες επιπτώσεις σε μια χώρα είτε κοινωνικές είτε πολιτισμικές είτε οικονομικές είτε περιβαλλοντικές. Ίσως οι πολιτιστικές επιπτώσεις του

εγχώριου τουρισμού να είναι λιγότερο σοβαρές από τις κοινωνικές ή ίσως οι δύο αυτές επιπτώσεις να είναι στενά συνδεδεμένες. Ειδικότερα, όταν το πολιτιστικό και το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των εγχώριων τουριστών είναι πολύ διαφορετικά από εκείνα του τοπικού πληθυσμού, τα αποτελέσματα αυτής της ανάμειξης μπορεί να είναι ευνοϊκά, αλλά μπορεί να είναι και εκρηκτικά. Αφενός μπορεί να δημιουργήσει την επιθυμία στους ντόπιους να εργαστούν σκληρότερα ή να επιτύχουν υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης προκειμένου να μιμηθούν τον τρόπο ζωής των τουριστών, αφετέρου σε πολλές περιπτώσεις η αδυναμία των ντόπιων να επιτύχουν το ίδιο επίπεδο ευημερίας μπορεί να δημιουργήσει ένα αίσθημα στέρησης και απογοήτευσης που μπορεί να βρει διέξοδο σε εχθρότητα ή ακόμα και επιθετικότητα. Ίσως το πιο σημαντικό και ένα από τα λιγότερο επιθυμητά υποπροϊόντα αυτής της "αντιπαράθεσης" είναι η επίδραση στα ηθικά πρότυπα των ντόπιων κατοίκων. Σε ακραίες περιπτώσεις, και ιδίως όταν υπάρχει σημαντική διαφορά πλούτου μεταξύ των ντόπιου πληθυσμού και των τουριστών, η εγκληματικότητα, η πορνεία, ο τζόγος και η διακίνηση ναρκωτικών μπορεί να εισαχθεί στις περιοχές διακοπών από άλλες περιοχές. Πολλές από τις κοινωνικές συμβάσεις και οι περιορισμοί που επιβάλλονται στους τουρίστες στις περιοχές καταγωγής τους απουσιάζουν όταν επισκέπτονται μια άλλη περιοχή και, κατά συνέπεια, η ηθική τους συμπεριφορά μπορεί να επιδεινωθεί. Επιπρόσθετα, η υπερβολική και κακοσχεδιασμένη τουριστική ανάπτυξη επηρεάζει επίσης τις φυσικές περιοχές και το πολιτιστικό περιβάλλον των περιοχών. Σε πολλές περιοχές η ανεξέλεγκτη εμπορική επέκταση του τουρισμού έχει δημιουργήσει αντιαισθητικά ξενοδοχεία με λανθασμένο σχεδιασμό που παρεμβαίνουν στο πολιτιστικό και τοπικό περιβάλλον. Σε τέτοιες περιπτώσεις η αρχιτεκτονική των ξενοδοχείων έχει σχεδιαστεί για να ικανοποιήσει τις υποτιθέμενες επιθυμίες του επισκέπτη και όχι για να εναρμονιστεί με το τοπικό περιβάλλον. Οι επιπτώσεις εξάλλου δεν είναι αποκλειστικά και μόνο ηδυπαθείς, αφού τα απόβλητα και τα λύματα που προέρχονται από αυτά, συχνά απορρίπτονται σε ανεπεξέργαστο περιβάλλον, μολύνοντας τα ποτάμια και τις θάλασσες των περιοχών αυτών. Επιπλέον, οι ίδιοι οι τουρίστες είναι συχνά ένοχοι για το μεγαλύτερο μέρος της καταστροφής του περιβάλλοντος στις τουριστικές περιοχές (Archer, 1978). Οι εγχώριοι τουρίστες θα ενδιαφέρονταν να επισκεφθούν τόσο δημοφιλείς όσο και λιγότερο γνωστές περιοχές της χώρας ενώ οι ξένοι τουρίστες, μόνο τα πιο φημισμένα μέρη. Για ορισμένους από τους μέσους προορισμούς, ο τουρισμός μπορεί να είναι η μόνη πηγή εισοδήματος. Η ροή των επενδύσεων και των τουριστικών δεσμεύσεων θα βοηθούσε στη σταδιακή μεταφορά του πλούτου ώστε να υποστηρίξει την οικονομική ανάπτυξη σε αυτές τις μη δημοφιλείς περιοχές της χώρας. Ο εγχώριος περισσότερο από τον διεθνή τουρισμό μπορεί

να οικοδομηθεί και να αναπτυχθεί με τοπικούς πόρους ή προϊόντα. Αυτά περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, όχι μόνο τα τοπικά υλικά για κατασκευές αλλά και τα τοπικά τρόφιμα και ποτά που σερβίρονται σε ξενοδοχεία και εστιατόρια. Οι εγχώριοι τουρίστες θα έβρισκαν τις τοπικές επιλογές αποδεκτές, αν όχι προτιμότερες. Οι ξένοι τουρίστες, ιδίως όταν επισκέπτονται αναπτυσσόμενες χώρες, για διάφορους λόγους, προτιμούν επώνυμες μάρκες και τυποποιημένες υπηρεσίες, που εισάγονται κυρίως από άλλες χώρες. Πολύ βασικό να αναφερθεί είναι οι διακοπές εγχώριων τουριστών κατά τη διάρκεια εθνικών εορτών ή διακοπών, όταν το σύνολο του έθνους βρίσκεται σε διάθεση διακοπών, οι οικοδεσπότες και οι φιλοξενούμενοι μοιράζονται μια παρόμοια κατάσταση ή διάθεση. Η τουριστική ατμόσφαιρα και οι δραστηριότητες είναι, ως εκ τούτου, πιο εύκολα αποδεκτές ή κατανοητές από τους προορισμούς υποδοχής. Αντίθετα, στον διεθνή τουρισμό δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των εσωτερικών και των εξωτερικών διακοπών. Στην πραγματικότητα μπορεί να συμβεί η εξωτερική υψηλή περίοδος να συμπίπτει με μια περίοδο όταν η εθνική διάθεση δεν είναι τόσο δεκτική ή εορταστική, για παράδειγμα η νηστεία ή ο μήνας του Ραμαζανιού στις μουσουλμανικές χώρες. Ως εκ τούτου, στο εσωτερικό της χώρας, δεδομένου ότι υπάρχει καλύτερη ταύτιση μεταξύ των ψυχικών καταστάσεων των επισκεπτών και των οικοδεσποτών, αυξάνεται η πιθανότητα φιλοξενίας. Με άλλα λόγια, η πιθανότητα σύγκρουσης μειώνεται περαιτέρω, επειδή οι εγχώριοι τουρίστες συμμορφώνονται ευκολότερα με τους κανόνες και τις νόρμες ενώ οι εξωτερικοί τουρίστες μπορεί να μην το κάνουν (Jafari, 1986).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, οι εγχώριοι τουρίστες πραγματοποίησαν 5,7 εκατομμύρια ταξίδια το 2018, αυξημένα κατά 3,6% σε σχέση με το 2017. Μόνο το 4,7% των εγχώριων ταξιδιών ήταν για επαγγελματικούς σκοπούς το 2017, ενώ η συντριπτική πλειονότητα ήταν για λόγους αναψυχής. Η πλειονότητα των εγχώριων επισκεπτών διέμεινε με φίλους ή συγγενείς ή σε άλλα μη μισθωμένα καταλύματα, ενώ μόνο το 34,2% των επισκέψεων χρησιμοποίησε καταλύματα επί πληρωμή. Το Σχέδιο Τουριστικού Μάρκετινγκ 2019-20 του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού διακρίνει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα κάθε μιας από τις 13 Περιφέρειες και προτείνει μια σειρά από δυναμικά πακέτα που συνδυάζουν γνωστούς προορισμούς με νέους, αναδυόμενους προορισμούς, προσφέροντας στους ταξιδιώτες μια ποικιλία επιλογών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Το Σχέδιο Μάρκετινγκ αναδεικνύει τα κρυμμένα αξιοθέατα κάθε Περιφέρειας, αυξάνει την ευαισθητοποίηση τόσο των εγχώριων όσο και των εισερχόμενων

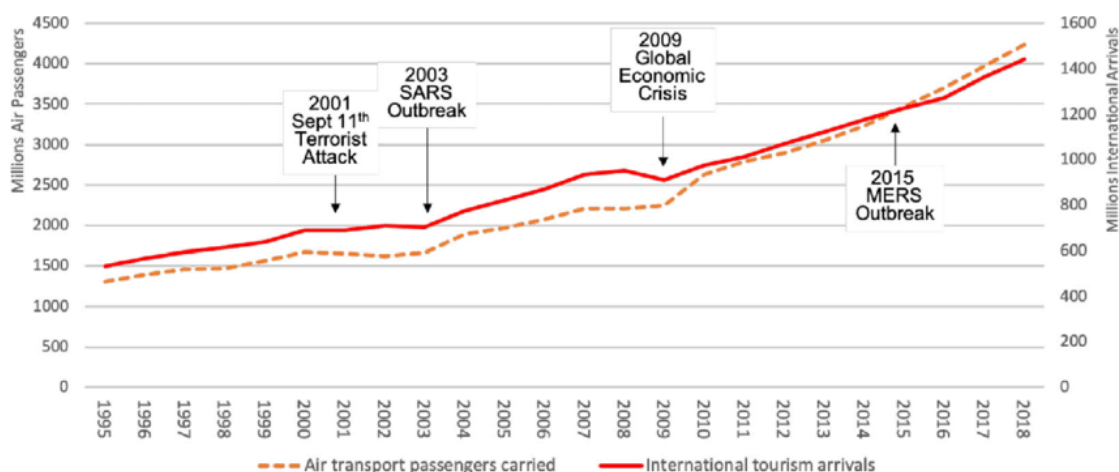
επισκεπτών, ώστε να οδηγήσει στη διασπορά της τουριστικής ζήτησης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους (OECD Tourism Trends and Policies 2020).

Η Ελληνική Νομοθεσία για τις παράκτιες και τουριστικές περιοχές βρίσκεται στο Παράρτημα 1.

1.6. Επιπτώσεις της πανδημίας στον τουρισμό

Το συχνό ξέσπασμα των πανδημιών του 21^{ου} αιώνα μπορεί να αποδοθεί σε παράγοντες παγκόσμιων αλλαγών. Μερικοί από αυτούς τους παράγοντες είναι η ραγδαία αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού και η κινητικότητα του, η αστικοποίηση, η βιομηχανοποιημένη παραγωγή τροφίμων, η αυξημένη κατανάλωση τροφίμων (ιδίως κρέατος) και η ανάπτυξη των παγκόσμιων δικτύων κυκλοφορίας. Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες, η παγκόσμια τουριστική βιομηχανία έχει υποστεί σημαντικές απώλειες που δεν σχετίζονται με επιδημίες, αλλά είναι αποτέλεσμα μιας σειράς συνεχών και συχνών κλιματικών φαινομένων και γεωπολιτικών γεγονότων. Μέχρι την εξάπλωση του Covid-19, θεωρήθηκε ότι ο τουρισμός ως σύστημα ήταν σε μεγάλο βαθμό ανθεκτικό σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς και κινδύνους. Είναι αντιληπτό από το παρακάτω Σχήμα 1.7.1 πως οι επιπτώσεις των κρίσεων αυτών, είτε στις 11 Σεπτεμβρίου του 2001 με την τρομοκρατική επίθεση, είτε το 2003 με την εξάπλωση της επιδημίας του ιού SARS στη Νότια Κίνα, είτε το 2009 με την μεγάλη παγκόσμια οικονομική κρίση, είτε το 2015 με την εξάπλωση του ιού MERS στη Μέση Ανατολή, οι συνέπειες δεν ήταν τόσο έντονες αφού αργά αλλά σταθερά υπήρξε αύξηση στον αριθμό των ταξιδιωτών.

Σχήμα 1.7.1: Οι συνέπειες των μεγάλων κρίσεων στον παγκόσμιο τουρισμό

Πηγή: Gössling et al., 2021, 4.

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09669582.2020.1758708?needAccess=true>.

Ωστόσο, ο ερχομός αυτού του Covid-19 που επηρέασε την παγκόσμια κοινωνία, οικονομία και πολιτική έφερε δυσμενέστερες συνέπειες από όλες τις προηγούμενες κρίσεις. Ο αντίκτυπός του στην τουριστική βιομηχανία είναι πρωτοφανής, καθώς οι συνέπειες του Covid-19 είναι πολύ πιο έντονες και σημαντικές (Lukoníč & Stojkonić, 2020). Η ραγδαία εξάπλωση του Covid-19 έχει επηρεάσει σημαντικά τον παγκόσμιο τουρισμό, ο οποίος έχει υποστεί σοβαρές συνέπειες, ιδιαίτερα σε ελκυστικούς τουριστικούς προορισμούς, όπως η Γαλλία, η Ιταλία και η Ισπανία, αλλά και χώρες όπου ο εξερχόμενος τουρισμός είναι εξαιρετικά διαδεδομένος, όπως η Κίνα και οι Ηνωμένες Πολιτείες. Από την πρώτη κιόλας στιγμή εμφάνισής του, ακολούθησε ένα παγκόσμιο κύμα ακυρώσεων και αναβολών δρομολογίων των τουριστών και των επιχειρηματιών. Η Διεθνής Ένωση Αεροπορικών Μεταφορών (IATA, 2020) ανέφερε ότι ο ιός αυτός θα μείωνε τα παγκόσμια έσοδα από την αεροπορική κυκλοφορία κατά 29,3 δισεκατομμύρια δολάρια το 2020. Αυτή είναι η πρώτη μείωση τέτοιων διαστάσεων μετά από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, και σχεδόν το 95% των προβλεπόμενης απώλειας αφορά αερομεταφορείς από την περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού (Folinas & Metaxas, 2020). Σύμφωνα με δημοσίευμα του CNBC, σχεδόν 200.000 πτήσεις από και προς την Κίνα ακυρώθηκαν το 2020. Η πανδημία εξαπλώθηκε γρήγορα στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου, όπως και σε άλλες χώρες, προκάλεσε μια μεγάλη οικονομική κρίση. Στο πλαίσιο αυτό, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής στις ΗΠΑ αναγκάστηκαν να υιοθετήσουν σχέδια οικονομικής ανάκαμψης. Οι πολίτες κλήθηκαν να παραμείνουν στα σπίτια τους και έλαβαν υποστήριξη υπό την μορφή επιδομάτων. Οι μικρές επιχειρήσεις έλαβαν επίσης οικονομικά και φορολογικά κίνητρα, ενώ οι μεγάλες εταιρείες παρέδωσαν αιτήματα για περισσότερη οικονομική βοήθεια. Η πανδημία Covid-19 προκάλεσε οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες για τη βιώσιμη ανάπτυξη των χωρών των οποίων το ΑΕΠ συνεισφέρει σημαντικά ο τουρισμός. Στις περισσότερες από τις χώρες, οι κυβερνήσεις θέσπισαν μέτρα για να αποτρέψουν την απώλεια θέσεων εργασίας. Οι συνέπειες ήταν περισσότερο καταστροφικές για τις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου ο τουρισμός αποτελεί μεγαλύτερο ποσοστό από το 50% του συνολικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (Lukoníč & Stojkonić, 2020). Ο αντίκτυπος της κρίσης στον τομέα των καταλυμάτων το 2020 σε σύγκριση με το 2019 ήταν πολύ σημαντικός. Σε όλες τις χώρες, ο αριθμός των επισκεπτών μειώθηκε σημαντικά, κατά 50% ή περισσότερο. Το μεγαλύτερο πλήγμα δέχθηκαν χώρες που ήταν έντονα εκτεθειμένες στην κρίση με μεγάλο αριθμό κρουσμάτων και θανάτων, όπως είναι η Ιταλία καθώς και χώρες που επέβαλαν δραστικά μέτρα για τον περιορισμό της μετακίνησης του πληθυσμού, όπως η Ελλάδα και η Γερμανία. Οι χώρες με μεγαλύτερη προσέλευση

τουριστών τον Μάρτιο του 2020, όπως είναι οι Σεϋχέλλες, η Σουηδία και η Νέα Ζηλανδία θεωρήθηκαν ασφαλέστερες για αυτό και επιλέχθηκαν από τους ταξιδιώτες, ωστόσο ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις, οι τουρίστες κλήθηκαν από πολλές χώρες να επιστρέψουν στην πατρίδα τους (Gössling et al., 2021, 14). Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις παγκόσμιες αναφορές του οργανισμού «World Travel & Tourism Council», το 2019 ο τομέας του Τουρισμού & Ταξιδιών συνέβαλε στο 10,3% στο παγκόσμιο ΑΕΠ, ένα μερίδιο που μειώθηκε στο 5,3% το 2020 λόγω των παγκόσμιων περιορισμών που τέθηκαν στην κινητικότητα λόγω της πανδημίας. Το 2021 το μερίδιο αυτό αυξήθηκε στο 6,1%. Το 2020, χάθηκαν 62 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, γεγονός που αντιπροσωπεύει μία πτώση της τάξης του 18,6%, με αποτέλεσμα να απασχολούνται μόλις 271 εκατομμύρια εργαζόμενοι σε ολόκληρο τον τομέα αυτόν παγκοσμίως, σε σύγκριση με τα 333 εκατομμύρια το 2019. Το 2021 ανακτήθηκαν 18,2 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, αντιπροσωπεύοντας αύξηση 6,7% σε ετήσια βάση. Μετά από μείωση 47,4% το 2020, οι εγχώριες δαπάνες των επισκεπτών αυξήθηκαν κατά 31,4% το 2021. Μετά από μείωση 69,7% το 2020, οι δαπάνες των διεθνών επισκεπτών αυξήθηκαν κατά 3,8% το 2021 (World Travel and Tourism Council).

1.6.1. Οικονομικές επιπτώσεις του τουρισμού

Οι τουριστικές επιχειρήσεις εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό η μία από την άλλη, καθώς και από άλλες επιχειρήσεις, από την κυβέρνηση και τους κατοίκους της τοπικής κοινότητας. Τα οικονομικά οφέλη και το κόστος του τουρισμού αφορούν όλους τους υπόλοιπους τομείς μίας περιοχής. Η τουριστική δραστηριότητα συνεπάγεται επίσης οικονομικό κόστος, συμπεριλαμβανομένου του άμεσου κόστους που αναλαμβάνουν οι τουριστικές επιχειρήσεις, κυβερνητικές δαπάνες για υποδομές για την καλύτερη εξυπηρέτηση των τουριστών, καθώς και την κυκλοφοριακή συμφόρηση και τα συναφή κόστη που επωμίζονται κάποια άτομα στην κοινότητα. Οι οικονομικές επιπτώσεις του τουρισμού αποτελούν, επομένως, σημαντικό παράγοντα στις κρατικές, περιφερειακές και κοινοτικές ομάδες και για την οικονομική ανάπτυξη. Οι οικονομικές επιπτώσεις είναι επίσης σημαντικοί παράγοντες, όσον αφορά το μάρκετινγκ και τη διαχείριση αποφάσεων. Συνεπώς, οι κοινότητες πρέπει να κατανοήσουν τη σχετική σημασία του τουρισμού για την περιοχή τους, όπως τη συμβολή του τουρισμού στην οικονομική δραστηριότητα της περιοχής (Stynes, 1997). Η επιτυχία του τουρισμού βασίζεται στη δημιουργία βασικών υποδομών, όπως δρόμοι, κέντρα

επισκεπτών και ξενοδοχεία. Το κόστος αυτών συνήθως βαρύνει την κυβέρνηση, οπότε πρέπει να προέρχεται από τα φορολογικά έσοδα. Οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται από τον τουρισμό είναι συχνά εποχιακές και κακοπληρωμένες, ωστόσο ο τουρισμός μπορεί να ανεβάσει τις τοπικές τιμές των ακινήτων και το κόστος των αγαθών και υπηρεσιών. Τα χρήματα που παράγονται από τον τουρισμό δεν ωφελούν πάντα την τοπική κοινωνία, καθώς ορισμένα από αυτά διαρρέουν σε τεράστιες διεθνείς εταιρείες, όπως οι ξενοδοχειακές αλυσίδες (Simm, 2018). Πολύ συχνά ο μεγάλος αριθμός μετακινούμενων επισκεπτών σε μια συγκεκριμένη περιοχή ανεβάζει την τιμή των αγαθών και των υπηρεσιών, πράγμα που σημαίνει ότι οι ντόπιοι πρέπει να πληρώνουν περισσότερα για τα τρόφιμα, ποτά, μεταφορές κ.λπ. Οι ντόπιοι κάτοικοι πρέπει συχνά να πληρώνουν πρόσθετους φόρους για να βοηθήσουν στη χρηματοδότηση πρόσθετων υπηρεσιών που παρέχονται για τους τουρίστες, όπως εγκαταστάσεις επεξεργασίας νερού και κέντρα τουριστικών πληροφοριών. Οι κάτοικοι γνωρίζουν ότι ο τουρισμός αυξάνει το κόστος ζωής, αυξάνοντας τις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών και εν γένει το βιοτικό επίπεδο, όπως αντίστοιχα και τον πληθωρισμό. Ως εκ τούτου, η αξία ιδιοκτησίας και οι τιμές των κατοικιών αυξάνονται, συμπεριλαμβανομένης και της αξίας της γης, καθιστώντας πιο δύσκολο για τους ντόπιους, ιδίως τους νέους, να αγοράσουν ακίνητα. Η ιδιοκτησία δεύτερης κατοικίας είναι ένα παράδειγμα αρνητικού οικονομικού αντίκτυπου του τουρισμού, η οποία μπορεί να αποτελέσει αιτία σύγκρουσης μεταξύ των ντόπιων κατοίκων και των τουριστών (García et al., 2015, 34). Σε περιοχές όπου αναπτύσσεται η τουριστική βιομηχανία, το κόστος του ενοικίου αυξάνεται λόγω των εργαζομένων που εξυπηρετούν την τουριστική βιομηχανία, γεγονός που επηρεάζει άμεσα το κόστος διαβίωσης των ντόπιων. Σε συνδυασμό με την αύξηση της αξίας των ακινήτων λόγω του τουρισμού, το αποτέλεσμα είναι η αύξηση των τιμών αυτών. Η συνέπεια αυτού είναι να δημιουργεί προβλήματα στους ντόπιους συνταξιούχους και άλλους που έχουν σταθερό εισόδημα (Deery et al., 2012). Σε μία μελέτη, διαπιστώθηκε πως οι κάτοικοι αντιλαμβάνονται τον τουρισμό ως μια βιομηχανία που προσφέρει χαμηλούς μισθούς και χαμηλής ποιότητας θέσεις εργασίας (García et al., 2015, 34). Από την αντίθετη πλευρά, ο τουρισμός δημιουργεί θέσεις εργασίας, τόσο μέσω της άμεσης απασχόλησης στην τουριστική βιομηχανία όσο και έμμεσα σε τομείς όπως το λιανικό εμπόριο και οι μεταφορές. Όταν οι τουρίστες ξοδεύουν τους μισθούς τους σε αγαθά και υπηρεσίες, αυτό οδηγεί στη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας. Η τουριστική βιομηχανία παρέχει επίσης ευκαιρίες για επιχειρήσεις μικρής κλίμακας, κάτι που είναι ιδιαίτερα

σημαντικό για τις αγροτικές κοινότητες, και δημιουργεί επιπλέον φορολογικά έσοδα, όπως οι φόροι αεροδρομίων και ξενοδοχείων, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σχολεία, κατοικίες και νοσοκομεία (Simm, 2018).

1.6.2. Περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού

Η ποιότητα του περιβάλλοντος, φυσικού και ανθρωπογενούς, είναι σημαντική για τον τουρισμό. Ωστόσο, η σχέση τουρισμού και περιβάλλοντος είναι αρκετά πολύπλοκη (Camarda & Grassini, 2003). Ο τουρισμός συμβάλλει στην προώθηση της διατήρησης της άγριας ζωής και των φυσικών πόρων, όπως τα τροπικά δάση. Βοηθά επίσης στη δημιουργία χρηματοδότησης για τη διατήρηση των καταφυγίων ζώων και των θαλάσσιων πάρκων μέσω των τελών εισόδου και των αμοιβών των ξεναγών. Δημιουργώντας εναλλακτικές πηγές απασχόλησης, ο τουρισμός μειώνει προβλήματα όπως η υπεραλίευση και η αποψίλωση των δασών στις αναπτυσσόμενες χώρες (Simm, 2018). Ωστόσο, περιλαμβάνει πολλές δραστηριότητες που μπορεί να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Πολλές από αυτές τις επιπτώσεις συνδέονται με την κατασκευή γενικών υποδομών όπως οι δρόμοι και τα αεροδρόμια αλλά και των τουριστικών εγκαταστάσεων συμπεριλαμβανομένων των θέρετρων, των ξενοδοχείων, των εστιατορίων, των καταστημάτων, των γηπέδων γκολφ και των μαρίνων. Οι αρνητικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης μπορούν να καταστρέψουν σταδιακά το περιβάλλον και πόρους από τους οποίους και εξαρτάται (Camarda & Grassini, 2003). Ο τουρισμός αποτελεί απειλή για τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους μιας περιοχής, όπως η παροχή νερού, οι παραλίες, οι κοραλλιογενείς ύφαλοι και τα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς, λόγω της υπερβολικής χρήσης αυτών και της πιθανής καταστροφής τους αντίστοιχα. Προκαλεί επίσης αυξημένη ρύπανση μέσω των κυκλοφοριακών εκπομπών, των απορριμμάτων, της αυξημένης παραγωγής λυμάτων και του θορύβου (Simm, 2018). Όσον αφορά τις εκπομπές CO₂ στην ατμόσφαιρα, οι μελετητές Dogan και Aslan σε μια έρευνα που εκπόνησαν και δημοσίευσαν το 2017, απέδειξαν ότι τα ορυκτά καύσιμα και η ηλεκτρική ενέργεια χρησιμοποιούνται εντατικά σε όλες τις τουριστικές δραστηριότητες, από τις μεταφορές έως τη διαμονή, με αποτέλεσμα να συνδέεται άρρηκτα ο τομέας του τουρισμού με τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και της κατανάλωσης ενέργειας (Dogan & Aslan, 2017). Οι παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από τον τουρισμό αυξήθηκαν σημαντικά μεταξύ 2009 και 2013. Υπολογίζεται ότι το 8% των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του

άνθρακα προκύπτει από τον διεθνή τουρισμό. Από τις πτήσεις με αεροπλάνο και τα δρομολόγια με πλοίο μέχρι τα σουβενίρ και τη διαμονή, πολυάριθμες δραστηριότητες αυξάνουν το ποσοστό των εκπομπών του άνθρακα την τουριστική περίοδο. Επιπλέον, οι μεταφορές έρχονται στο προσκήνιο μεταξύ των δραστηριοτήτων του τουριστικού τομέα και ευθύνονται για περίπου τις μισές από τις συνολικές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO) αναφέρει επίσης ότι οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα που σχετίζονται με τις μεταφορές από τον τουρισμό ήταν υπεύθυνες για το 5% των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα το 2016, και εκτιμάται ότι το ποσοστό αυτό θα αυξηθεί έως και 5,3% έως το 2030. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο τομέας των μεταφορών παρέχει τη μεγαλύτερη συμβολή στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στον κόσμο μεταξύ των άλλων τομέων. Παρόλο που ο διεθνής τουρισμός συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική δραστηριότητα, ταυτόχρονα βλάπτει την ποιότητα του περιβάλλοντος μέσω των μεταφορών. Αυτό το πρόβλημα εμφανίζεται πολύ έντονα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η πληροφορία αποδεικνύει πως η σχέση μεταξύ τουρισμού και εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα ποικίλλει ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης των χωρών. Διαπιστώνεται από μελέτες πως η αρνητική επίδραση του τουρισμού στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα είναι σημαντικά χαμηλότερη στις αναπτυγμένες χώρες από ότι στις αναπτυσσόμενες (Erdoğan et al., 2022).

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του τουρισμού είναι η εξάντληση των φυσικών πόρων σε βαθμό που μπορεί να προβεί επικίνδυνος για το περιβάλλον της περιοχής, τα φυσικά ενδιαίτηματα και τα οικοσυστήματα. Ειδικότερα, για τους υδατικούς πόρους, η τουριστική βιομηχανία εκμεταλλεύεται και χρησιμοποιεί σε υπερβολικά μεγάλο βαθμό τους υδάτινους πόρους για ξενοδοχεία, πισίνες, γήπεδα γκολφ και προσωπική χρήση του νερού από τους τουρίστες. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη νερού και την υποβάθμιση των αποθεμάτων νερού, καθώς και τη δημιουργία ενός μεγαλύτερου όγκου λυμάτων. Σε ξηρές και θερμές περιοχές όπως η Μεσόγειος, το ζήτημα της λειψυδρίας είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό. Το θερμό κλίμα και η τάση των τουριστών να καταναλώνουν περισσότερο νερό όταν βρίσκονται σε διακοπές από ότι στο σπίτι τους, συνεπάγεται με σοβαρή μείωση των πόρων αυτών. Επιπρόσθετα, ο τουρισμός μπορεί να δημιουργήσει μεγάλη πίεση στους τοπικούς πόρους, όπως η ενέργεια, τα τρόφιμα και άλλες πρώτες ύλες που μπορεί να βρίσκονται ήδη σε έλλειψη (Gormsen, 1997, 50). Η όλο και αυξανόμενη εξόρυξη και μεταφορά αυτών των πόρων, λόγω αύξησης της ζήτησής τους, επιδεινώνει τις φυσικές επιπτώσεις που συνδέονται με την εκμετάλλευσή τους. Λόγω του εποχιακού χαρακτήρα της βιομηχανίας, πολλοί προορισμοί

έχουν δεκαπλάσιους κατοίκους κατά την υψηλή σεζόν από ότι κατά τη χαμηλή σεζόν. Η υψηλή ζήτηση των πόρων αυτών αποσκοπεί στην ικανοποίηση των υψηλών προσδοκιών που έχουν οι τουρίστες, όπως είναι η κατάλληλη θέρμανση ή το ζεστό νερό. Ακόμα, οι σημαντικοί πόροι γης περιλαμβάνουν ορυκτά, ορυκτά καύσιμα, γόνιμο έδαφος, δάση, υγροτόπους και άγρια ζώα. Η αυξανόμενη κατασκευή τουριστικών και ψυχαγωγικών εγκαταστάσεων έχει αυξήσει την πίεση σε αυτούς τους πόρους και στα γραφικά τοπία. Άμεσος αντίκτυπος στους ανανεώσιμους και μη ανανεώσιμους πόρους, προκαλείται από τη χρήση γης για δημιουργία καταλυμάτων και άλλων υποδομών μέσω της χρήσης οικοδομικών υλικών. Τα δάση συχνά υφίστανται αρνητικές επιπτώσεις από τον τουρισμό με τη μορφή αποψίλωσης των δασών . Η ηχορύπανση από αεροπλάνα, αυτοκίνητα και λεωφορεία, καθώς και από οχήματα αναψυχής, αποτελούν πρόβλημα όχι μόνο στο περιβάλλον αλλά και στον άνθρωπο. Εκτός του ότι προκαλεί ενόχληση, άγχος, ακήνη και απώλεια ακοής για τους ανθρώπους, προκαλεί δυσφορία στην άγρια ζωή, ιδίως σε ευάλωτες περιοχές (Camarda & Grassini, 2003). Ο τουρισμός θεωρείται υπεύθυνος για την καταστροφή πολλών ενδιαιτημάτων. Για παράδειγμα, η αλληλεπίδραση με τα ζώα, όπως το κολύμπι με τα δελφίνια, διαταράσσει και συχνά βλάπτει τα ζώα, απομακρύνοντάς τα από τις γενέτειρές τους και διακόπτοντας την ομαλή ανάπτυξη και αναπαραγωγή τους. Επιπρόσθετα, προκειμένου να κατασκευαστούν περισσότερες ανοιχτές παραλίες για τον τουρισμό, έχουν εξαφανιστεί ενδιαιτήματα όπως τα μαγκρόβια δάση και τα λιβάδια θαλασσινών. Η κατασκευή προβλητών και άλλων παρόμοιων κατασκευών, οι οποίες είναι χτισμένες μέσα στη θαλάσσια διαταράσσουν την βιοποικιλότητα, όπως τους κοραλλιογενείς υφάλους. Ακολούθως, οι επαναλαμβανόμενες βαρκάδες σε αξιοθέατα που βρίσκονται σε ευαίσθητες και προστατευόμενες περιοχές προκαλούν βλάβες από τη ρίψη αγκυρών, οι οποίες τραυματίζουν άσκοπα οικοτόπους και θαλάσσια είδη. Τέλος, οι παραλίες, οι οποίες συχνά χρησιμεύουν ως περιοχές ζευγαρώματος και φωλιές για πολλά είδη, όπως οι θαλάσσιες χελώνες, μπορεί να γίνουν απρόσιτες λόγω του τουρισμού (Scott, 2019).

Από την πλευρά των μόνιμων κατοίκων των τουριστικών περιοχών, οι απόψεις για τον τουρισμό ποικίλλουν. Πιο συγκεκριμένα, σε ορισμένες μελέτες, οι κάτοικοι αναγνωρίζουν ότι ο τουρισμός προκαλεί σοβαρή ρύπανση και σκουπίδια και κυρίως αναγνωρίζουν ότι προκαλεί υπερπληθυσμό και συμφόρηση και, ως εκ τούτου, προβλήματα και καταστροφές σε δημόσιες εγκαταστάσεις και πόρους (García et al., 2015, 34). Ακόμη, η πλευρά αυτή υποστηρίζει πως ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει λόγο για την προστασία και τη διατήρηση των πόρων ή μπορεί να τους βλάψει και να τους καταστρέψει, καθώς συχνά αναπτύσσεται σε ελκυστικά

αλλά ταυτόχρονα πολύ εύθραυστα περιβάλλοντα. Οι κάτοικοι της περιοχής αναγνωρίζουν επίσης τη δυαδικότητα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην κοινότητά τους που είναι θετική και αρνητική. Όμως, ο τουρισμός βελτιώνει την "εικόνα" της πόλης ή του περιβάλλοντός τους και ωφελεί την τοπική οικονομία. Η συνολική αξιολόγηση του αντίκτυπου αυτού είναι γενικά θετική, διότι οι κάτοικοι αναγνωρίζουν ότι η τουριστική βιομηχανία εμπλουτίζει τον ιστό της κοινότητας. Διάφορες μελέτες αποκαλύπτουν ότι τα οικονομικά οφέλη είναι τα πιο υψηλά εκτιμώμενα και επιζητούμενα από τον τοπικό πληθυσμό. Γενικά, τα οικονομικά οφέλη επηρεάζουν σημαντικά τη στάση των κατοίκων απέναντι στον τουρισμό λόγω του ότι σύμφωνα με πολλούς κατοίκους ο τουρισμός βελτιώνει και αυξάνει σε πολύ σημαντικό βαθμό την οικονομική δραστηριότητα της εκάστοτε περιοχής (García et al., 2015, 35).

1.6.3. Κοινωνικές και πολιτιστικές επιπτώσεις του τουρισμού

Στάσεις των κατοίκων απέναντι στις κοινωνικοπολιτιστικές επιπτώσεις του τουρισμού έχουν μελετηθεί ευρέως. Ωστόσο, τα αποτελέσματα που προκύπτουν είναι αντιφατικά. Ορισμένες μελέτες αναφέρουν ότι οι κάτοικοι τείνουν να αντιλαμβάνονται ορισμένες κοινωνικοπολιτιστικές πτυχές αρνητικά, ενώ άλλες υποστηρίζουν ότι οι κάτοικοι βλέπουν τον τουρισμό να προσφέρει ποικίλα οφέλη στην κοινότητα. Ορισμένες μελέτες έχουν επισημάνει ότι οι κάτοικοι έχουν εκτιμήσει θετικά το γεγονός ότι ο τουρισμός έχει θετική επίδραση στις υπηρεσίες που προσφέρονται από την κοινότητα. Δημιουργεί ευκαιρίες για δραστηριότητες αναψυχής, τονώνει τις πολιτιστικές δραστηριότητες αυξάνει το ενδιαφέρον για τη διατήρηση και συντήρηση ιστορικών και αρχαιολογικών κτιρίων και αυξάνει την υπερηφάνεια και την πολιτιστική ταυτότητα που διατηρεί. Συνολικά, βελτιώνει την ποιότητα ζωής των κατοίκων (García et al., 2015, 35). Οι βελτιωμένες και σύγχρονες υποδομές καθώς και οι νέες υπηρεσίες αναψυχής που προκύπτουν από τον τουρισμό ωφελούν την τοπική κοινωνία. Ο τουρισμός ενθαρρύνει τη διατήρηση των παραδοσιακών εθίμων, των χειροτεχνιών και των φεστιβάλ που διαφορετικά θα μπορούσαν να έχουν εξασθενήσει, δημιουργώντας έτσι ένα αίσθημα υπερηφάνειας στους κατοίκους για την πολιτιστική τους κληρονομιά. Οι ανταλλαγές μεταξύ οικοδεσποτών και επισκεπτών δημιουργούν καλύτερη πολιτιστική κατανόηση και μπορούν επίσης να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του κόσμου σε θέματα όπως η φτώχεια και η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Simm, 2018).

Ωστόσο υπάρχει και η άλλη πλευρά του νομίσματος, όπου οι κάτοικοι αναγνωρίζουν ότι ο τουρισμός αυξάνει την παραβατικότητα και τους βανδαλισμούς στην πολιτισμική κληρονομιά, καθώς παρατηρείται τις τουριστικές περιόδους σοβαρή εγκληματικότητα και κλοπές. Προκαλεί επίσης αυξημένη χρήση ναρκωτικών, όπως και κατανάλωση αλκοόλ (García et al., 2015, 35). Η συμπεριφορά των επισκεπτών μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ποιότητα ζωής της κοινότητας υποδοχής. Για παράδειγμα, μπορεί να εμφανιστεί συνωστισμός και συμφόρηση, προβλήματα ναρκωτικών και αλκοόλ, πορνεία και αυξημένα επίπεδα εγκληματικότητας. Ο τουρισμός μπορεί ακόμη και να παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, με τους ντόπιους να εκτοπίζονται από τη γη τους για να δημιουργηθεί χώρος για νέα ξενοδοχεία ή να αποκλείονται από τις παραλίες. Η αλληλεπίδραση με τους τουρίστες μπορεί επίσης να οδηγήσει σε διάβρωση των παραδοσιακών πολιτισμών και αξιών αντί να τα αναγεννήσει όπως ειπώθηκε και παραπάνω (Simm, 2018).

Ο αριθμός των ανθρώπων στα καταστήματα κλπ. μπορεί να παρουσιάσει θετικό ή αρνητικό αντίκτυπο στον τουρισμό. Ο αυξημένος αριθμός τουριστών συγκεντρωμένος σε ένα μέρος, μπορεί να προσθέσει ζωντάνια στην κοινότητα. Όμως μπορεί αντίθετα, να οδηγήσει σε κυκλοφοριακή συμφόρηση, ιδίως στα κέντρα των πόλεων των εποχιακών προορισμών. Αυτό μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο ζωής των κατοίκων της περιοχής. Συχνά ως αποτέλεσμα του αλκοόλ και του πνεύματος των διακοπών, οι τουρίστες μπορεί να γίνονται θορυβώδεις και αυτό δημιουργεί πρόβλημα στους ντόπιους. Το ζήτημα αυτό είναι πιο συνδεδεμένο με τις εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στις τουριστικές περιοχές. Για πολλούς τουρίστες, ο τζόγος είναι μια δραστηριότητα που συμβαίνει συχνά κατά τη διάρκεια των διακοπών. Κατά συνέπεια, υπάρχει συνήθως μια αύξηση των εγκαταστάσεων τυχερών παιχνιδιών που είναι διαθέσιμες σε προορισμούς όπου υπάρχει τουρισμός. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει κοινωνικά προβλήματα για τους ντόπιους που επισκέπτονται αυτές τις εγκαταστάσεις και μετά το πέρας της τουριστικής περιόδου. Τα κοινωνικά και ηθικά συστήματα αξιών των τουριστών μπορεί να διαφέρουν σε πολύ σημαντικό βαθμό από τους ντόπιους κατοίκους, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση ή σύγκρουση στην τοπική περιοχή. Καθώς διαφορετικές ομάδες ντόπιων μέσα σε μια κοινότητα μπορεί να έχουν διαφορετικές δεσμεύσεις και στάσεις απέναντι στους τουρίστες, μπορεί να υπάρξουν τριβές μεταξύ αυτών των δύο σε μια τοπική κοινότητα. Η αυξημένη αστική ανάπτυξη αποδίδεται συχνά στους τουρίστες που επισκέπτονται τις περιοχές και θεωρείται από πολλούς ντόπιους ότι μειώνει την ποιότητα της ζωής τους ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει και στην αλλαγή του χαρακτήρα της περιοχής. Οι υποδομές που αναπτύσσονται για την υποστήριξη του τουρισμού και οι δραστηριότητες που

ασχολούνται οι τουρίστες μπορεί να οδηγήσουν σε αλλαγές στη φυσική εμφάνιση της περιοχής, οι οποίες μπορεί να μην ταιριάζουν στους ντόπιους. Οι τουριστικές εγκαταστάσεις που αναπτύσσονται σε μια περιοχή μπορεί να μην συμβαδίζει με τις υπάρχουσες τεχνοτροπίες και την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου. Μεγάλος αριθμός επισκεπτών σε μια περιοχή συγκριτικά με το μέγεθος του τοπικού πληθυσμού έχει τη δυνατότητα να αλλάξει τον χαρακτήρα της περιοχής (Deery et al., 2012).

1.6.4. Επιπτώσεις του τουρισμού στις παράκτιες περιοχές

Μεγάλη βάση δίνεται στον θαλάσσιο και παράκτιο τουρισμό, αφού πρόκειται για έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους βιομηχανικούς τομείς στον κόσμο. Ωστόσο, παρά την αυξημένη συνειδητοποίηση της οικονομικής και περιβαλλοντικής σημασίας του τουρισμού, τα τελευταία μόλις χρόνια έχουν εμφανιστεί επιστημονικές έρευνες για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στο περιβάλλον (Camarda & Grassini, 2003). Αναμφισβήτητο ένα πολύ βασικό πλεονέκτημα της ανάπτυξης του τουρισμού είναι το εισόδημα που παράγεται από τον παράκτιο τουρισμό και συμβάλλει στο τοπικό ΑΕΠ και στην περαιτέρω οικονομική σταθερότητα. Οι κοινότητες που περιβάλλουν αυτές τις παράκτιες περιοχές επηρεάζονται επίσης σε μεγάλο βαθμό από την τουριστική βιομηχανία. Δημιουργούνται σχεδόν 200.000.000 θέσεις εργασίας κάθε χρόνο, γεγονός που επιτρέπει στον παράκτιο τουρισμό να οδηγήσει τους ντόπιους σε καλύτερη οικονομική κατάσταση, μερικές φορές ακόμη και σε διέξοδο από την οικονομική στενότητά τους. Ωστόσο, αυτό δεν απεικονίζει μόνο τον αντίκτυπο της ανθρώπινης επιρροής στα παράκτια οικοσυστήματα και την επιθυμία να πάει κανείς σε αυτά τα μέρη, τα οποία επισκέπτονται εκθετικά κάθε χρόνο χάρη σε μια πρόσθετη προώθηση από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τη γενιά του "instagram". Αυτό έχει οδηγήσει σε υπερτουρισμό και στην καταστροφή των οικοτόπων, καθώς οι τουρίστες συρρέουν σε αυτές τις περιοχές και πολλές φορές τις καταπατούν για να απολαύσουν την παραλία και τις διακοπές τους. Δυστυχώς, αυτό δημιουργεί τις αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού, οι οποίες περιλαμβάνουν την αύξηση της ρύπανσης, την καταστροφή της γης και την υπερβολική χρήση των φυσικών πόρων με, συχνά, επιπόλαιους τρόπους (Scott, 2019). Οι αρνητικές επιπτώσεις από τον τουρισμό εμφανίζονται όταν ο αριθμός των επισκεπτών είναι μεγαλύτερος από την ικανότητα του περιβάλλοντος και ειδικότερα των πόρων να αντεπεξέλθουν στη μαζική αυτή άφιξη τουριστών. Ο ανεξέλεγκτος

τουρισμός δημιουργεί δυνητικές απειλές για πολλές φυσικές περιοχές σε όλο τον κόσμο. Μπορεί να ασκήσει τεράστια πίεση σε μια περιοχή και να οδηγήσει σε επιπτώσεις όπως η διάβρωση του εδάφους, η αυξημένη ρύπανση, οι απορρίψεις στη θάλασσα, η απώλεια φυσικών ενδιαιτημάτων, αυξημένη πίεση σε απειλούμενα είδη και αυξημένη ευπάθεια σε δασικές πυρκαγιές. Συχνά ασκεί πίεση στους υδάτινους πόρους και μπορεί να αναγκάσει τους τοπικούς πληθυσμούς να ανταγωνίζονται για τη χρήση σημαντικών πόρων (Camarda & Grassini, 2003). Αρκετές μελέτες σε τροπικές ακτές δείχνουν ότι η διάβρωση της παραλίας εξαρτάται από διάφορες διεργασίες που αλληλοεξαρτώνται. Η ρύπανση των λυμάτων μαζί με τα αστικά απορρίμματα και τα υπολείμματα λιπασμάτων από την εντατική γεωργία επηρεάζουν τη χημικά και θρεπτικά συστατικά του (Gormsen, 1997, 51). Οι παράκτιοι υγρότοποι συχνά αποξηραίνονται λόγω έλλειψης κατάλληλων χώρων για την κατασκευή των τουριστικών εγκαταστάσεων και των υποδομών. Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να προκαλέσουν σοβαρή διαταραχή και διάβρωση του τοπικού οικοσυστήματος, ακόμη και καταστροφή μακροπρόθεσμα. Η ανάπτυξη μαρίνων και κυματοθραυστών μπορεί να προκαλέσει αλλαγές στα ρεύματα και στις ακτογραμμές. Επιπλέον, η εξόρυξη οικοδομικών υλικών, όπως η άμμος, επηρεάζει τους κοραλλιογενείς υφάλους και τα δάση της ενδοχώρας, οδηγώντας σε διάβρωση και καταστροφή των ενδιαιτημάτων. Στις Φιλιππίνες και στις Μαλδίβες, η δυναμίτιση και η εξόρυξη κοραλλιών για οικοδομικά υλικά σε θέρετρα έχει καταστρέψει εύθραυστους κοραλλιογενείς υφάλους και έχει εξαντλήσει την αλιεία (Camarda & Grassini, 2003).

ΜΕΡΟΣ Β: Περιγραφή της μελέτης περίπτωσης

Κεφάλαιο 2

2.1. Θέση- τοποθεσία της πόλης

Εικόνα 2.1.1: Χάρτης θέσης Ξυλοκάστρου

(Πηγή: e-poleodomia και Google Earth)

2.2. Ιστορικά

Τα προϊστορικά κιόλας χρόνια, φαίνεται πως ήταν μια από τις 12 πόλεις της Αχαϊκής Συμπολιτείας και είχε την ονομασία «Αριστοναύτες». Το Ξυλόκαστρο, από τα πολύ παλιά χρόνια κατείχε πολύ σημαντικό πολιτιστικό και εμπορικό ρόλο, λόγω της θάλασσας και των αναρίθμητων ιστορικών στοιχείων, θρύλων και παραδόσεων. Η συνολική εικόνα του και ιδιαίτερα των λόγων και των βουνών γύρω του, δεν φαίνεται να διαφέρει σε μεγάλο βαθμό συγκριτικά με το σήμερα. Κατάφυτοι λόφοι, πρασινάδα παντού σε όλα τα γύρω βουνά και διάσπαρτα σπίτια στους οικισμούς. Το όνομα του ποταμού «Σύθα» είναι πανάρχαιο, με τις πηγές του να ξεκινούν από την «αρχαία Πελλήνη». Από τα παλαιά χρόνια οι Ίωνες και οι Αχαιοί όργωναν την πεδιάδα του Ξυλοκάστρου και χρησιμοποιούσαν τον ποταμό για εμπορικούς, αρδευτικούς, οικονομικούς λόγους καθώς και για λόγους αναψυχής. Ακόμη, παράπλευρα του

ποταμού στις εύφορες πεδιάδες, έβοσκαν τα κοπάδια τους και επίσης οι κάτοικοι του Ξυλοκάστρου ή αλλιώς οι «Αριστοναύτες» και της Πελλήνης, κατασκεύαζαν χλαίνες από το μαλλί των ζώων και τις πουλούσαν στις άλλες αχαϊκές πόλεις. Η περιοχή ήταν πλημμυρισμένη από πράσινο και από διάφορα είδη δέντρων. Ελιές, πορτοκαλιές, λεμονιές, μανταρινιές, μουσμουλιές, βερικοκιές, αχλαδιές, κληματαριές πολλές, ακρογιαλιές, βουνά κατάφυτα με δέντρα, πεύκα και θάμνους. Αυτή ήταν η μαγική εικόνα του Ξυλοκάστρου τα αρχαία χρόνια (Κουτιβάς, 1962). Πιο συγκεκριμένα, η περιοχή του Ξυλοκάστρου κατοικείται από την εποχή των Πελασγών, μια φυλή των αρχαίων χρόνων. η φυλή αυτή κατάφερε με επιμονή και θέληση να αντισταθεί στις επιδρομές άλλων φυλών που έκαναν κατά καιρούς στην περιοχή λόγω της ιδανικής γεωμορφολογίας του τόπου. Εκτός από τις επιδρομές, είχαν να αντιμετωπίσουν και τις φυσικές καταστροφές στις οποίες η Βόρεια Πελοπόννησος είναι αρκετά επιρρεπής. Σεισμοί και κατολισθήσεις μετέβαλλαν σε μεγάλο βαθμό την γεωλογία και τη φυσιογνωμία του τόπου, όμως δε στάθηκε τροχοπέδη στην παραμονή της φυλής στην περιοχή. Τα πλεονεκτήματα ήταν πολλά και τα μεγαλύτερα ήταν η εκμετάλλευση της θάλασσας και η δυνατότητα για καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων. Οι βασικές δουλειές τους ήταν η γεωργία και η ναυτιλία. Με την καλλιέργεια της γης, κατάφεραν να επιζήσουν όλοι αυτοί οι άνθρωποι και να δημιουργήσουν έναν ξεχωριστό πληθυσμό. Τα επαγγέλματα που απαντώνταν επίσης σε μεγάλο βαθμό, ήταν υλοτόμοι, βοσκοί, έμποροι και βιοτέχνες. Το 1402 γίνεται για πρώτη φορά μια αναφορά στην περιοχή με το όνομα «Ξυλόκαστρο». Περιγράφεται ουσιαστικά ένας μεγάλος σεισμός που έγινε ανάμεσα στις περιοχές Αιγίου και Άμφισσας, καταστρέφοντας τα κάστρα της Βοστίτσας, Διακοπτού, Ζάχολης και Ξυλοκάστρου. Πολλοί κάτοικοι του Ξυλοκάστρου βρήκαν το θάνατο σε αυτό το σεισμό. Το 1471 η περιοχή κατοικούνταν από Βενετούς. Από εκεί και έπειτα κατοικούσαν στο νησί για 100 περίπου χρόνια Τούρκοι. Η τοποθεσία που χαρτογραφούν την περιοχή οι ερευνητές είναι ανατολικά το ποταμού «Σύθα». Για το όνομά του Ξυλοκάστρου, υπάρχουν αρκετές ερμηνείες κυρίως από ιστορικές αναφορές. Κάποιοι ισχυρίστηκαν πως το όνομα το πήρε από την Αργω που έπαιρνε ξύλα από την περιοχή με σκοπό την κατασκευή ενός κάστρου. Μια άλλη θεωρία ήταν πως η περιοχή είχε τόσα πεύκα που μπορούσε κανείς να φτιάξει ένα ξύλινο κάστρο. Η πιο συνήθης αναφορά και αυτή που επικρατεί σε μεγαλύτερο βαθμό μέχρι και σήμερα είναι πως την πήρε από το ξύλινο κάστρο, που βρίσκεται ανατολικά του Σύθα σε έναν λόφο, στο λόφο «Κατή», που σήμερα βρίσκεται η περιοχή των Μερτικέικων. Η ίδρυση αυτού του κάστρου, φαίνεται να έγινε στα χρόνια της Φραγκοκρατίας, κυρίως για παρακολούθηση. Έτσι χτίστηκε εκεί ένα κάστρο από ξύλα ως παρατηρητήριο από τους Βενετσιάνους, ώστε να μπορούν να παρακολουθούν κάθε κίνηση

των εχθρών αλλά και τα υπόλοιπα κάστρα της Πελλήνης, του Ζεμενού καθώς επίσης να έχει και οπτική επαφή με την θάλασσα. Από τότε είναι πιο πιθανό να πήρε η περιοχή το όνομά της (Νίκολης, 2001).

2.3. Διοικητικά όρια και διοικητικές μεταρρυθμίσεις

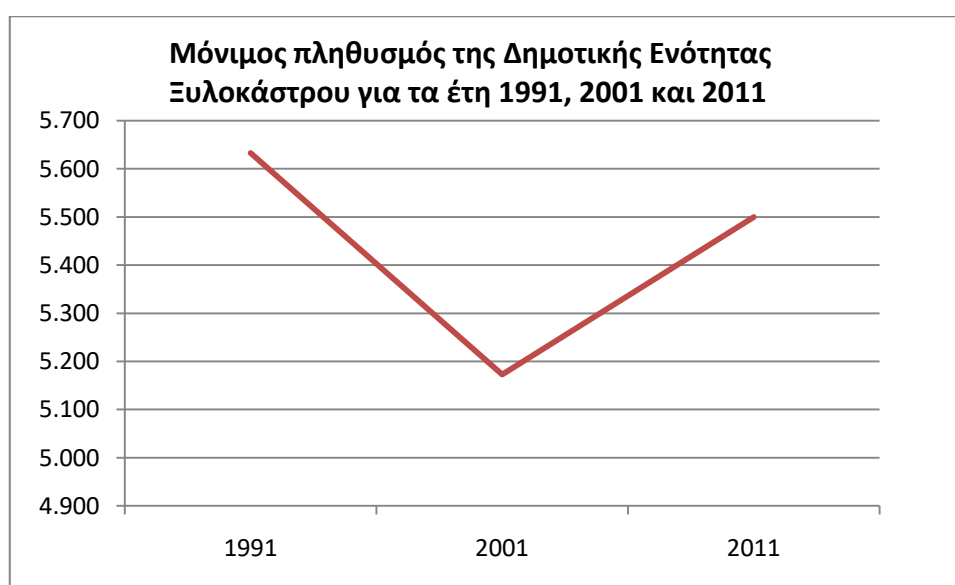
Ο Δήμος Ξυλοκάστρου – Ευρωστίνης είναι ένας από τους μεγαλύτερους Δήμους της Ελλάδας και βρίσκεται στη βόρεια Πελοπόννησο. Βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από τις δύο μεγάλες πόλεις της Πάτρας και της Αθήνας. Ο Δήμος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης περιλαμβάνει τους πρώην Καποδιστριακούς Δήμους Ξυλοκάστρου και Ευρωστίνης με τις παρακάτω Τοπικές Κοινότητες: Άνω Συνοικίας Τρικάλων, Μέσης Συνοικίας Τρικάλων, Κάτω Συνοικίας Τρικάλων, Καρυάς, Μάννας, Παναριτίου, Στυλίων, Ρεθίου, Ξανθοχωρίου, Δενδρού, Ζεμενού, Νέων Βρυσουλων, Κορφιώτισσας, Θροφαρίου, Ρίζας, Σοφιανών, Γεληνιάτικων, Θαλερού, Μελισσίου, Λαγκαδαίικων, Συκιάς, Καμαρίου, Κάτω Λουτρού, Πιτσών, Πελλήνης, Δερβενίου, Ελληνικού, Ευρωστίνης – Ροζενών, Καλλιθέας, Λυγιάς, Λυκοποριάς, Πύργου, Σαρανταπήχου, Στομίου, Χελυδορέου και τη Δημοτική Κοινότητα Ξυλοκάστρου. Η έκτασή του είναι 411.772 στρέμματα και έχει πληθυσμό 17.365 κατοίκους. Έδρα του Δήμου είναι η πόλη του Ξυλοκάστρου. Ο Δήμος συνορεύει ανατολικά με το Δήμο Σικυωνίων και δυτικά με το Νομό Αχαΐας (Δήμος Αιγιαλείας). Ο Δήμος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης ανήκει διοικητικά στην Περιφερειακή Ενότητα της Κορινθίας, όπου το 59,19% των εκτάσεων είναι ορεινές, το 22,49% ημιορεινές και το 18,32% πεδινές. Στην ορεινή Κορινθία και στα γεωγραφικά όρια του Δήμου, βρίσκονται δύο όρη με μεγάλο υψόμετρο. Το όρος Κυλλήνη (2.376 μέτρα υψόμετρο και 13 ο ψηλότερο βουνό στη χώρα) και τα Αροάνια Όρη (που φτάνουν σε υψόμετρο τα 2.341 μέτρα), με έντονο ανάγλυφο και βαθιές χαράδρες. Στα βόρεια του Δήμου υπάρχει εκτενής ακτογραμμή και πλήθος παραθαλάσσιων χωριών. Στην ενότητα του Δήμου υπάρχει ποικιλία στη γεωμορφολογία και ένας ιδιαίτερος συνδυασμός βουνού και θάλασσας, γραφικών χωριών, ορεινών, ημιορεινών και παραθαλάσσιων, πανέμορφων δασών και ακρογιαλιών. Η περιοχή διαθέτει 36 κοινοτικά διαμερίσματα. Τα χωριά της περιοχής αποτελούν μια ξεχωριστή υπόθεση για τον Δήμο, διότι είναι οι λόγοι για τους οποίους υπάρχει αυξημένος τουρισμός στον Δήμο (Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού για το Δήμο Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης, 2017). Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά σημεία είναι κυρίως η αγροτική ζωή του τόπου αλλά και η κτηνοτροφία. Στον τόπο αυτό αυτοαπασχολούνται πάρα πολλοί αγρότες, με μικρές ή μεγαλύτερες εκτάσεις γης, παράγοντας λάδι, μήλα, σταφύλια, κρασί, αχλάδια,

βερίκοκα, εσπεριδοειδή και πολλά ακόμα προϊόντα. Η Κορινθιακή σταφίδα, είναι το σημαντικότερο προϊόν που παράγεται στην περιοχή και είναι ευρέως γνωστό τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Είναι ίσως η πιο σημαντική ποικιλία της Ελλάδας όσον αφορά το προϊόν της σταφίδας, που κάποτε έφευγε κατά εκατοντάδες τόνους με πλοιάρια για την Πάτρα κι από εκεί διανεμόταν στην Αγγλία, τη Γαλλία αλλά και σε άλλες χώρες του κόσμου. Έχει πρωταγωνιστήσει και συνεχίζει να πρωταγωνιστεί στην περιοχή στην αγροτική και οικονομική ζωή του τόπου. Η Δημοτική Ενότητα Ξυλοκάστρου με το πρόγραμμα Καποδίστριας το 1997 ορίστηκε έδρα του Δήμου Ξυλοκάστρου και το 2010 με το πρόγραμμα Καλλικράτης ορίστηκε έδρα του Δήμου Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης. Το Ξυλόκαστρο είναι το μεγαλύτερο δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου καθώς επίσης συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (Δήμος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης).

2.4. Δημογραφικά και πληθυσμιακά χαρακτηριστικά

Ο πληθυσμός στην περιοχή του Ξυλοκάστρου είναι σχετικά σταθερός τις τελευταίες δεκαετίες. Το 2001 μόνο παρουσιάστηκε μια μικρή πτώση της τάξης των 300 περίπου ατόμων, ωστόσο το 2011 ανήλθε και πάλι στα σταθερά του επίπεδα, δηλαδή περίπου 5.500 κάτοικοι, σύμφωνα με τα δεδομένα από την ΕΛΣΤΑΤ, για τα έτη αυτά έως το 2011. Σε ολόκληρο το δήμο, ο πληθυσμός ανέρχεται στα 17.365 άτομα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΑΤ για το 2011. Το 50,8% του πληθυσμού είναι γυναίκες και το 49,2% είναι άνδρες.

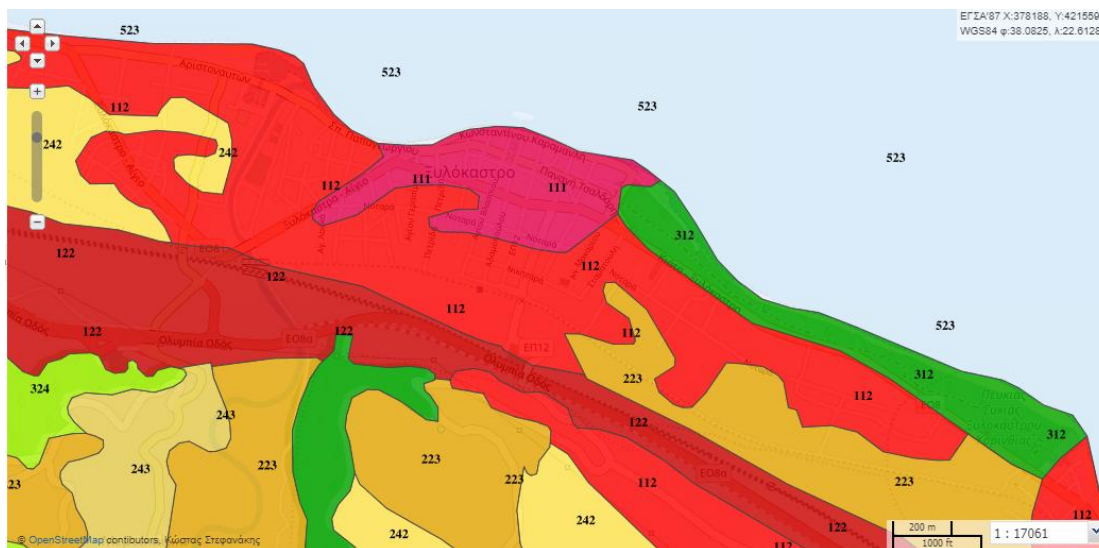
Διάγραμμα 2.4.1 : Μόνιμος πληθυσμός της Δημοτικής Ενότητας Ξυλοκάστρου για τα έτη 1991, 2001 και 2011

(Δεδομένα από ΕΛΣΤΑΤ)

2.5. Χρήσεις γης

Εικόνα 2.5.1: Κάλυψη γης για το Ξυλοκάστρο, το έτος 2018, σύμφωνα με τα παραδοτέα του προγράμματος CORINE της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(Πηγή: Χάρτες, ΥΠΕΝ, http://mapsportal.ypen.gr/maps/new?layer=geonode:gr_clc2018)

Οι κωδικοί είναι οι εξής:

111: Συνεχής αστικός ιστός

112: Ασυνεχής αστικός ιστός

242: Σύνθετες καλλιέργειες

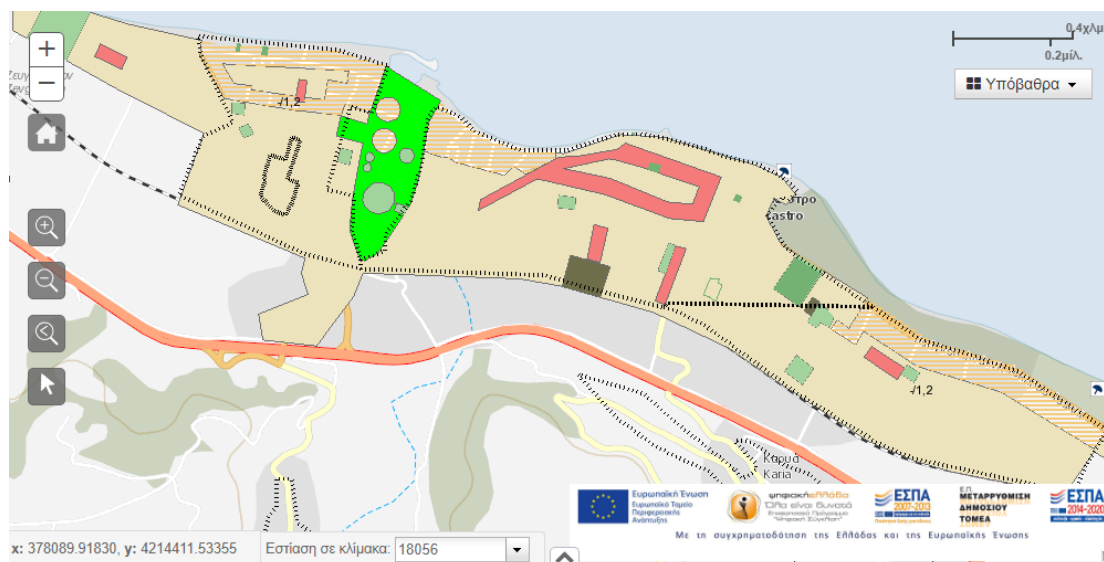
312: Δάσος κωνοφόρων

523: Θάλασσες και ωκεανοί

Γίνεται αντιληπτό από την εικόνα 2.5.1, η οποία παρουσιάζει την κάλυψη γης για το έτος 2018, πως η περιοχή του Ξυλοκάστρου αποτελείται κυρίως από συνεχή και ασυνεχή ιστό, παραλιακά από θάλασσα και από το δάσος Πευκιά. Η τιμή του συντελεστή δόμησης για τη γενική κατοικία είναι 1,2. Πιο συγκεκριμένα για τις χρήσεις γης υπάρχουν πληροφορίες και στην εικόνα 2.5.2. Το έντονο πράσινο, που βρίσκεται κοντά στη μαρίνα του Ξυλοκάστρου, αποτυπώνει περιοχές ελεύθερων χώρων και χώρων πρασίνου. Σε αυτό το σημείο υπάρχουν τα περισσότερα ανοιχτά γήπεδα που θα αναφερθούν παρακάτω αναλυτικά. Όπου υπάρχουν κίτρινες γραμμές, πρόκειται για περιοχές τουρισμού και αναψυχής. Με ροζ χρώμα αποτυπώνονται οι περιοχές του πολεοδομικού κέντρου και των κεντρικών λειτουργιών πόλης. Σε αυτά τα σημεία βρίσκονται οι δημόσιες υπηρεσίες, η κύρια αγορά προϊόντων. Με πράσινο

χρώμα αποτυπώνονται οι περιοχές κοινωνικών εξυπηρετήσεων. Μέσα στις διακεκομμένες μαύρες γραμμές συμπεριλαμβάνονται οι περιοχές γενικής κατοικίας.

Εικόνα 2.5.2: Χρήσεις γης για την πόλη του Ξυλοκάστρου, σύμφωνα με τα ΦΕΚ που έχουν δημοσιευθεί για την περιοχή

(Πηγή: <http://gis.epoleodomia.gov.gr/v11/index.html#/23.7665/37.6481/9>)

2.6. Οικονομικές δραστηριότητες, απασχόληση και κοινωνικές συνθήκες

Η οικονομία της περιοχής είναι επίσης πολύμορφη. Η βόρεια παραλιακή ζώνη, με κεντρικούς πόλους τις πόλεις του Ξυλοκάστρου και του Δερβενίου, παρουσιάζει έντονη τουριστική και εμπορική δραστηριότητα, ενώ στα νοτιότερα τμήματα οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με τις αγροτικές καλλιέργειες. Υπάρχουν όμως και ορεινές ενότητες, όπως η περιοχή με τα χωριά των Τρικάλων και το όρος της Κυλλήνης και η Ευρωστήνη (Ζάχολη) με τον όγκο των Αροάνιων ορέων, που παρουσιάζουν μεγάλο τουριστικό ενδιαφέρον και σημαντική δυναμική τουριστικής ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια. Εκεί οι κάτοικοι των περιοχών δραστηριοποιούνται παράλληλα και στον τουρισμό. Η δυναμική αυτή ενισχύεται από το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο της περιοχής, το πλεονέκτημα της γειτνίασης με την πρωτεύουσα, τη βελτίωση των οδικών υποδομών (συγκοινωνιακοί άξονες Πάτρας – Αθήνας και Κορίνθου – Τριπόλεως) και την εγγύτητά της με αρχαιολογικούς χώρους υψηλού ενδιαφέροντος και διεθνούς εμβέλειας, όπως η Αρχαία Ολυμπία, οι Δελφοί, οι Μυκήνες η Αρχαία Νεμέα και η Αρχαία Κόρινθος. Παράλληλα, υπάρχουν πολλά ξενοδοχεία και ξενώνες όπου είναι αρκετά, παρέχοντας τις καλύτερες υπηρεσίες στους επισκέπτες που καταφθάνουν

κάθε χρόνο από άλλα μέρη της Ελλάδας ή του εξωτερικού, για να απολαύσουν το βουνό, τη θάλασσα, την ξεγνοιασιά και την αναψυχή (Δήμος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης).

Στο Δήμο Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης δραστηριοποιούνται δύο τουριστικά πρακτορεία το LymberakosTours και το FlaskisTravel, τα οποία έχουν την έδρα τους στο Ξυλόκαστρο. Σύμφωνα με πληροφορίες, η δραστηριότητά τους έγκειται σε Outgoing τουρισμό και σε συνεργασία με ορισμένα πρακτορεία των Αθηνών για την οργάνωση μονοήμερων επισκέψεων συλλόγων, Κ.Α.Π.Η. κ.α. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος στο Δήμο Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης δραστηριοποιούνται 23 ξενοδοχειακές μονάδες με δυναμικότητα 525 δωματίων και 1.057 κλινών. Σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, ο Δήμος κατατάσσεται δεύτερος σε αριθμό ξενοδοχειακών μονάδων αντιπροσωπεύοντας το 23,5% του συνόλου αυτών (Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού για το Δήμο Ξυλοκάστρου- Ευρωστίνης, 2017). Οι ξενοδοχειακές μονάδες και τα ενοικιαζόμενα διαμερίσματα λειτουργούν στο Δήμο με το σύστημα των 4 κλειδιών.

Ξενοδοχείο	Δωμάτια	Κλίνες
Arion Hotel	74	140
Lido Hotel	30	76
Gardens Gallery Hotel	16	35
Sikyon Coast Hotel & Resort	42	119
Kyani Akti	8	18
Le Convivial Luxury Suites & Spa	12	36
Miramare Hotel	23	40
Daphne's Club Hotel Apartments	12	38
Villa Creoli	15	33
Σύνολο:	232	535

Ενοικιαζόμενα διαμερίσματα	Δωμάτια	Κλίνες
Sette Suites & Rooms	14	28
Green Village	20	69
Dreamy Bay	5	24
Sugar Home	4	10
Isola Apartments	8	16
Σύνολο:	51	147

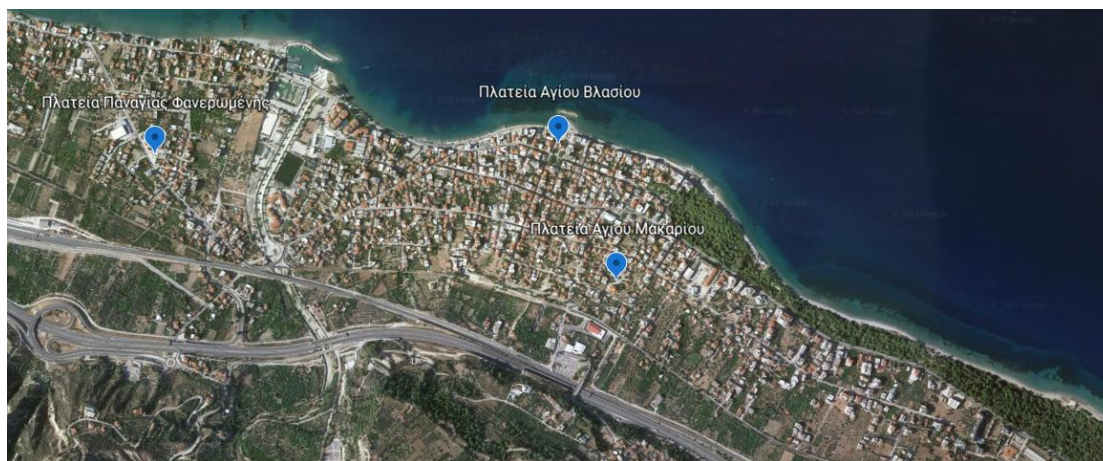
Στο σύνολο των καταλυμάτων, παρατηρούμε πως τα δωμάτια των ξενοδοχείων και τα καταγεγραμμένα ενοικιαζόμενα διαμερίσματα στο σύνολο είναι 283 ενώ οι κλίνες αγγίζουν τις 682 συνολικά. Οι 9 από τις 23 ξενοδοχειακές μονάδες του Δήμου βρίσκονται στην περιοχή του Ξυλοκάστρου, γεγονός που αποδεικνύει πως πρόκειται για μια περιοχή με σημαντικό τουρισμό. Εκτός από αυτά τα ξενοδοχεία και τα ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, υπάρχουν και πολλά σπίτια που παρέχονται προς ενοικίαση στην περιοχή και μπορεί ο/η ενδιαφερόμενος/η να τις βρει στις γνωστές μεγάλες διαδικτυακές εταιρίες ξενοδοχειακών κρατήσεων. Το επίπεδο των ξενοδοχείων της περιοχής μπορεί να χαρακτηριστεί ως αρκετά καλό βάσει των αξιολογήσεων σε τρεις μεγάλες διεθνείς ιστοσελίδες κρατήσεων. Ο μέσος όρος για τα ξενοδοχεία στην ιστοσελίδα της «Trivago» είναι 83/100, στην ιστοσελίδα της «TripAdvisor» είναι 4,1/5 και στην ιστοσελίδα της «Booking» είναι 8,7/10. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί και να σημειωθεί πως στην ευρύτερη περιοχή του Ξυλοκάστρου και σε γειτονικούς συνοικισμούς, όπως είναι ο συνοικισμός, το Καμάρι, η Συκιά αλλά και το Μελίσσι υπάρχει πολύ μεγάλος αριθμός παραθεριστικών κατοικιών. Το γεγονός αυτό δικαιολογείται λόγω της εγγύτητας του Δήμου στην περιοχή της Αττικής. Η χιλιομετρική απόσταση είναι πολύ μικρή μέχρι το Ξυλόκαστρο, οπότε πολλοί μόνιμοι κάτοικοι της πρωτεύουσας έχουν επιλέξει την ευρύτερη περιοχή του Ξυλοκάστρου για να χτίσουν τις εξοχικές τους κατοικίες. Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με τα δεδομένα της τελευταίας απογραφής της ΕΣΥΕ για το 2011, στο Δήμο υπάρχουν 7.999 εξοχικές κατοικίες, 1.298 δευτερεύουσες και 2.150 κενές κατοικίες προς ενοικίαση ή πώληση. Μάλιστα, θα πρέπει να υπογραμμισθεί πως ο Δήμος Ξυλοκάστρου – Ευρωστίνης κατατάσσεται στην 20^η θέση επί του συνόλου των Δήμων της χώρας βάσει του ποσοστού διαθέσιμων εξοχικών κατοικιών επί του συνόλου των κανονικών κατοικιών (Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού για το Δήμο Ξυλοκάστρου- Ευρωστίνης, 2017).

2.7. Δίκτυα Κοινωνικών και Πολιτιστικών Υποδομών

Στις υποδομές αυτές περιλαμβάνονται οι υποδομές αθλητισμού και αναψυχής, τα πάρκα, οι χώροι εκπαίδευσης, οι ανοιχτοί χώροι γενικά καθώς και οι πράσινοι χώροι. Οι χώροι εκπαίδευσης περιλαμβάνουν υποδομές πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και διάφορα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα. Επιπρόσθετα υπάρχουν στη Δημοτική Ενότητα Ξυλοκάστρου και οι υποδομές πολιτισμού, στις οποίες περιλαμβάνονται τα θέατρα, τα ωδεία, τα πολιτιστικά κέντρα, οι βιβλιοθήκες, και η φιλαρμονική. Επίσης αποτυπώνονται και οι λατρευτικοί χώροι, δηλαδή οι Ορθόδοξες εκκλησίες καθώς και

διάφορες Δημόσιες Υπηρεσίες, όπως είναι το Ταχυδρομείο, το Κ.Ε.Π., ειρηνοδικείο, Αστυνομία, Δημαρχείο, Δ.Ε.Η. και άλλες πολλές. Όσον αφορά τις πλατείες του Ξυλοκάστρου, η μεγαλύτερη και βασική όπου θεωρείται και το κέντρο της πόλης, είναι αυτή του Αγίου Βλασίου. Η ονομασία της προήλθε από την εκκλησία που υπάρχει πάνω σε αυτή και είναι και ο Πολιούχος της περιοχής. Η πλατεία δημιουργήθηκε το 1960 αλλά το 1998 πήρε την μορφή που έχει σχεδόν ίδια ακόμη και σήμερα. Τοποθετήθηκαν παρτέρια, δέντρα, καλλωπιστικά φυτά και πραγματοποιήθηκε αλλαγή του δαπέδου με διακοσμητικούς πορόλιθους. Επίσης τοποθετήθηκαν και δυο προτομές του Παναγή Τσαλδάρη και του Σωτήρη Κροκιδά, τα οποία κατασκευάστηκαν από τον γλύπτη Φάνη Σακελλαρίου, ως τιμή για τις υπηρεσίες τους προς την πατρίδα και την πόλη του Ξυλοκάστρου. Επίσης τοποθετήθηκε και ο αδριάντας του Μητροπολίτη Κερκύρας, έργο του ίδιου γλύπτη. Η αμέσως επόμενη είναι η πλατεία του Αγίου Μακαρίου από τον ομώνυμο ναό που υπάρχει πάνω σε αυτή. Το 1998 επίσης αναμορφώθηκε σε μεγάλο βαθμό αφού πλακοστρώθηκε και τοποθετήθηκαν καλλωπιστικά δέντρα και φυτά. Η μορφή της παραμένει ίδια μέχρι και σήμερα. Ακόμη, υπάρχει η πλατεία της Παναγίας Φανερωμένης, η οποία βρίσκεται στον προσφυγικό συνοικισμό του Ξυλοκάστρου και πήρε το όνομά της από τον ομώνυμο ναό που υπάρχει πάνω σε αυτή. Ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί πλήρως (Νίκολης, 2001).

Εικόνα 2.7.1 : Πλατείες Ξυλοκάστρου

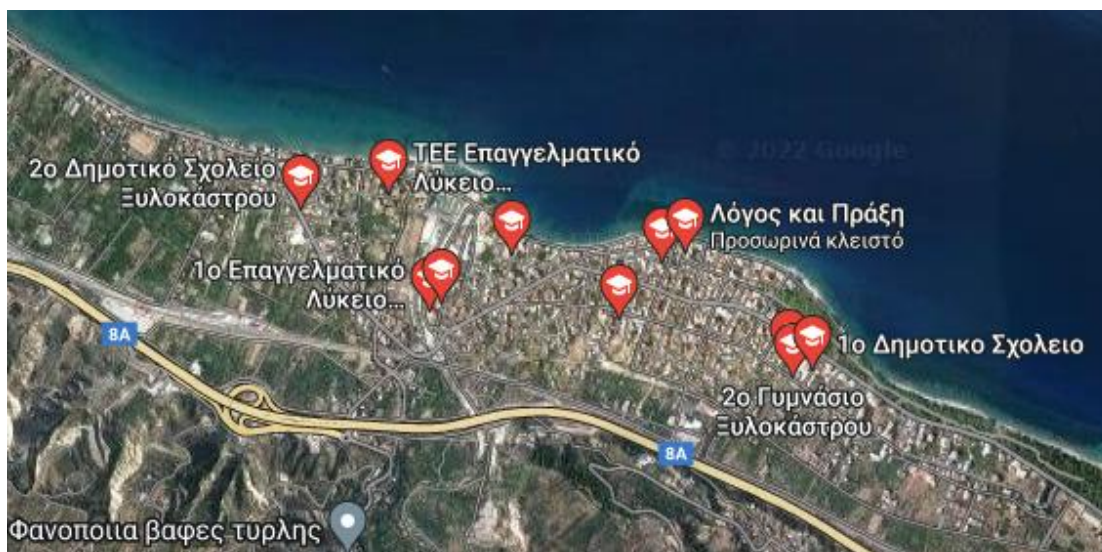

(Πηγή: Google Earth)

Όσον αφορά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της περιοχής, αυτά ποικίλλουν διότι εκτός από σχολικές μονάδες ιδιωτικές και δημόσιες, υπάρχουν και άλλες υπηρεσίες όπως Κ.Δ.Α.Π, Κέντρο Νεότητας, Κέντρο Απασχόλησης για Α.Μ.Ε.Α., Κέντρα Μελέτης. Στην περιοχή υπάρχουν και λειτουργούν 3 παιδικοί σταθμοί, ένας δημόσιος και δύο ιδιωτικοί,

ονόματι «Ο μικρός Χαρταετός» και «Τα μελισσάκια». Από νηπιαγωγεία υπάρχουν 3, όλα δημόσια. Το νηπιαγωγείο από το 1995, ονόματι «Λίλιαν Βουδούρη», το 2^ο νηπιαγωγείο από το 1997 στον οικισμό Αριστοναύτες, όπου συστεγάζεται μαζί με το 2^ο δημοτικό σχολείο Ξυλοκάστρου. Το 3^ο νηπιαγωγείο και δημόσιο που στεγάζεται δίπλα από το κτίριο του Κ.Α.Π.Η. Υπάρχουν επίσης 3 Δημοτικά σχολεία, όλα δημόσια. Το 1^ο Δημοτικό σχολείο που ονομάζεται «Ιωάννκειο» το οποίο ιδρύθηκε το 1886 με δωρεά του Ιωάννη Ιωάννου από όπου πήρε κ το όνομά του, το 2^ο που ονομάζεται «Αριστοναύτες» και ιδρύθηκε το 1985 και το 3^ο που ονομάζεται «Βαρδάβειον» το οποίο ιδρύθηκε το 2000 και είναι λυόμενο. Υπάρχουν επίσης 2 γυμνάσια τα οποία συστεγάζονται και βρίσκονται στην οδό Νοταρά. Τέλος, υπάρχουν 2 λύκεια, ένα Γενικό (ΓΕΛ) και ένα Τεχνικό(ΕΠΑΛ) τα οποία συστεγάζονται και βρίσκονται κοντά στον ποταμό Σύθα. Το ΓΕΛ κατασκευάστηκε το 1995 και το ΕΠΑΛ κατασκευάστηκε το 1999.

Εικόνα 2.7.2: Σχολεία Ξυλοκάστρου

(Πηγή: Google Maps)

Όσον αφορά τα θέατρα, υπάρχουν δύο στην περιοχή ένα ανοιχτό για τους καλοκαιρινούς μήνες και ένα κλειστό για τους χειμερινούς μήνες. Το ανοιχτό θέατρο ονομάζεται Δημοτικό Θέατρο «Βασίλης Γεωργιάδης» και έχει 800 θέσεις. Το όνομά του το πήρε το 1998 προς τιμή ενός συντοπίτη και σημαντικού σκηνοθέτη. Το 1956, προβλήθηκε η πρώτη ταινία του σκηνοθέτη αυτού. Από τότε και στο εξής έχουν λάβει χώρα αμέτρητες εκδηλώσεις, συναυλίες, παραστάσεις θεατρικές, παραστάσεις χορού, πολλοί θίασοι καταφθάνουν στο θέατρο, όντας ένας από τους σταθμούς τους στην περιοδεία τους. Το κλειστό θέατρο είναι αυτό του «Άγγελου Σικελιανού», το οποίο έχει κτισθεί δίπλα από το Τεχνικό Λύκειο Ξυλοκάστρου και

πρόκειται για μία πολύ μεγάλη αίθουσα, όπου ο κόσμος μπορεί να απολαύσει θεατρικές παραστάσεις, ταινίες, χρησιμοποιείται και ως αίθουσα συναυλιών, διαλέξεων και εκδηλώσεων. Ο Άγγελος Σικελιανός ήταν ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές. Το 1911, έχτισε μαζί με τη σύζυγό του μια υπέροχη εξοχική κατοικία που υπάρχει ακόμα και σήμερα και θεωρείται ιστορικό και τουριστικό κτίριο. Έχουν περάσει από αυτή τη βίλλα μεγάλες προσωπικότητες του καλλιτεχνικού χώρου και των τεχνών, όπως είναι ο Νίκος Καζαντζάκης, η Ισιδώρα Ντανκαν και ο Δημήτρης Μητρόπουλος. Τέλος, στην περιοχή λειτουργούν δύο θερινά σινεμά, «η Αυλαία», η οποία βρίσκεται δίπλα από την κεντρική πλατεία της πόλης, δηλαδή του Αγίου Βλασίου και το δεύτερο βρίσκεται στην παραλιακή ζώνη και ονομάζεται «Ηλέκτρα». Τα σινεμά αυτά λειτουργούν εδώ και αρκετά χρόνια στην πόλη του Ξυλοκάστρου και έχουν προβληθεί δεκάδες ταινίες και στα δύο. Είναι πολύ σημαντικά στοιχεία για τον τουρισμό και τις δραστηριότητες αναψυχής (Νίκολης, 2001, 283-294).

Όσον αφορά τις εκκλησίες της περιοχής, οι περισσότεροι ναοί του δήμου Ξυλοκάστρου – Ευρωστίνης επανιδρύθηκαν τον 18ο και 19ο αιώνα, με αποτέλεσμα να μην έχει διασωθεί σχεδόν κανένα στοιχείο της βυζαντινής διακόσμησης τους. Επίσης πολλοί ναοί που βρίσκονται στα χωριά της περιοχής και είχαν καταπληκτικές αγιογραφίες και θαυμάσια ξύλινα τέμπλα, καταστράφηκαν λόγω της φωτιάς το 2000 που έπληξε την περιοχή. Οι σπουδαιότεροι ναοί του δήμου είναι ο Ι.Ν. Αγίου Βλασίου όπου βρίσκεται στην κεντρική πλατεία της πόλης του Ξυλοκάστρου και κτίστηκε το 1908 στα θεμέλια παλαιότερου ναού. Έχει θαυμάσιες τοιχογραφίες έργα των αγιογράφων Σπ. Βασιλείου, Αγ. Αστεριάδη, Φ. Κόντογλου και αξιόλογο μαρμάρινο τέμπλο. Ο ρυθμός του είναι Δρομική Βασιλική με Τέμπλο. Ο Ι.Ν. Παναγίας Φανερωμένης. Τρίκλιτη παλαιοχριστιανική, Βασιλική εκκλησία. Χτίστηκε από το 1965-70. Τα εγκαίνια έγιναν το 1971, με σχέδια ενός Ορλάνδου. Η εκτασή του είναι περίπου 5 στρέμματα. Γύρω χτίστηκαν πύργος, αίθριο, πρόναος, βαπτιστήριο και βοηθητικοί χώροι. Στις αγιογραφίες κυριαρχούν κυρίως τα ψηφιδωτά. Το εσωτερικό και το εξωτερικό του ναού είναι από μάρμαρο. Είναι η μόνη εκκλησία πανελλαδικά με παλαιοχριστιανικό ρυθμό (Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού για το Δήμο Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης, 2017). Ο Ι.Ν. Αγίου Μακαρίου θεμελιώθηκε το 1987. Οι εμβληματικές αγιογραφίες ολοκληρώθηκαν το 2011, ενώ οι ψηφιδωτές εικόνες προϋπήρχαν. Ο ρυθμός του Ναού είναι ο Βυζαντινός (Θεοδοπούλος, 2010). Υπάρχουν αρκετές υποδομές αθλητισμού στην περιοχή. Κατέχει ένα μεγάλο γήπεδο ποδοσφαίρου, δύο γήπεδα μπάσκετ και δύο γήπεδα τένις και δύο γήπεδα «beach volley»

πλησίον του ποταμού Σύθα. Σε όλα αυτά κάθε χρόνο λαμβάνουν χώρα πολλοί αγώνες, ενώ πριν λίγα χρόνια είχαν γίνει αγώνες πανελλήνιας έκτασης. Ακόμη, ένα γήπεδο τένις υπάρχει και στην ανατολική ακρη της περιοχής, στο δάσος Πευκιά. Επιπλέον, υπάρχει και το Κλειστό Γυμναστήριο Ξυλοκάστρου, το οποίο χρησιμεύει και ως γήπεδο μπάσκετ αλλά και βόλλευ και συστεγάζεται μαζί με τα δυο Γυμνάσια Ξυλοκάστρου. Σε όλα αυτά κατά καιρούς έχουν διεξαχθεί πολλοί και σημαντικοί αγώνες ακόμη και διεθνούς απήχησης. Επιπλέον υπάρχουν αρκετές σχολές αθλητισμού, όπως Σχολή Κλασικού και Σύγχρονου χορού, Σχολή Καράτε, Σχολή Πυγμαχίας και 4 γυμναστήρια. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως έχουν δημιουργηθεί εδώ και πολλά χρόνια κάποιοι Σύλλογοι, οι οποίοι ακόμη και σήμερα βρίσκονται σε λειτουργία και απαρτίζονται από πλήθος ντόπιων κατοίκων. Κάποιοι από αυτούς είναι ο Σύλλογος Εθελοντών Αιμοδοτών «Οι φίλοι της ζωής», ο Αθλητικός Όμιλος Ξυλοκάστρου (Α.Ο.Ξ.), ο Όμιλος Αντισφαίρισης Ξυλοκάστρου ο «ΣΥΘΑΣ», Π.Α.Ο. Ξυλοκάστρου «ΗΡΑΚΛΗΣ», Κ.Α.Π.Η. Ξυλοκάστρου, Αθλητικός Σύλλογος SHOTOKAN KARATE Ξυλοκάστρου, Κυνηγετικός Σύλλογος Ξυλοκάστρου, Μουσικός και Μορφωτικός Σύλλογος ο «ΑΥΛΌΣ», Ναυτικός Όμιλος Ξυλοκάστρου, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ξυλοκάστρου, Σύλλογος των εν Αθήναις Ξυλοκαστρινών, Οικολογικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Ξυλοκάστρου, Εμπορικός Σύλλογος Ξυλοκάστρου, ΜΟΤΟ-ΛΕΣΧΗ Ξυλοκάστρου (Νίκολης, 2001, 327-349).

2.8. Δίκτυο Μεταφορών

Ο Δήμος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης εκτείνεται κατά μήκος του οδικού άξονα Αθηνών-Πατρών. Η πρόσβαση στην περιοχή γίνεται οδικώς και με τον προαστιακό, μέχρι το Κιάτο, ενώ πλέον πραγματοποιούνται και συγκεκριμένα δρομολόγια με τελικό σταθμό αυτόν του Ξυλοκάστρου. Ο Δήμος έχει το πλεονέκτημα να βρίσκεται σε σχετικά κοντινή απόσταση από δύο σημαντικά αστικά κέντρα, την Αθήνα και την Πάτρα. Συγκεκριμένα, οι χιλιομετρικές αποστάσεις των δύο βασικότερων τουριστικών σημείων του Δήμου από τις δύο αυτές πόλεις είναι από Αθήνα (κέντρο) για Ξυλόκαστρο 120χλμ και 1:30 ώρα διαδρομή, ενώ από Πάτρα για Ξυλόκαστρο είναι 95χλμ και περίπου 1:30 ώρα διαδρομή επίσης. Η πρόσβαση στο Ξυλόκαστρο με ΜΜΜ γίνεται είτε με λεωφορείο από το σταθμό υπεραστικών λεωφορείων Κηφισού, με προορισμό το Ξυλόκαστρο ή το Δερβένι. Η διάρκεια της διαδρομής είναι περίπου δύο ώρες και δέκα λεπτά, η συχνότητα δρομολογίων ανά μια ώρα για το Ξυλόκαστρο, είτε με τον προαστιακό: Από το αεροδρόμιο ή από οποιαδήποτε ενδιάμεση στάση στην Αθήνα, τερματικό σταθμό το Κιάτο ή και το Ξυλόκαστρο αλλά με συγκεκριμένα δρομολόγια, μέχρι στιγμής. Από εκεί με τοπικό

λεωφορείο μπορεί κάποιος να πάει στο Ξυλόκαστρο με διάρκεια διαδρομής 15 λεπτά. Η διαδρομή με το τρένο από το αεροδρόμιο διαρκεί περίπου 1 ώρα και 30 λεπτά (Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού για το Δήμο Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης, 2017).

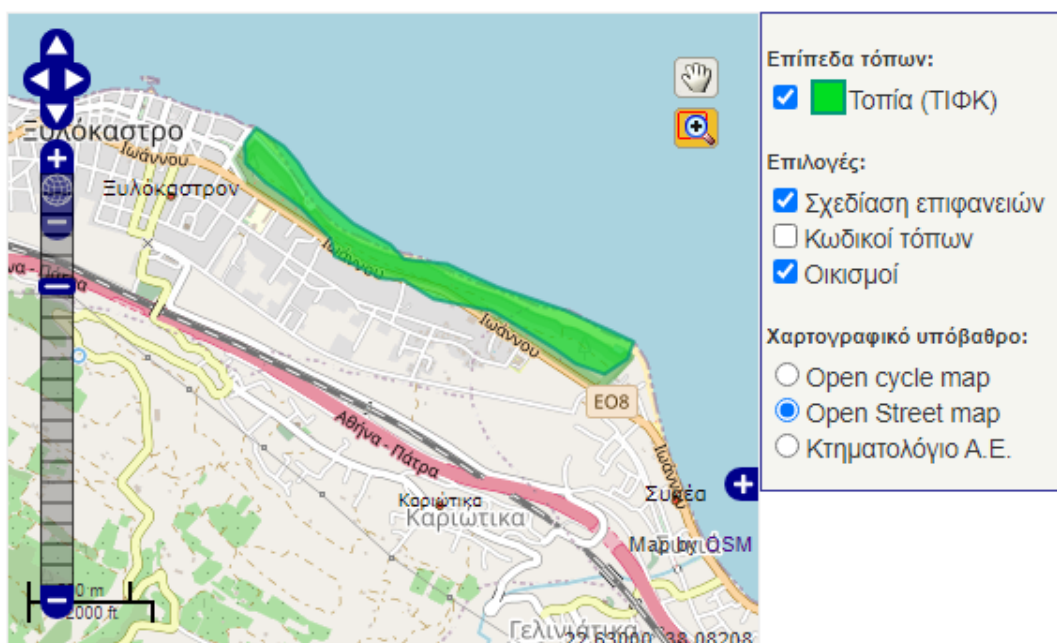
2.9. Φυσικό περιβάλλον

Το κλίμα στην περιοχή του Ξυλοκάστρου είναι ιδανικό. Στην πεδινή ζώνη είναι ξηρό και εύκρατο με ήπιους χειμώνες και βροχοπτώσεις που φτάνουν στα 400 χιλιοστά. Ωστόσο χαρακτηρίζεται από ισχυρούς ανέμους κατά τη διάρκεια του έτους αλλά και αρκετή ηλιοφάνεια. Τα καλοκαίρια το κλίμα είναι αρκετά δροσερό, λόγω των βουνών που υπάρχουν λίγα μέτρα πιο ψηλά, ιδανικό για τους τουρίστες (Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού για το Δήμο Ξυλοκάστρου- Ευρωστίνης, 2017). Η χλωρίδα της περιοχής είναι αρκετά πλούσια λόγω του στολιδιού ή του «πνεύμονα» του Ξυλοκάστρου, όπως των αποκαλούν οι ντόπιοι, που είναι ο Πευκιάς. Πρόκειται για ένα παραλιακό πευκοδάσος που υπάρχει εδώ και 140 χρόνια περίπου. Εκτείνεται στην ανατολική άκρη της πόλης και αποτελείται κυρίως από πεύκα αλλά και πολλά άλλα είδη φυτών (Ξυλόκαστρο Οδηγός αγοράς). Η έκταση του είναι 231,2 στρέμματα. Έχει μήκος 1.760 μέτρα παράλληλα με τον Κορινθιακό κόλπο και από πλάτος 80 έως 220 μέτρα. Εντοπίζονται περίπου 20 είδη δέντρων, 17 είδη θάμνων, 46 είδη ποώδους βλάστησης. Συνολικά 83 διαφορετικά είδη της ελληνικής χλωρίδας και όλα τα ενδημικά τοπικά είδη ορνιθοπανίδας. Συγκεκριμένα όσον αφορά τη χλωρίδα απαντώνται η χαλέπιος πεύκη, σχίνος, μυρτιά, λυγαριά, κέδρος, φοινικικό πουρνάρι, αλμυρίκι, αρκουδόβατο, αγριοκάλαμο, θυμάρι, αφάνα και άλλα 17 φυτά που έχουν αναπτυχθεί στην υφάλμυρη αυτή ζώνη (Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού για το Δήμο Ξυλοκάστρου- Ευρωστίνης, 2017). Το μέγιστο ύψος του είναι τα 4 μέτρα και η συνολική περίμετρος 3.9 χιλιόμετρα. Έχει χαρακτηριστεί ως Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΦΙΛΟΤΗΣ, Βάση δεδομένων για την ελληνική φύση). Το δάσος αυτό είναι ιδανικό για πεζοπορία και τρεξίμο κατά μήκος της υπέροχης διαδρομής του κύριου μονοπατιού όπου συναντούν όμορφες κρήνες ,παγκάκια και 3 αναψυκτήρια- café με πρώτο στη δυτική πλευρά το “Τουριστικό περίπτερο” στο κέντρο το “Summer” και στην ανατολική πλευρά το “BaybeezBeachBar”.

Πόλος έλξης πολλών επισκεπτών αποτελούν η βίλλα του ποιητή Άγγελου Σικελιανού με αξιόλογο δείγμα αρχιτεκτονικής. Στο παραλιακό τμήμα της βίλλας υπάρχει και ένα ξενοδοχείο με καφετέρια το «Sikyon Coast Hotel & Resort». Ακόμα υπάρχει το εμβληματικό εκκλησάκι της

Αγίας Βαρβάρας κατασκευασμένο από πέτρα. Κάτω από τη σκιά των πεύκων του Πευκιά Ξυλοκάστρου είχε την έμπνευση ο Κώστας Καρυωτάκης κι έγραψε το ποίημα «το πράσινο ακρογιάλι της πατρίδας» (Ξυλόκαστρο Οδηγός αγοράς). Επίσης χαρακτηρίζεται από πολλούς ερευνητές ως Αισθητικό δάσος. Όσον αφορά την πανίδα δεν υπάρχει κάτι ιδιαίτερο, πέρα από διάφορα είδη πτηνών. Πλούσια πανίδα απαντάται στα οροπέδια του Δήμου (Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού για το Δήμο Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης, 2017). Σημαντικό να αναφερθεί είναι ότι το δίκτυο υδροληψίας είναι πολύ καλό, αφού υπάρχουν σε πολλά σημεία κατά μήκος του δάσους πυροσβεστικούς κρουνούς από τους οποίους κιόλας ποτίζονται και τα φυτά σε περιόδους ξηρασίας. Επίσης υπάρχουν συστήματα αυτόματου ποτίσματος σε όλα τα σημεία του Πευκιά. Ακόμα διαθέτει πολλά δοχεία απορριμμάτων διάσπαρτα. Ο χώρος παρακολουθείται και λειτουργεί αρκετές ικανοποιητικά (ΦΙΛΟΤΗΣ, Βάση δεδομένων για την ελληνική φύση).

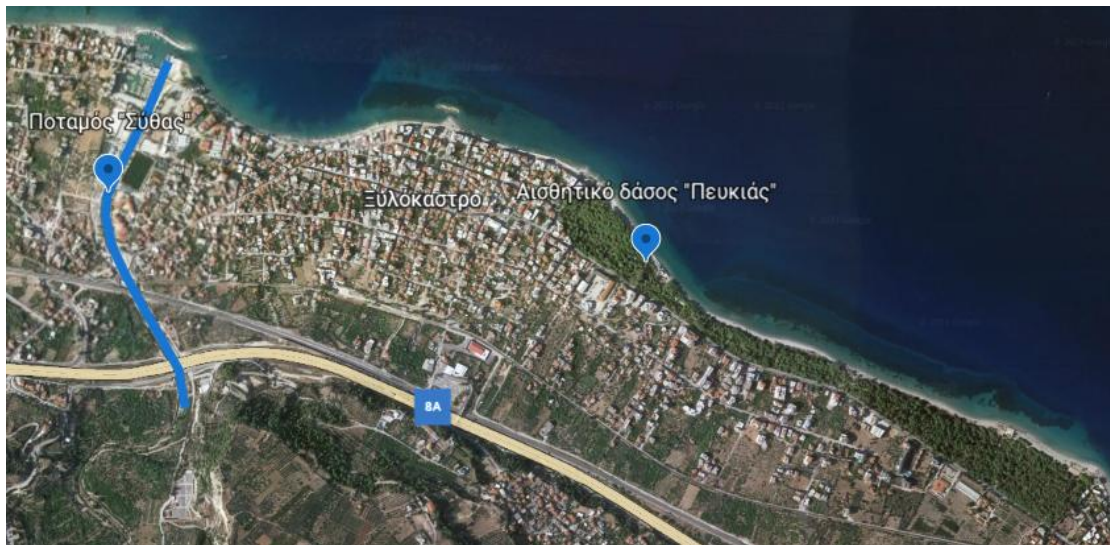
Εικόνα 2.9.1: Αισθητικό δάσος «Πευκιάς» Ξυλοκάστρου (ΤΙΦΚ)

(Πηγή: ΦΙΛΟΤΗΣ, Βάση δεδομένων για την ελληνική φύση,

<https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT1011111/>)

Εικόνα 2.9.2: Αισθητικό δάσος «Πευκιάς» Ξυλοκάστρου

(Πηγή: Google Earth)

Το κυριότερο ποτάμι της περιοχής είναι ο «Σύθας», ο οποίος απεικονίζεται στην Εικόνα 2.9.2. Πρόκειται για έναν πανάρχαιο ποταμό που βρίσκεται στη δυτική πλευρά της πόλης. Οι πηγές του βρίσκονται στην Πελλήνη και οι εκβολές του στον Κορινθιακό κόλπο, στο Ξυλόκαστρο. Παλαιότερα ονομαζόταν και Συσ, ενώ σήμερα τον αποκαλούν και Τρικαλιώτικο. Από τα αρχαία κίολας χρόνια, θεωρούνταν πόλος έλξης για τους κατοίκους αφού πρώτα οι Ίωνες και ύστερα οι Αχαιοί κατοικούσαν πλησίον του ώστε να τον χρησιμοποιούν για διάφορους οικονομικούς και εμπορικούς σκοπούς. Στις όχθες και στα πλάτη του έβοσκαν αμέτρητα κοπάδια ζώων, ενώ ταυτόχρονα αποτελούσε και το σύνορο μεταξύ της Πελλήνης και της Σικυώνας (Νίκολης, 2001, 233-234).

2.10. Φυσικές Απειλές

Φυσικές απειλές, ουσιαστικά είναι ένα σύνολο στοιχείων τα οποία μπορούν να καταστήσουν μια περιοχή πιο ευάλωτη από μια άλλη σε περίπτωση κάποιας καταστροφής. Η πόλη δεν έχει υποστεί κάποια μεγάλη καταστροφή και οι υπάρχουσες απειλές σχετίζονται στην προκειμένη περίπτωση με βάση την ορθή διαχείριση του δημόσιου χώρου. Ο σχηματισμός της παραλιακής ζώνης του Ξυλοκάστρου ελέγχεται κυρίως από τη μορφοτεκτονική και την δευτερευόντως από την παράκτια υδροδυναμική και τη δυναμική των ιζημάτων. Η πρόσφατη και τρέχουσα τάση της θέσης της ακτογραμμής είναι η υποχώρηση, παρουσιάζοντας υποχώρηση περίπου 14 m κατά μέσο όρο. Το ανατολικό τμήμα της περιοχής μελέτης (δάσος Πευκιά) φαίνεται να έχει υποστεί ελάχιστη υποχώρηση, καθώς έχει επηρεαστεί σε πολύ

μικρότερο βαθμό από την ανθρωπογενή δραστηριότητα σε σύγκριση με το δυτικό και κεντρικό τμήμα του παράκτιου μετώπου του Ξυλοκάστρου. Η εξέλιξη της παράκτιας περιοχής του Ξυλοκάστρου θα χαρακτηριστεί από τη συνδυασμένη επίδραση των αναμενόμενου μεγέθους της ανόδου της στάθμης της θάλασσας και της πιθανής σεισμοτεκτονικής δραστηριότητας, εάν υποθέσουμε ότι δεν θα υπάρξει περαιτέρω ανθρώπινη παρέμβαση (Valaouris et al., 2014). Απειλή θεωρείται και η ολοένα και αυξανόμενη διάβρωση των ακτών της Βόρειας Πελοποννήσου και κατά συνέπεια της ακτογραμμής του Ξυλοκάστρου αλλά και του αισθητικού δάσους, που θεωρείται μοναδικό στολίδι της περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, κάθε χρόνο η υποχώρηση τμημάτων ακτογραμμής από όλο το μήκος αυτής αποτελούν σοβαρό πρόβλημα στην περιοχή στους πεζοδρόμους, στους κοινόχρηστους χώρους πρασίνου και αναψυχής. Επίσης το πρόβλημα της διάβρωσης των ακτών σε συνδυασμό με τις κατολισθήσεις πρανών στα παραθαλάσσια τμήματα αλλά και με την κλιματική αλλαγή, μπορεί να προκαλέσουν καταστροφικά και μη αναστρέψιμα προβλήματα σε βάθος χρόνου σε όλη την περιοχή. Δε θα πρέπει να παραληφθούν και οι ανθρώπινες παρεμβάσεις, η αστικοποίηση στα παραλιακά τμήματα και η λατόμηση παράκτιου υλικού που συντελούν στο πρόβλημα αυτό. Ωστόσο, μέχρι στιγμής οι αρμόδιες αρχές της περιοχής έχουν αναλάβει μέτρα για την μείωση του προβλήματος αυτού και έχουν καταφύγει σε διάφορες προσωρινές λύσεις. Κάποιες από αυτές είναι η κατασκευή έργων όπως βραχίονες, κυματοθραύστες και παράκτιοι τοίχοι αλλά και εμπλουτισμός των παραλιών και σταθεροποίηση των αμμοθινών, όπου υπάρχουν (Παυλάκη, 2020).

ΜΕΡΟΣ Γ: ΈΡΕΥΝΑ

Κεφάλαιο 3

3.1. Περιγραφή έρευνας ερωτηματολογίων

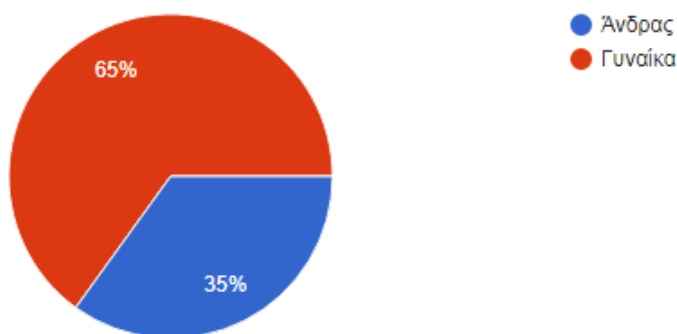
Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας πραγματοποιήθηκε έρευνα μέσω ερωτηματολογίων στους τουρίστες που επισκέφτηκαν την περιοχή του Ξυλοκάστρου. Το ερωτηματολόγιο περιείχε ερωτήσεις που αφορούσαν τον τουρισμό, το περιβάλλον αλλά και την οικονομία της παράκτιας αυτής περιοχής. Στόχος του είναι να περιγράψει τη δυναμική του τουρισμού στην παράκτια αυτή περιοχή και πως επηρεάζονται οι διάφοροι τομείς της περιοχής από αυτόν. Συλλέχθηκαν 183 απαντήσεις συνολικά. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με ανώνυμο ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε στους εγχώριους τουρίστες την περίοδο 15 Ιουλίου έως 14 Αυγούστου του 2022. Ο τρόπος συμπλήρωσης ήταν η αυτοσυμπλήρωση. Οι τεχνικές συλλογής στοιχείων στην παρούσα εργασία ήταν τρεις. Η πρωτογενής έρευνα, δηλαδή τα ερωτηματολόγια, η δευτερογενής έρευνα που ουσιαστικά είναι η διεθνής και εγχώρια βιβλιογραφία και οι πηγές του διαδικτύου που χρησιμοποιήθηκαν για τη συμπλήρωση του θεωρητικού πλαισίου της εργασίας και τέλος η μέθοδος της παρατήρησης, όπου έγινε σε προσωπικό επίπεδο για διάφορα θέματα της εργασίας, όπως είναι οι τοποθεσίες των κτιρίων, τα πολιτιστικά κέντρα που υπάρχουν στην περιοχή μελέτης και άλλα πολλά. Υπήρχαν στο ερωτηματολόγιο πολλών ειδών θέματα όπως θέματα εναλλακτικού τουρισμού, επίσκεψη πολιτιστικών κέντρων και αξιοθεάτων. Ακόμη υπήρχαν ερωτήσεις για την κατάσταση που επικρατεί στην περιοχή αυτή, κατά πόσο ο τουρισμός συμβάλλει στην οικονομική ευμάρεια της περιοχής αλλά και για θέματα περιβαλλοντικά και κατά πόσο ο τουρισμός υποβαθμίζει ή αναβαθμίζει το φυσικό περιβάλλον. Ακόμη τέθηκαν ερωτήσεις για τον λόγο επίσκεψης στην περιοχή, τις ημέρες παραμονής, την επίσκεψη σε πολιτισμικά μνημεία ή χώρους της γύρω περιοχής, τα μοναστήρια που υπάρχουν σε απόσταση έως και 30 χλμ από το Ξυλόκαστρο, το μέσο μεταφοράς που χρησιμοποιήθηκε για την άφιξη στο Ξυλόκαστρο. Επίσης, έγιναν ερωτήσεις για τον τρόπο ενημέρωσης για την περιοχή ώστε να γίνει αυτός ο βασικός τουριστικός προορισμός τους. Ρωτήθηκε η γνώμη τους για τη σημαντικότητα κάποιων στοιχείων της περιοχής όπως είναι η φύση ή η ιστορία και ο πολιτισμός της. Ρωτήθηκαν ποιες ήταν οι πιο πολυσύχναστες παραλίες κατά τη διάρκεια των διακοπών τους, τα τοπικά προϊόντα. Τέθηκαν ερωτήσεις που αφορούσαν τις υποδομές της περιοχής, την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της περιοχής καθώς και τη φιλοξενία από τον ντόπιο πληθυσμό. Στο τέλος του ερωτηματολογίου τέθηκαν δύο βασικές ερωτήσεις στους εγχώριους τουρίστες για το τι τους άρεσε περισσότερο και τι λιγότερο από την επίσκεψή τους στο Ξυλόκαστρο. Από εκεί βγήκαν αρκετά συμπεράσματα τα οποία αναλύονται και πιο συγκεκριμένα παρακάτω. Πραγματοποιήθηκε σημαντική προσπάθεια ώστε τα δείγματα να προέρχονται από διαφορετικές ηλικιακές ομάδες, διαφορετικό φύλο, διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο ώστε να βγουν τα αποτελέσματα όσο το δυνατόν πιο ορθά και ολοκληρωμένα ώστε να υποστηρίζουν την κοινή γνώμη. Ουσιαστικά, ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου έγινε με βάση δύο κατηγορίες. Η μια είναι η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και η άλλη η καταγραφή των παραγόντων που επηρεάζουν την τουριστική ανάπτυξη στο Ξυλόκαστρο.

3.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων

Διάγραμμα 3.2.1: Φύλο ερωτηθέντων

Φύλο

183 απαντήσεις

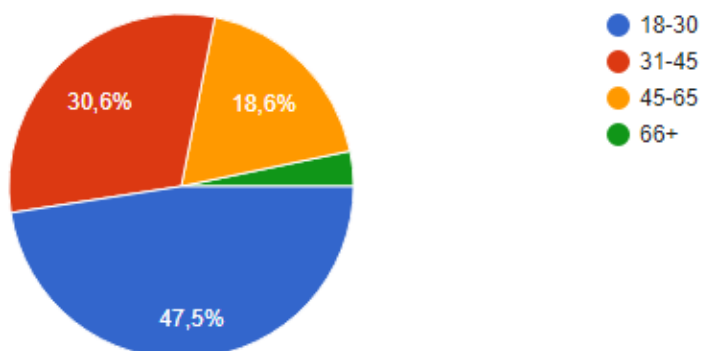

Στο σύνολό τους οι ερωτηθέντες ήταν 183. Το 65% αυτών, δηλαδή οι 119 ήταν γυναίκες, ενώ το 35%, δηλαδή οι 64 ήταν άνδρες.

Διάγραμμα 3.2.2: Ηλικία ερωτηθέντων

Ηλικία

183 απαντήσεις

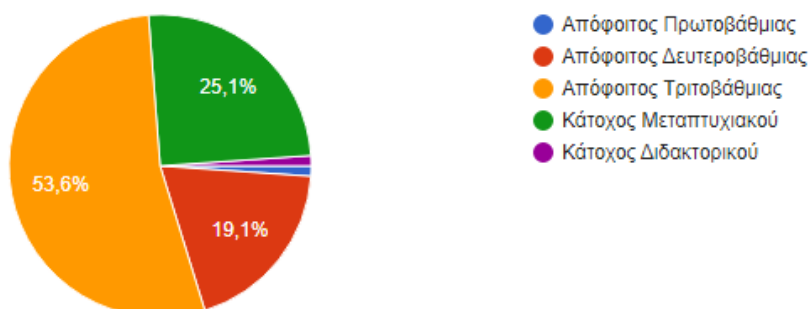

Σχεδόν οι μισοί, δηλαδή το 47,5% του δείγματος, ήταν νέοι ηλικίας 18-30 χρονών. Το 30,6% αντιπροσωπεύει την ηλικία μεταξύ 31 έως 45 χρονών, το 18,6% αντιπροσωπεύει τα άτομα ηλικίας 45 έως 65 χρονών ενώ ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 3,3 αντιπροσωπεύει άτομα ηλικίας άνω των 66 ετών.

Διάγραμμα 3.2.3: Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων

Επίπεδο εκπαίδευσης

183 απαντήσεις

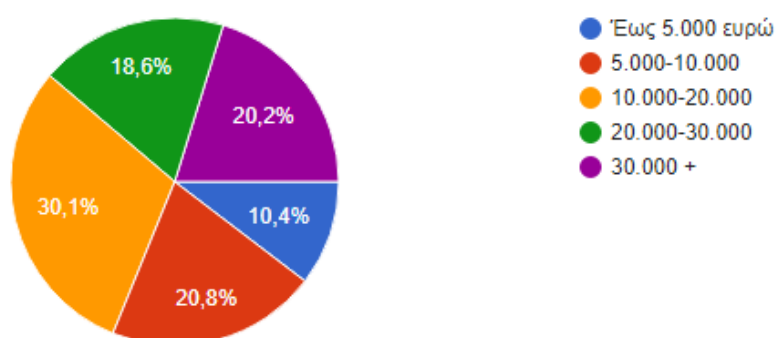

Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων, ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος, μεγαλύτερο από το 50% και πιο συγκεκριμένα το 53,6% είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αμέσως μετά ακολουθεί το 25,1% όπου είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού διπλώματος και στη συνέχεια το 19,1% είναι απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ακολουθεί το 1,1% του δείγματος, δηλαδή 2 άτομα κατέχουν Διδακτορικό ενώ άλλα 2 δηλώνουν απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Διάγραμμα 3.2.4: Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα ερωτηθέντων

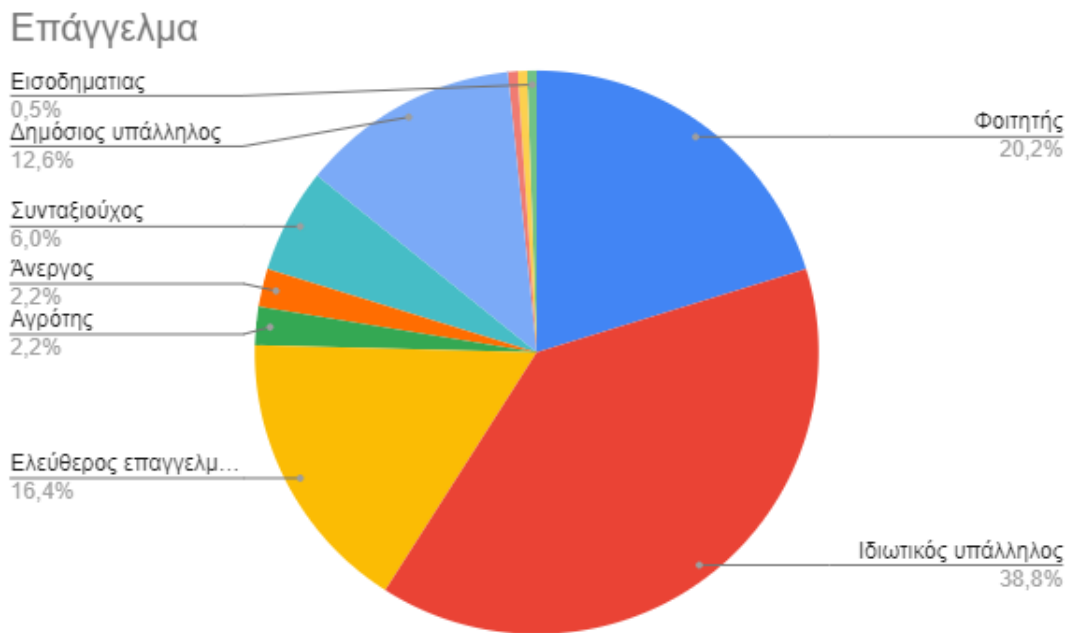
Ετήσιο Οικογενειακό Εισόδημα

183 απαντήσεις

Το μεγαλύτερο ποσοστό της τάξης του 30,1% δηλώνουν κάτοχοι οικογενειακού εισοδήματος της τάξης των 10.000 έως 20.000 €. Αμέσως μετά ακολουθεί το 20,8% του δείγματος, όπου δήλωσε πως είναι κάτοχοι εισοδήματος της τάξης των 5.000-10.000 €, ενώ το 20,2% του δείγματος δήλωσε οικογενειακό εισόδημα της τάξης των 30.000 € και άνω. Το 18,6% του πληθυσμού δήλωσε πως παίρνει ένα εισόδημα από 20.000 € έως και 30.000 €. Τέλος, ένα 10,8% δείγματος δήλωσε πως το εισόδημα του βρίσκεται έως τα 5.000 €.

Διάγραμμα 3.2.5: Επάγγελμα ερωτηθέντων

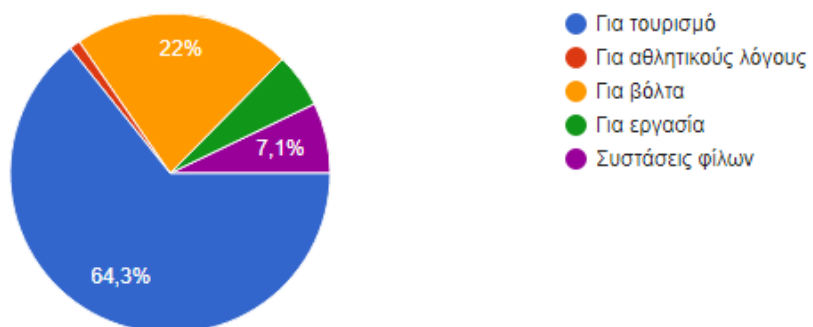

Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών που έλαβαν μέρος στην έρευνα δηλαδή το 38,8%, δήλωσαν ιδιωτικοί υπάλληλοι. Ένα ποσοστό της τάξης των 20,2%, δήλωσαν φοιτητές, ενώ ένα ακόμη μεγάλο ποσοστό της τάξης του 16,4% δήλωσε ελεύθερος επαγγελματίας. Το 12,6% του δείγματος δήλωσε πως είναι δημόσιοι υπάλληλοι ενώ ένα 6% των ερωτηθέντων ήταν συνταξιούχοι. Πολύ μικρότερα ποσοστά της τάξης του 2,2% δήλωσαν αντίστοιχα άνεργοι ή αγρότες ενώ ένα 0,5% δήλωσε εισοδηματίας. Τέλος, ένα άτομο δήλωσε οικιακά και ακόμη ένα, στρατιωτικός.

Διάγραμμα 3.2.6: Λόγος επίσκεψης της περιοχής

Για ποιο λόγο επισκεφτήκατε την περιοχή?

182 απαντήσεις

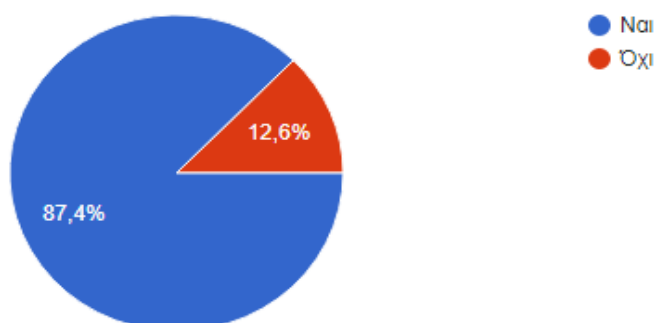
Οι περισσότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες που πήραν μέρος στην έρευνα, απάντησαν πως ο λόγος επίσκεψης στην περιοχή ήταν για τουρισμό. Το 22% απάντησε πως επισκέφθηκε την περιοχή για βόλτα ενώ το 7,1%, δηλαδή 13 άτομα το επισκέφτηκαν το Ξυλόκαστρο μετά από

συστάσεις φίλων. 10 άτομα, δηλαδή το 5,5% επισκέφτηκαν την περιοχή για λόγους εργασίας ενώ 2 άτομα λόγω των αθλητικών δραστηριοτήτων.

Διάγραμμα 3.2.7: Επίσκεψη ξανά στην περιοχή

Έχετε ξαναεπισκεφθεί την περιοχή;

182 απαντήσεις

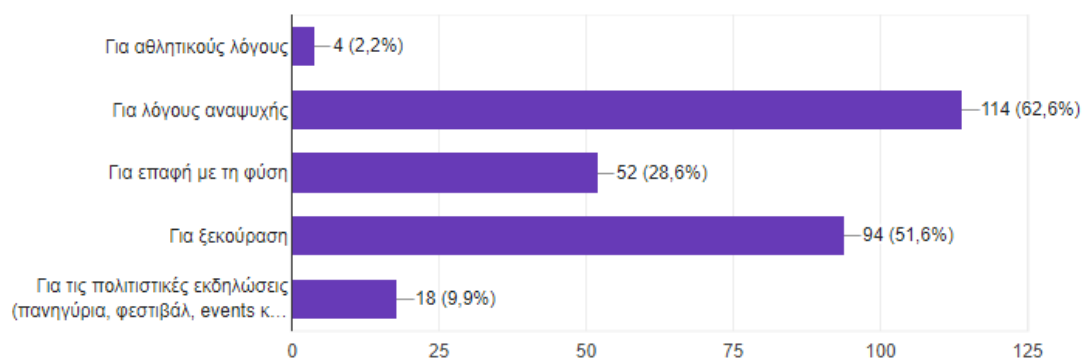

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων στην έρευνα αυτή, με ποσοστό 87,4% δηλαδή οι 159 απάντησαν πως θα επισκέπτονταν και πάλι την περιοχή. Ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 12,6% δηλαδή τα 23 άτομα δήλωσαν πως δε θα επισκέπτονταν ξανά την περιοχή.

Διάγραμμα 3.2.8: Λόγος επίσκεψης ξανά της περιοχής

Για ποιο λόγο θα ξαναεπισκεφτόσασταν την περιοχή;

182 απαντήσεις

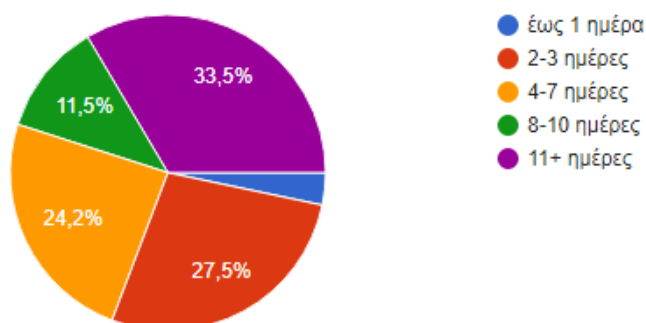

Στην ερώτηση «Για ποιον λόγο θα επισκεπτόσασταν και πάλι την περιοχή;», οι περισσότεροι απάντησαν για λόγους αναψυχής, το 62,6% και για λόγους ξεκούρασης το 51,6%. 52 άτομα απάντησαν πως θα επισκεπτόντουσαν και πάλι την περιοχή για επαφή με τη φύση και 18 άτομα από τα 183 για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής. Τέλος η μειονότητα με ποσοστό 2,2% απάντησε πως θα επισκεπτόταν την περιοχή για αθλητικούς λόγους.

Διάγραμμα 3.2.9: Ημέρες παραμονής ερωτηθέντων

Πόσες ήταν οι ημέρες παραμονής σας;

182 απαντήσεις

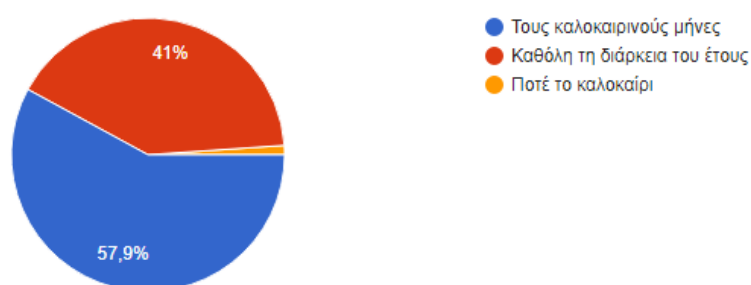

Από το συνολικό διάγραμμα 3.9. γίνεται αντιληπτό πως οι περισσότεροι επισκέπτες παρέμειναν στο Ξυλόκαστρο για αρκετές μέρες και σίγουρα πάνω από 4. Πιο συγκεκριμένα, το 24,2% του δείγματος δηλαδή τα 44 άτομα παρέμειναν από 4 έως 7 ημέρες. Το 33,5% δηλαδή 61 άτομα από τα 183 παρέμειναν για πάνω από 11 μέρες στην περιοχή. Το 11,5% παρέμεινε για 8-10 ημέρες. Ένα σημαντικό ποσοστό βέβαια της τάξης του 27,5%, δηλαδή 50 άτομα, παρέμεινε για 2 με 3 ημέρες. Ένα μικρό ποσοστό 3,3% παρέμεινε έως 1 ημέρα.

Διάγραμμα 3.2.10: Η εποχή που ταξιδεύουν οι ερωτηθέντες για τουριστικούς λόγους

Ποια εποχή ταξιδεύετε για τουριστικούς λόγους;

183 απαντήσεις

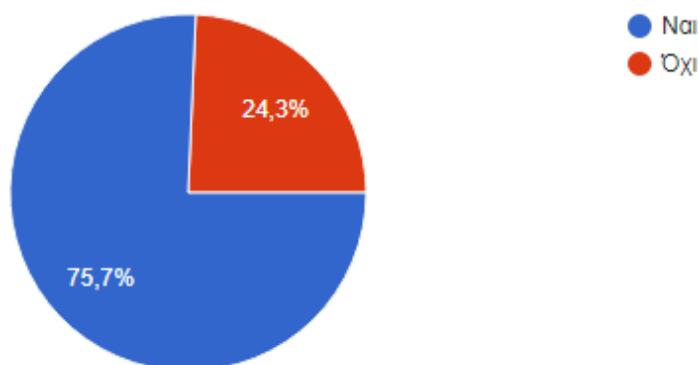

Τα 106 άτομα με ποσοστό 57,9% δήλωσαν πως ταξιδεύουν για τουρισμό κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες. Το 41% των ερωτηθέντων δήλωσε πως ταξιδεύει καθόλη τη διάρκεια του έτους για τουρισμό, ενώ 2 άτομα δήλωσαν πως για τουρισμό δεν ταξιδεύουν ποτέ το καλοκαίρι.

Διάγραμμα 3.2.11: Επίσκεψη σε πολιτιστικά κέντρα και χώρους κατά τη διάρκεια παραμονής στο Ξυλόκαστρο

Επισκεφτήκατε μνημεία ή πολιτισμικούς χώρους κατά τη διάρκεια της διαμονής σας στην περιοχή;

181 απαντήσεις

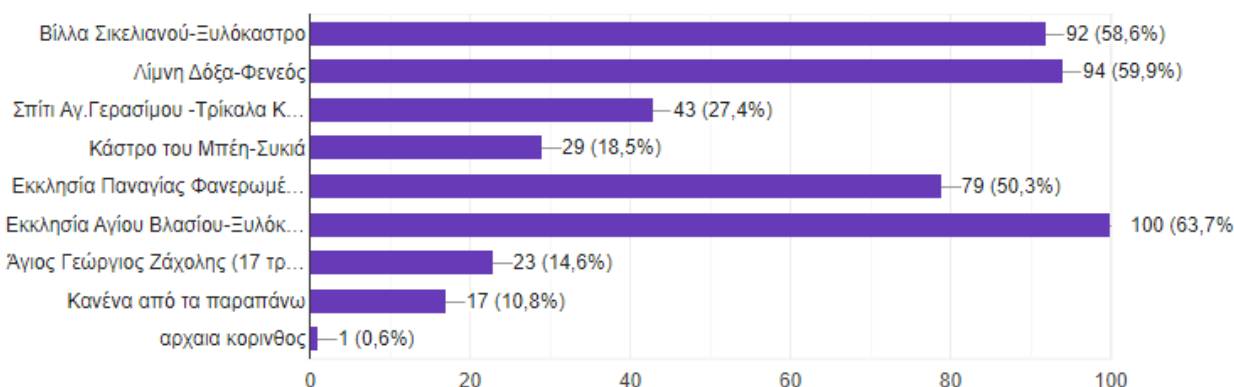

Σχεδόν τα τρία τέταρτα του δείγματος δηλαδή το 75,5% επισκέφτηκαν μνημεία ή πολιτισμικούς χώρους κατά τη διάρκεια της διαμονής τους στην περιοχή. Το υπόλοιπο 24,2% δεν επισκέφτηκε κανέναν.

Διάγραμμα 3.2.12: Ποιο πολιτιστικό κέντρο ή χώρο επισκέφτηκαν κατά τη διάρκεια παραμονής τους στο Ξυλόκαστρο

Αν ναι, ποιο?

157 απαντήσεις

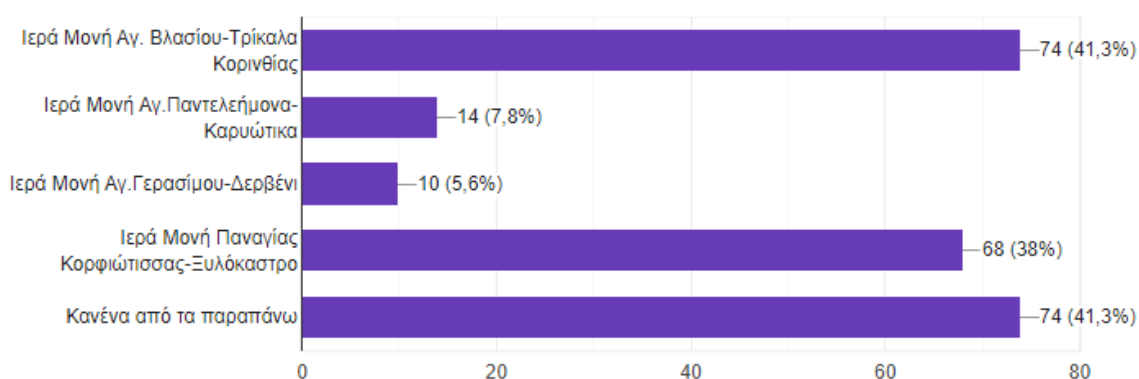
Η ερώτηση αυτή ήταν πολλαπλών απαντήσεων, οπότε οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μία απαντήσεις. Η βίλλα του Σικελιανού στο Ξυλόκαστρο συγκέντρωσε 92 απαντήσεις. Η λίμνη Δόξα στο Φενεό Κορινθίας συγκέντρωσε 94 απαντήσεις. Το σπίτι του Αγίου Γερασίου στα Τρίκαλα Κορινθίας συγκέντρωσε 43 ενώ το Κάστρο του Μπέη στη Συκιά, 29. Ο Πολιούχος του Ξυλοκάστρου Άγιος Βλάσιος συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων με 63,7%, δηλαδή αριθμητικά 100 άτομα. Τη μικρότερη

επισκεψιμότητα είχε ο Άγιος Γεώργιος Ζάχολης με 17 μόνο άτομα να δηλώνουν πως τον επισκέφτηκαν. 17 άτομα δεν επισκέφτηκαν κανένα από αυτά κατά τη διάρκεια παραμονής τους στο Ξυλόκαστρο, ενώ ένα άτομο ανέφερε πως επισκέφτηκε την Αρχαία Κόρινθο.

Διάγραμμα 3.2.13: Ποιο ή ποια μοναστήρια επισκέφτηκαν κατά τη διάρκεια παραμονής τους στο Ξυλόκαστρο

Κατά τη διάρκεια των διακοπών σας, επισκεφτήκατε κάποιο από τα παρακάτω μοναστήρια:

179 απαντήσεις

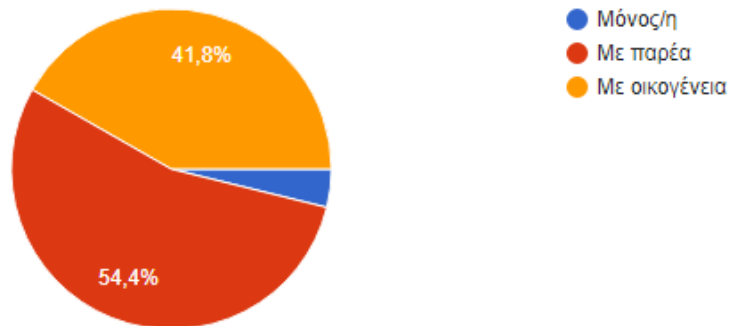

Η ερώτηση αυτή ήταν πολλαπλών απαντήσεων, οπότε οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μία απαντήσεις. Το Ξυλόκαστρο και η γύρω περιοχή του, κατέχει πολλά μοναστήρια. Το πιο γνωστό είναι η Ιερά Μονή του Αγίου Βλασίου στα Τρίκαλα Κορινθίας όπου την επισκέφτηκαν 74 άτομα από τα 183 που ρωτήθηκαν. Ακλούθησε η Ιερά Μονή της Παναγίας Κορφιώτισσας στο Ξυλόκαστρο με 68 απαντήσεις ενώ η Ιερά Μονή Αγίου Παντελεήμονα στα Καρυώτικα συγκέντρωσε μόλις 14 απαντήσεις. 10 άτομα δήλωσαν πως επισκέφθηκαν την Ιερά Μονή Αγ. Γερασίου στο Δερβένι, ενώ 74 άτομα δηλαδή το 41,3% δήλωσε πως δεν έχει επισκεφθεί κανένα από τα παραπάνω.

Διάγραμμα 3.2.14: Με ποιο τρόπο ταξίδεψαν οι επισκέπτες

Ταξιδέψατε:

182 απαντήσεις

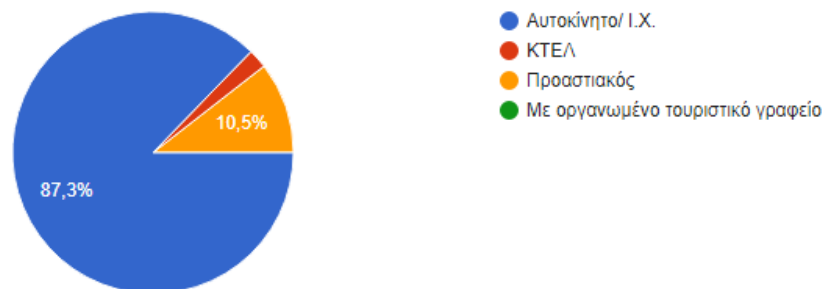

Η πλειοψηφία αυτών δηλαδή το 54,4% ταξίδεψε με την παρέα του ενώ το 41,8% ταξίδεψε με την οικογένεια. Ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 3,8% ταξίδεψε μόνος/η του/της.

Διάγραμμα 3.2.15: Μέσο Μεταφοράς οπου χρησιμοποίησαν οι επισκέπτες για να φτάσουν στο Ξυλόκαστρο

Ποιο μέσο μεταφοράς χρησιμοποιήσατε για να φτάσετε στην περιοχή;

181 απαντήσεις

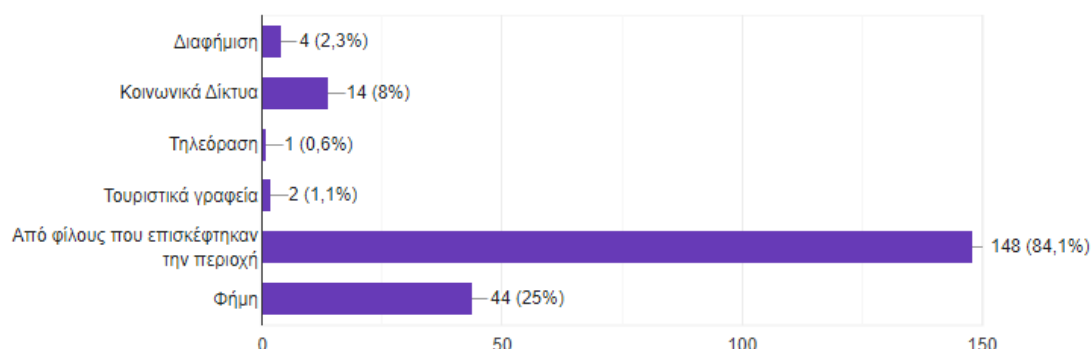

Η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό 87,3% χρησιμοποίησε το αμάξι για να φτάσει στον προορισμό του. Το 10,5% χρησιμοποίησε τον Προαστιακό ενώ η μειονότητα το 2,2%, δηλαδή 4 άτομα χρησιμοποίησαν το ΚΤΕΛ για να φτάσουν στην περιοχή. Η επιλογή «με οργανωμένο τουριστικό γραφείο» δεν είχε καμία απάντηση.

Διάγραμμα 3.2.16: Τρόπος ενημέρωσης των επισκεπτών για την περιοχή του Ξυλοκάστρου

Από που ενημερωθήκατε για την περιοχή του Ξυλοκάστρου;

176 απαντήσεις

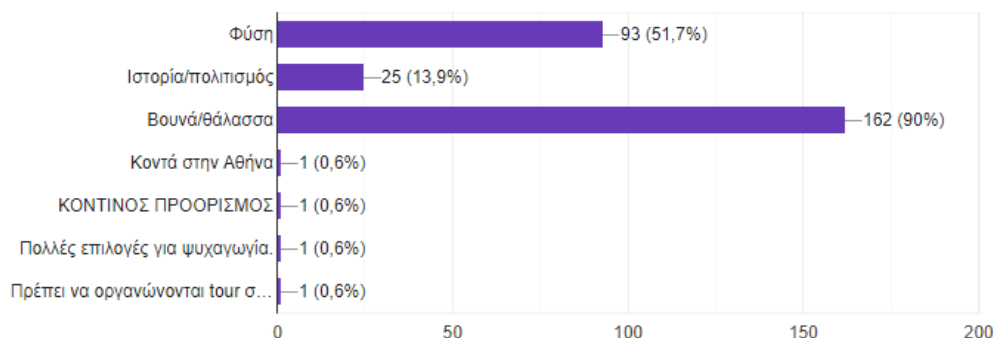

Η ερώτηση αυτή ήταν πολλαπλών απαντήσεων, οπότε οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μία απαντήσεις. Τα 148 άτομα από τα 183 που έλαβαν μέρος στην έρευνα ενημερώθηκαν από φίλους που είχαν ήδη επισκεφθεί την περιοχή. Η φήμη κατέλαβε 44 απαντήσεις με ποσοστό 25%. Τα κοινωνικά δίκτυα επίσης έπαιξαν ρόλο αφού επέλεξαν αυτή την απάντηση 14 άτομα. 4 άτομα ενημερώθηκαν για το Ξυλόκαστρο μέσω διαφήμισης, τα 2 άτομα μέσω τουριστικών γραφείων και ένα άτομο μέσω της τηλεόρασης.

Διάγραμμα 3.2.17: Σημαντικά στοιχεία για τον τουρισμό στην περιοχή

Σημαντικά στοιχεία για τον τουρισμό στην περιοχή

180 απαντήσεις

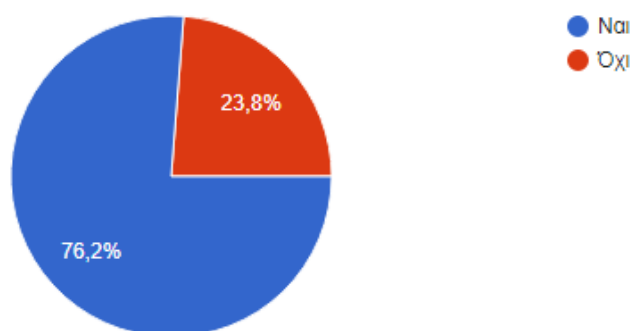
Η ερώτηση αυτή ήταν πολλαπλών απαντήσεων, οπότε οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μία απαντήσεις. Όπως είναι φανερό και από τις απαντήσεις ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή είναι τα βουνα και η θάλασσα που στην περιοχή του Ξυλοκάστρου συνδυάζονται. Αμέσως επόμενο στις επιλογές και πολύ βασικό στοιχείο όπως φαίνεται είναι το φυσικό περιβάλλον της περιοχής και ιδιαίτερα το δάσος Πευκιά. Πολύ βασικός να αναφερθεί είναι ο πολιτισμός και η ιστορία της περιοχής όπου πολλοί την επιλέγουν για να δουν τα διάφορα ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία που κατέχει η περιοχή. Επίσης, αναφέρθηκαν και προτάθηκαν από άλλα άτομα ότι

είναι κοντινός προορισμός, δίπλα από την πρωτεύουσα και παρέχονται πολλές επιλογές για ψυχαγωγία.

Διάγραμμα 3.2.18: Μουσικό φεστιβάλ Ζήρειας

Γνωρίζετε για το μουσικό φεστιβάλ της Ζήρειας που λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο τον Αύγουστο;

181 απαντήσεις

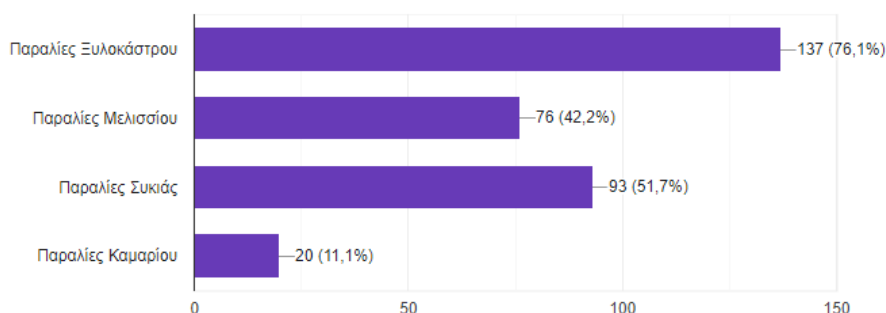

Το μουσικό φεστιβάλ της Ζήρειας που λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο τον Αύγουστο στο βουνό της Ζήρειας έχει αποκτήσει πολύ μεγάλη φήμη τα τελευταία χρόνια . Το 76,2% γνώριζε για το φεστιβάλ που διοργανώνεται κάθε χρόνο, ενώ το 23,8% των ερωτηθέντων όχι. Από τα στοιχεία των προηγούμενων χρόνων καταφτάνουν στο φεστιβάλ έως και 7.000 άτομα. Τα άτομα αυτά αν δε μείνουν σε σκηνές όπου παραδοσιακά στήνονται εκεί, μένουν στα ξενοδοχεία των γύρω περιοχών όπως είναι τα Τρίκαλα αλλά και στο Ξυλόκαστρο.

Διάγραμμα 3.2.19: Παραλίες με μεγαλύτερη επισκεψιμότητα

Ποιες παραλίες επισκεφτήκατε περισσότερες φορές;

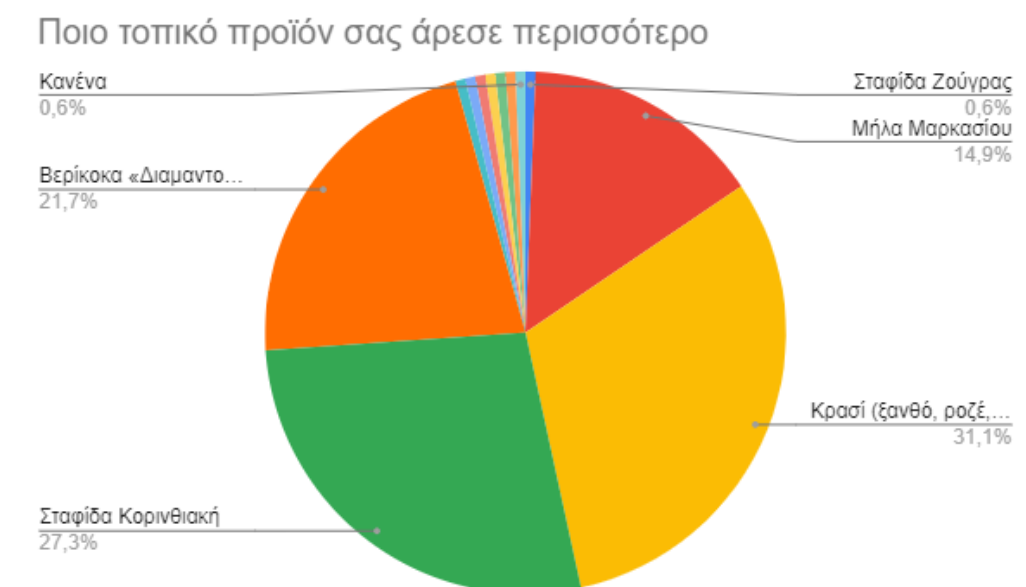
180 απαντήσεις

Η ερώτηση αυτή ήταν πολλαπλών απαντήσεων, οπότε οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μία απαντήσεις. Στην ερώτηση αυτή απάντησαν τα 180 άτομα και τα 137 από αυτά, δηλαδή το 76,1% απάντησαν τις παραλίες του Ξυλοκάστρου. Οστόσο μεγάλο επίσης ποσοστό της τάξης του 51,7% κατέλαβαν και οι παραλίες της Συκιάς. Ακολούθησαν οι

παραλίες του Μελισσίου με ποσοστό 42,2% και τελευταίες σε ποσοστό οι παραλίες του Καμαρίου με 11,1% δηλαδή μόνο τα 20 άτομα.

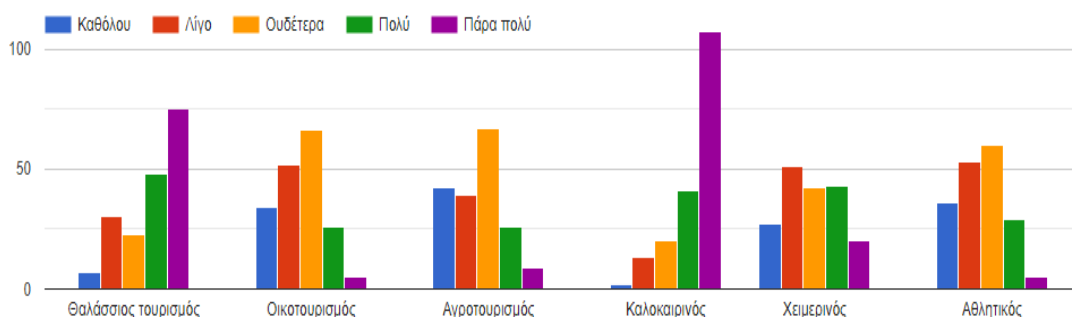
Διάγραμμα 3.2.20: Δοκιμή τοπικών προϊόντων

Η ερώτηση αυτή ήταν πολλαπλών απαντήσεων, οπότε οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μία απαντήσεις. Οι επιλογές στην ερώτηση «ποιο τοπικό προϊόν σας άρεσε περισσότερο;» ήταν τα μήλα Μαρκασίου όπου συγκέντρωσαν 25 απαντήσεις, το κρασί (ξανθό, ροζέ, κόκκινο) που παράγονται από τα διάφορα χωριά γύρω από την περιοχή του Ξυλοκάστρου όπου συγκέντρωσαν 59 απαντήσεις, τα βερίκοκα «Διαμαντοπούλου» τα οποία συγκέντρωσαν 37 απαντήσεις και η Κορινθιακή σταφίδα που συγκέντρωσε 48 απαντήσεις. Ωστόσο σε αυτή την ερώτηση προτάθηκαν και άλλες πολλές επιλογές όπως είναι η σταφίδα Ζούγρας, τα ροδινά φασόλια, τα ουζοκούλουρα, το λάδι και τα πορτοκάλια τα οποία όλα παράγονται στα γύρω χωριά της περιοχής. Βέβαια υπήρχε και η επιλογή «Κανένα» ή «Δεν δοκίμασα» όπου μαζί συγκέντρωσαν 3 απαντήσεις.

Διάγραμμα 3.2.21: Τα είδη τουρισμού που υπάρχουν στο Ξυλόκαστρο και κατά πόσο είναι διαδεδομένα

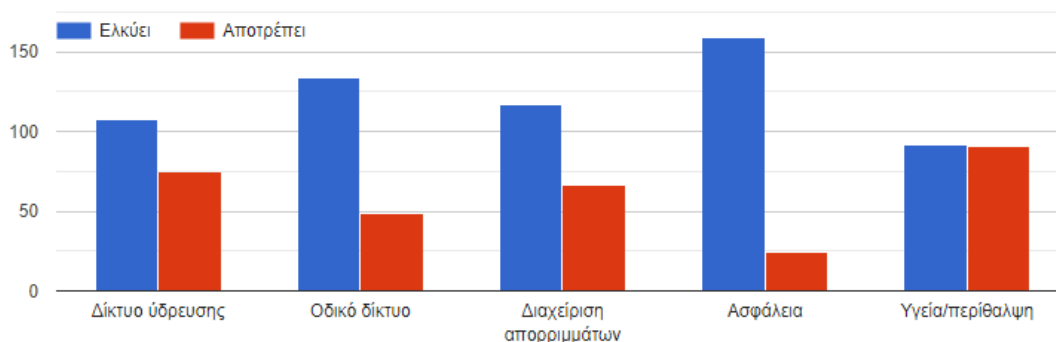
Πόσο διαδεδομένα είναι τα παρακάτω είδη τουρισμού στο Ξυλόκαστρο;

Χρησιμοποιήθηκε σε αυτή την ερώτηση κλίμακα Likert. Είναι φανερό από το διάγραμμα 13.21 πως ο καλοκαιρινός τουρισμός είναι ο πιο διαδεδομένος στο Ξυλόκαστρο και στη συνέχεια ακολουθεί ο θαλάσσιος τουρισμός όπου και αυτός κατέχει μεγάλο αριθμό απαντήσεων με 75 άτομα να τον έχουν επιλέξει. Ο λιγότερο δημοφιλής τουρισμός στην περιοχή είναι ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός και ο αθλητικός, παρόλο που υπάρχουν σχεδόν όλες οι αθλητικές εγκαταστάσεις και σε πολύ καλή κατάσταση. Ο χειμερινός προορισμός φαίνεται από τα αποτελέσματα να είναι λίγο διαδεδομένος στην περιοχή.

Διάγραμμα 3.2.22: Υποδομές και υπηρεσίες Ξυλοκάστρου

Τα παρακάτω στοιχεία ελκύουν ή αποτρέπουν την επίσκεψη τουριστών στο Ξυλόκαστρο;

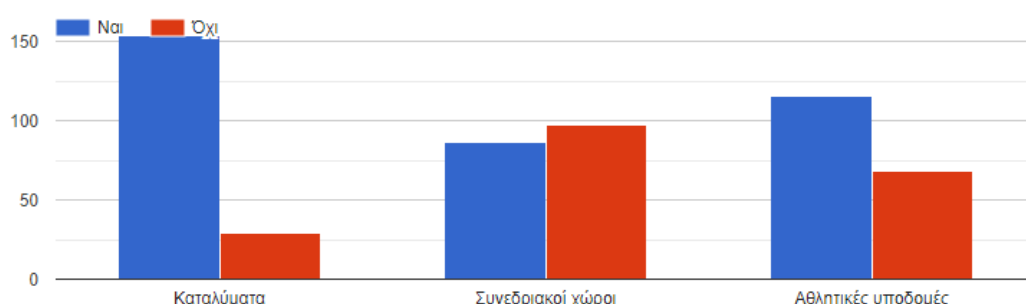

Στο διάγραμμα 13.22 φαίνεται πως οι περισσότερες επιλογές ελκύουν την επίσκεψη των τουριστών στην περιοχή, εκτός από την υγεία/περίθαλψη όπου οι απόψεις διίστανται αφού εξισοροπούνται οι απαντήσεις. Οι μισοί θεωρούν πως ελκύει την επίσκεψη των τουριστών ενώ οι άλλοι μισοί θεωρούν πως την αποτρέπει. Το δίκτυο υδρευσης φαίνεται να είναι καλό

αφού οι περισσότεροι έχουν απαντήσει πως ελκύει την επίσκεψη των τουριστών. Το οδικό δίκτυο επίσης φαίνεται να είναι αρκετά ικανοποιητικό με 135 θετικές απαντήσεις. Η διαχείριση των απορριμμάτων αντίστοιχα έχει καταλάβει κυρίως θετικές απόψεις στην περιοχή. Η ασφάλεια φαίνεται να είναι ένα από τα δυνατά χαρακτηριστικά του Ξυλοκάστρου, αφού η συντριπτική πλειοψηφία των 160 ατόμων έχει απαντήσει πως ελκύει τους τουρίστες.

Διάγραμμα 3.2.23: Υπαρξη ή μη κατάλληλων υποομών στο Ξυλοκαστρο για επισκέπτες Ειδικού Ενδιαφέροντος

Υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές στο Ξυλόκαστρο για φιλοξενία επισκεπτών Ειδικού Ενδιαφέροντος;

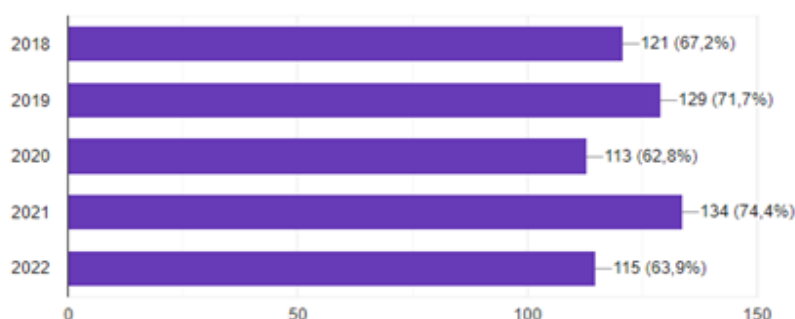

Γίνεται αντιληπτό στο διάγραμμα 13.23 πως υπάρχει πληθώρα καταλυμάτων, είτε αυτά είναι ξενοδοχεί είτε ενοικιαζόμενα, ώστε να φιλοξενήσει μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Συνεδριακοί χώροι φαίνεται να μην υπάρχουν τόσοι πολλοί οπότε υπάρχει ανάγκη δημιουργίας τέτοιων υποδομών, ώστε να προσελκύει επισκέπτες και άλλων ενδιαφερόντων. Αθλητικές υποδομές υπάρχουν αρκετές, σε άριστη κατάσταση και για όλα σχεδόν τα βασικά αθλήματα.

Διάγραμμα 3.2.24: Πραγματοποίηση διακοπών από τους ερωτηθέντες τα έτη 2018-2022

Πήγατε διακοπές τα έτη:

180 απαντήσεις

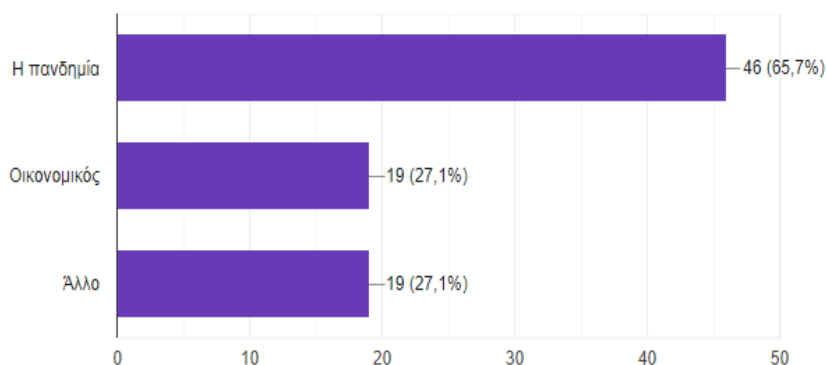
Η ερώτηση αυτή ήταν πολλαπλών απαντήσεων, οπότε οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μία απαντήσεις. Απάντησαν 180 άτομα. Οι περισσότεροι τουρίστες

πήγαν διακοπές όλα τα έτη, παρουσιάζοντας μια πολύ μικρή μείωση το 2019 που όπως γίνεται αντιληπτό από το διάγραμμα 13.25 ο λόγος ήταν κυρίως η πανδημία και δευτερευόντως ο οικονομικός ή κάποιος άλλος λόγος.

Διάγραμμα 3.2.25: Οι λόγοι που δεν πήγαν διακοπές οι ερωτηθέντες κάποιο από τα έτη 2018-2022

Αν όχι, ο λόγος ήταν:

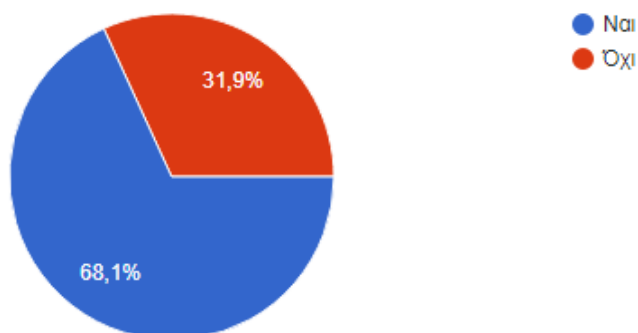
70 απαντήσεις

Διάγραμμα 3.2.26: Προτίμηση ερωτηθέντων για χειμερινό τουρισμό στο Ξυλόκαστρο

Θα επισκεπτόσασταν το χειμώνα το Ξυλόκαστρο για τουρισμό;

182 απαντήσεις

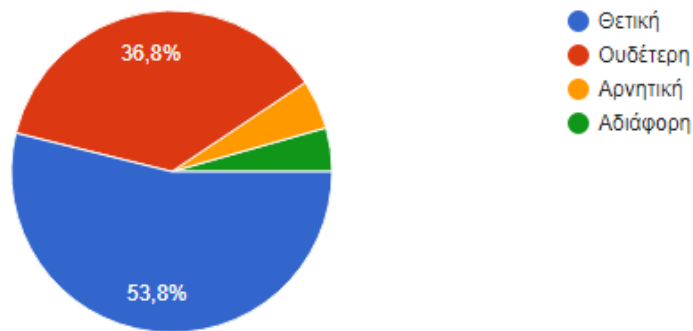

Στην ερώτηση αυτή απάντησαν τα 182 άτομα από τα 183 συνολικά. Το 68,1% όπου είναι και η πλειοψηφία και αριθμητικά είναι τα 123 άτομα απάντησαν αρνητικά σε αυτή την ερώτηση. Τα υπόλοιπα που καταλαμβάνουν το 31,9% απάντησαν θετικά.

Διάγραμμα 3.2.27: Οι τουριστικές υπηρεσίες ως παράγοντες στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Ξυλοκάστρου

Ποια η γνώμη σας για τις παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες ως παράγοντες στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Ξυλοκάστρου;

182 απαντήσεις

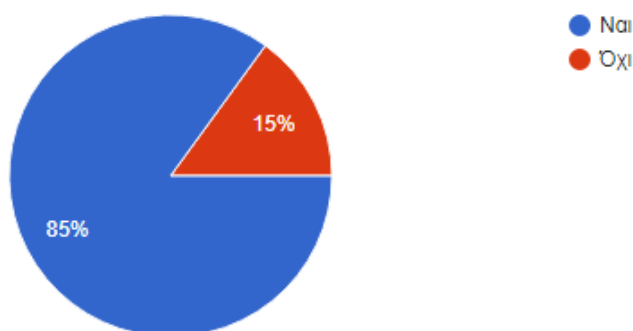

Μεγαλύτερο ποσοστό από το 50% του δείγματος απάντησε πως οι παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες επιδρούν θετικά στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Ξυλοκάστρου. Το 36,8% του πληθυσμού, δηλαδή τα 67 άτομα είχαν ουδέτερη γνώμη. Τα 8 είχαν αδιάφορη γνώμη και τα 9 είχαν αρνητική.

Διάγραμμα 3.2.28: Φιλοξενία ντόπιου πληθυσμού

Ο ντόπιος πληθυσμός είναι φιλόξενος;

180 απαντήσεις

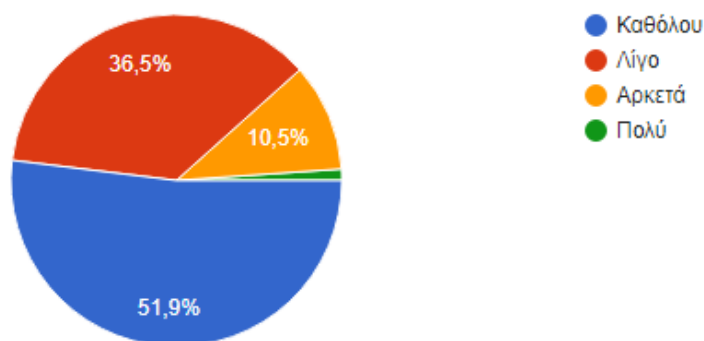

Η συντριπτική πλειψηφία του δείγματος, το 85% δηλαδή τα 154 άτομα από τα 183 απάντησαν πως ο ντόπιος πληθυσμός είναι φιλόξενος.

Διάγραμμα 3.2.29: Υποβάθμιση ή μη του φυσικού περιβάλλοντος από την τουριστική ανάπτυξη

Πιστεύετε ότι η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής υποβαθμίζει το φυσικό περιβάλλον (πχ δάσος «Πευκιάς»);

181 απαντήσεις

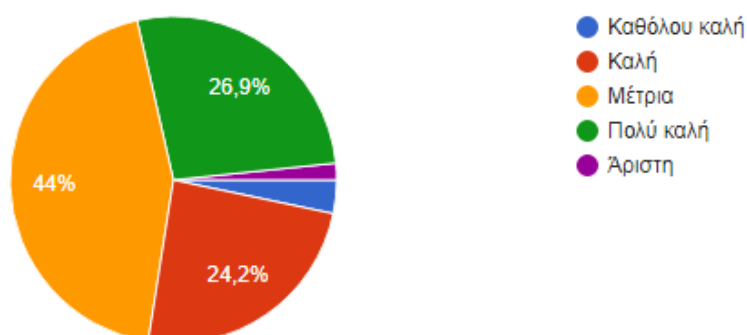

Το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 51,9% απάντησε πως η τουριστική ανάπτυξη δεν υποβαθμίζει καθόλου το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, με σημαντικότερο στοιχείο του το δάσος «Πευκιάς». Το 36,5% του δείγματος θεωρεί πως το υποβαθμίζει λίγο, το 10,5% δηλαδή 19 άτομα απάντησαν πως το υποβαθμίζει αρκετά ενώ 2 άτομα απάντησαν πως το υποβαθμίζει πολύ.

Διάγραμμα 3.2.30: Χαρακτηρισμός τουριστικής ανάπτυξης στο Ξυλόκαστρο

Συγκριτικά με άλλες παράκτιες τουριστικές περιοχές, πως θα χαρακτηρίζατε την τουριστική ανάπτυξη στο Ξυλόκαστρο;

182 απαντήσεις

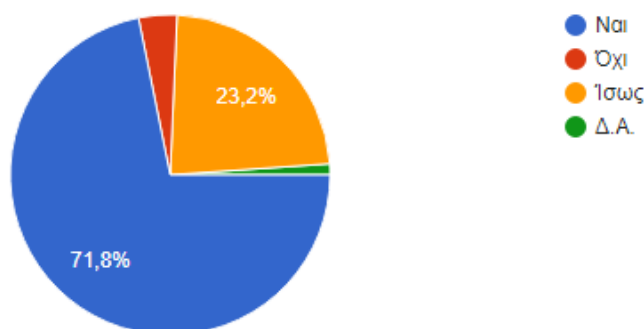
Στην ερώτηση αυτή απάντησαν 182 άτομα. Το 44% του δείγματος, δηλαδή 80 άτομα απάντησαν πως η τουριστική ανάπτυξη του Ξυλοκάστρου συγκριτικά με άλλες παράκτιες περιοχές είναι μέτρια. 50 άτομα απάντησαν πως είναι πολύ καλή ενώ 3 απάντησαν πως η

τουριστική ανάπτυξη της περιοχής είναι άριστη. Τα 44 άτομα απάντησαν πως είναι καλή ενώ 6 άτομα απάντησαν πως δεν είναι καθόλου καλή.

Διάγραμμα 3.2.31: Ο τουρισμός ως βασικός μοχλός της οικονομίας της περιοχής

Πιστεύετε ότι ο τουρισμός μπορεί να γίνει ο βασικός μοχλός για την οικονομία της περιοχής;

181 απαντήσεις

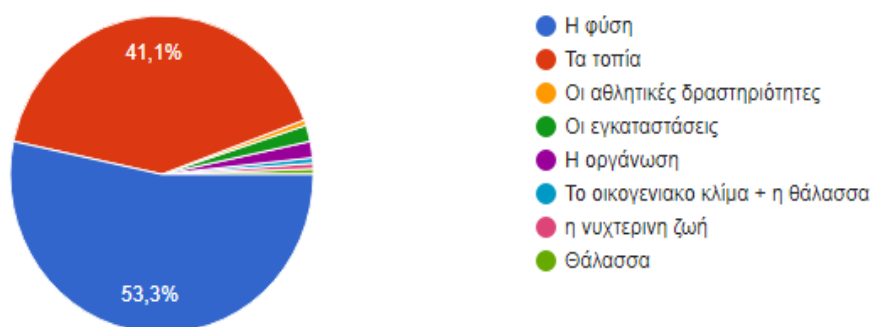

Σε αυτό το ερώτημα απάντησαν 181 άτομα και τα 131 πιστεύουν πως ο τουρισμός μπορεί να γίνει ο βασικός μοχλός της οικονομίας του Ξυλοκάστρου. Τα 42 άτομα απάντησαν πως ίσως να μπορεί να γίνει ενώ το 3,8% του δείγματος δηλαδή τα 7 απάντησαν πως δε μπορεί να γίνει. 1 άτομο επέλεξε να μην απαντήσει σε αυτή την ερώτηση.

Διάγραμμα 3.2.32: Γνώμη των ερωτηθέντων για το Ξυλόκαστρο

Τι σας άρεσε περισσότερο στην περιοχή;

180 απαντήσεις

Είναι φανερό και από το διάγραμμα 3.2.32 πως στο Ξυλόκαστρο παίζουν μεγαλύτερο ρόλο 2 βασικά στοιχεία. Το 53,3% του δείγματος απάντησε πως του άρεσε περισσότερο το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, το 41,1% απάντησε πως του άρεσαν περισσότερο τα τοπία και όλες οι υπόλοιπες επιλογές όπως είναι οι αθλητικές δραστηριότητες, οι εγκαταστάσεις, η οργάνωση, πήραν από 1 μέχρι 3 απαντήσεις. Προτάθηκαν και επιπλέον επιλογές όπως είναι το οικογενειακό κλίμα και η θάλασσα, η νυχτερινή ζωή και η θάλασσα.

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου ήταν ανοιχτής και σύντομης απάντησης. Η ερώτηση ήταν «Τι δεν σας άρεσε από την εμπειρία σας στο Ξυλόκαστρο; Τι λείπει από αυτό;». Οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν πολλές, περίπου 90, για αυτό και ομαδοποιήθηκαν αφού παρόλο που ήταν αρκετές, οι περισσότερες ήταν κοινές.

1. Μια πολύ συνηθισμένη απάντηση σε αυτές τις 90 ήταν οι υψηλές τιμές στα εστιατόρια και τις ταβέρνες ενώ γίνεται και λόγος για την εξυπηρέτηση στα μαγαζιά η οποία δεν είναι ικανοποιητική πολλές φορές.
2. Η απουσία χώρων parking και η δυσκολία που αντιμετώπισαν καθόλη τη διάρκεια παραμονής τους στην περιοχή ήταν και αυτή ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα για περισσότερα από 10 άτομα.
3. Πολλοί επίσης σχολίασαν την έλλειψη επιλογών σε καταστήματα εστίασης και πιο συγκεκριμένα σε εστιατόρια. Ανέφεραν συγκεκριμένα πως δεν υπάρχουν τέτοιου είδους μαγαζιά και πρέπει οπωσδήποτε να δημιουργηθούν.
4. Αρκετοί ανέφεραν και την έλλειψη επιλογών για νυχτερινή ζωή, όπως για παράδειγμα μπαρ και κλαμπ.
5. Ανέφεραν επίσης, ότι δεν τους άρεσε πολύ το ήδη υπάρχον οδικό δίκτυο και κυρίως η οργάνωση αυτού ιδιαίτερα τα βράδια που κυκλοφορούν πολλά αμάξια και δημιουργείται μεγάλη συμφόρηση. Πολλοί πρότειναν σε αυτή την περίπτωση να υπάρξει αστυνόμευση ή ένας τροχονόμος ώστε να αποφεύγονται οι παρανομίες από τους οδηγούς και τα μη ορθά παρκαρίσματα.
6. Περίπου 6 άτομα ανέφεραν την έλλειψη ράμπας στις παραλίες για ΑΜΕΑ. Έχει μόνο μία στην παραλία της Συκιάς και στην περιοχή του Ξυλοκάστρου καμία.
7. Χρειάζεται περισσότερη διαφήμιση το Ξυλόκαστρο σε κάθε μέσο ώστε να γίνει γνωστή και σε άλλους η περιοχή και να την επισκεφθούν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αναφορικά με τα αποτελέσματα της πρωτογενούς έρευνας, παρουσιάζονται και αναλύονται παρακάτω διάφορα συμπεράσματα τα οποία αφορούν τους κατοίκους του Ξυλοκάστρου αλλά και τις τοπικές αρχές έτσι ώστε να υπάρξει βελτίωση σε κάποιους τομείς. Στην πλειοψηφία τους οι ερωτηθέντες ήταν γυναίκες όμως απάντησαν και πολλοί άντρες. Οι ηλικίες που πήραν μέρος ήταν κυρίως νέοι νέες με το μεγαλύτερο ποσοστό να είναι 18-30 χρονών, ένα μικρότερο από 31-45 και συνολικά ένα 20% να είναι από 45 χρονών και άνω. Έτσι, συμμετείχαν όλες οι ηλικίες στην έρευνα ώστε να βγουν τα αποτελέσματα όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένα. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων ήταν απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης οπότε είχαν ένα πολύ καλό μορφωτικό επίπεδο. Το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των ερωτηθέντων ποικίλει σημαντικά αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό βρίσκεται ανάμεσα στα 10.000-20.000 €. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, όμως ειπώθηκαν σχεδόν όλα τα επαγγέλματα στην έρευνα, με τους άνεργους να αποτελούν τη μειοψηφία. Οι ερωτηθέντες-τουρίστες δήλωσαν πως επισκέφθηκαν το Ξυλόκαστρο κυρίως για τουρισμό, οπότε είναι γεγονός πως οι περισσότεροι πηγαίνουν για τις διάφορες υπηρεσίες που παρέχει και για

αναψυχή. Σχεδόν όλοι έχουν επισκεφθεί και πάλι την περιοχή, συνεπώς εν γνώσει τους το επισκέφτηκαν ξανά και θέλησαν να περάσουν ακόμα μια φορά τις διακοπές τους εκεί. Οι κύριοι λόγοι επίσκεψής τους ακόμη μία φορά ήταν λόγοι αναψυχής και ξεκούρασης, ενώ πολλοί πήγαν και πάλι για περισσότερη επαφή με τη φύση και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Οι εκδηλώσεις και τα φεστιβάλ που λαμβάνουν χώρα κάθε χρόνο ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες στο Ξυλόκαστρο είναι ευρέως γνωστά και αποτελούνται από θέατρα, μουσική, χορούς διαφόρων ειδών, συναυλίες και λαμπαδηδρομίες τα οποία μπορούν να απολαύσουν όλες οι ηλικίες. Γίνεται αντιληπτό πως το Ξυλόκαστρο είναι ένας προορισμός για τους τουρίστες στον οποίο θα περάσουν το μεγαλύτερο ίσως μέρος των διακοπών τους. Σχεδόν το 40% του δείγματος παραμένει στο Ξυλόκαστρο για περισσότερες από 8 ημέρες. Συνεπώς πρόκειται για ένα μέρος που συνδυάζει όλα όσα θέλει να κάνει και να δει ένας τουρίστας και ταυτόχρονα να μπορεί να χαλαρώσει και να ξεκουραστεί. Οι περισσότεροι εγχώριοι τουρίστες ταξιδεύουν ή τους καλοκαιρινούς μήνες ή κατά τη διάρκεια όλου του έτους. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων επισκέφτηκε μνημεία ή πολιτισμικούς χώρους κατά τη διάρκεια παραμονής του, οπότε μιλάμε και για έναν πολιτιστικό τουριστικό προορισμό. Πολλοί από τους επισκέπτες θέλουν να επισκεφτούν τέτοιους χώρους κ σε πολλούς μπορεί να αποτελεί και την αφορμή και τον κύριο λόγο επίσκεψης. Ακολούθως, φαίνεται μεγάλη προσέλκυση να είχαν η Εκκλησία του Αγίου Βλασίου στο Ξυλόκαστρο, όπου είναι και ο πολιούχος της περιοχής, η Βίλλα του Σικελιανού ένα πολύ σημαντικό πολιτιστικό στοιχείο της περιοχής όπου απέξω πολλές φορές διοργανώνονται εκδηλώσεις και events ανάλογου χαρακτήρα καθώς και η Λίμνη Δόξα στο Φενεό όπου τα τελευταία χρόνια έχει εξελιχθεί και έχει αποκτήσει μεγάλη φήμη λόγω του απίστευτου καταγάλανου και καταπράσινου τοπίου της σε συνδυασμό με την ηρεμία της λίμνης. Όλα αυτά δημιουργούν ένα κλίμα ουτοπικό και ιδανικό για χαλαρότητα και ηρεμία. Επίσης μεγάλη προσέλκυση τουριστών κάθε χρόνο και σχεδόν όλο το χρόνο έχει η Εκκλησία της Παναγίας Φανερωμένης στο Ξυλόκαστρο όπου πρόκειται για μια πολύ ιδιαίτερη εκκλησία με σπάνια αρχιτεκτονική. Όλα είναι φτιαγμένα από μάρμαρο και δε θυμίζει σε κάποιους τις Ορθόδοξες Εκκλησίες. Όμως είναι και αποτελεί μοναδικό στολίδι της περιοχής, αφού είναι σύγχρονος ναός αλλά είναι φτιαγμένος με βάση τον τύπο των Παλαιοχριστιανικών Βασιλικών. Όλα τα υπόλοιπα είχαν μικρότερο αριθμό προσελεύσεων όμως είναι όλα σημαντικά και έχουν κάτι ιδιαίτερο. Για παράδειγμα, ο Άγιος Γεώργιος της Ζάχολης έχει 17 τρούλους οι οποίοι έχουν θρησκευτικό ορισμό και χτίστηκε μέσα σε 39 ημέρες από Έλληνες περίπου το 1800. Το σπίτι του Αγίου Γερασίμου στα Τρίκαλα Κορινθίας είναι πλέον μουσείο που μπορεί κανείς να το επισκεφθεί. Ακόμη, οι περισσότεροι επισκέφθηκαν το μοναστήρι του Αγίου Βλασίου στα Τρίκαλα Κορινθίας, ένας πανέμορφος χώρος και πολύ ξακουστός αφού πολλοί επισκέπτονται τα Τρίκαλα για να πάνε σε αυτό το μοναστήρι. Επίσης, πολλοί έχουν επισκεφθεί την Ιερά Μονή της Παναγίας Κορφιώτισσας στο Ξυλόκαστρο, η οποία δεσπόζει σε ένα βουνό λίγα μόνο χιλιόμετρα από το κέντρο του Ξυλοκάστρου και είναι ορατό από παντού, το λεγόμενο από τους ντόπιους «Βουνό της Παναγίας». Συνεπώς, ύστερα από όλα αυτά είναι αντιληπτό πως οι τουρίστες κατά τη διάρκεια παραμονής τους μετακινήθηκαν αρκετά και πέρα από τα όρια του Ξυλοκάστρου ώστε να επισκεφτούν σημαντικά μνημεία ή εκκλησίες. Άρα αυτή η τάση για εξερεύνηση και άλλων περιοχών πέρα από το Ξυλόκαστρο καθιστά τον τουρισμό κινητικό αλλά και θρησκευτικό. Οι περισσότεροι επισκέπτες ταξίδεψαν είτε με παρέα είτε με

οικογένεια, συμπερασματικά πρόκειται για έναν οικογενειακό προορισμό. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων κατέφθασαν στην περιοχή με το αμάξι τους, αφού όπως έχει προαναφερθεί πρόκειται για πολύ κοντινός προορισμός από την Αθήνα. Στον τρόπο ενημέρωσης των επισκεπτών για την περιοχή, η πλειοψηφία απάντησε από συστάσεις φίλων. Αυτό σημαίνει πως είναι αλήθεια ότι δε γίνεται αρκετή διαφήμιση της περιοχής στα κοινωνικά δίκτυα, στην τηλεόραση, στα εφημερίδες. Ενημερώνονται για το Ξυλόκαστρο λόγω της φήμης του και λόγω άλλων που το έχουν ήδη επισκεφθεί. Επιπρόσθετα, σημαντικότερα στοιχεία του τουρισμού είναι ο απόλυτος συνδυασμός της περιοχής, βουνού και θάλασσας καθώς και το πράσινο που υπάρχει σε όλο το μήκος της περιοχής και διακοσμεί τους δρόμους και τα κτίρια. Όσον αφορά το μουσικό φεστιβάλ που λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο το τελευταίο Σαββατοκύριακο του Αυγούστου, πλέον θεωρείται θεσμός. Άτομα από όλη την Ελλάδα καταφτάνουν σε αυτό το φεστιβάλ, πολλοί στήνουν εκεί σκηνές για να μείνουν τις 3 αυτές μέρες και γενικότερα πρόκειται για ένα πάρα πολύ γνωστό event το οποίο προσελκύει πάνω από 7.000 άτομα ετησίως. Με αυτό τον τρόπο, επειδή πολλοί επιλέγουν να μένουν σε καταλύματα στο Ξυλόκαστρο, το μαθαίνουν και κάνουν τις διακοπές τους εκεί. Οι παραλίες του Ξυλοκάστρου είναι αυτές με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα από τους τουρίστες, όμως πολλοί φαίνεται να επιλέγουν και της Συκιάς επειδή είναι κολπίσκος και το κύμα δεν είναι πολύ μεγάλο τις ημέρες με αέρα. Επίσης, οι παραλίες του Μελισσίου προσελκύουν αρκετούς τουρίστες. Από τα τοπικά προϊόντα το πιο ξακουστό φαίνεται να είναι το κρασί που παράγεται από τα γύρω χωριά αλλά και η ξακουστή κορινθιακή σταφίδα. Επίσης πολλοί δοκίμασαν και τα βερίκοκα «Διαμαντοπούλου» αλλά και τα δημοφιλή μήλα του Μαρκασίου. Υπήρχαν κι άλλες προτάσεις όπως η σταφίδα Ζούγρας, τα ροδινά φασόλια, τα ουζοκούλουρα, το λάδι και τα πορτοκάλια, γεγονός που αποδεικνύει πως η περιοχή παράγει μεγάλο αριθμό προϊόντων τα οποία πέραν του ότι είναι γνωστά για να τα προτείνουν οι ίδιοι, προτιμώνται κιόλας από τους τουρίστες. Στην περιοχή του Ξυλοκάστρου ο πιο διαδεδομένος τουρισμός είναι ο καλοκαιρινός και ο θαλάσσιος. Πολλοί τουρίστες καταφθάνουν με κρουαζιερόπλοια, σκάφη και ταχύπλοα για να απολαύσουν τις παραλίες όμως δε λείπουν και τα θαλάσσια σπορ όπως για παράδειγμα jet ski, kite surfing και ερασιτεχνική αλιεία. Τα υπόλοιπα είδη δεν είναι ακόμη ευρέως γνωστά στην περιοχή. Αναφορικά με τις υποδομές της περιοχής είναι φανερό πως οι περισσότερες ελκύουν τουρίστες στην περιοχή και ιδιαίτερα τι θέμα της ασφάλειας. Η υγεία/περίθαλψη έχει καταλάβει ισόποσες απαντήσεις. Οι μισοί έχουν απαντήσει πως ελκύει, οι άλλοι μισοί πως δεν ελκύει. Σε αυτό, ίσως σημαντικό ρόλο παίζει πως υπάρχει μόνο ένα δημόσιο Κέντρο Υγείας στην περιοχή, όπου είναι δύσκολο να εξυπηρετήσει απόλυτα τον κόσμο ιδιαίτερα την καλοκαιρινή περίοδο. Πέρα από τους ιδιώτες γιατρούς, η επόμενη λύση για δωρεάν περίθαλψη βρίσκεται στην Κόρινθο στο Νοσοκομείο, το οποίο βρίσκεται περίπου 45χλμ μακριά από το Ξυλόκαστρο. Αυτό είναι ένα πρόβλημα της περιοχής που χρήζει βελτίωσης. Οι επισκέπτες Ειδικού Ενδιαφέροντος μπορούν να βρουν πληθώρα καταλυμάτων για να διανυκτερεύσουν. Επίσης αν πρόκειται για αθλητές, υπάρχουν σχεδόν όλες οι κατάλληλες υποδομές στην περιοχή για όλα τα αθλήματα είτε είναι καλοκαίρι είτε χειμώνας. Αυτό που φαίνεται να μην υπάρχει και σίγουρα πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι η έλλειψη συνεδριακών χώρων. Η δημιουργία τέτοιων ειδικών χώρων θα καταφέρει να προσελκύσει και νέους τουρίστες Ειδικού Ενδιαφέροντος, καθόλη τη διάρκεια του έτους. Μετέπειτα, είναι φανερό

πως οι περισσότεροι εγχώριοι τουρίστες πήγαν διακοπές όλα τα έτη. Αυτοί που δεν πήγαν, το έκαναν κυρίως λόγω πανδημίας και λιγότεροι λόγω οικονομικών δυσκολιών. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δε θα επισκεπτόταν το Ξυλόκαστρο για τουρισμό τον χειμώνα. Αυτό υποδηλώνει πως το χειμώνα η περιοχή δεν έχει πολλές δραστηριότητες και πράγματα να ασχοληθεί κανείς, με αποτέλεσμα να ερημώνει και να μην το επισκέπτονται πολλοί. Αυτή η κατάσταση θα πρέπει να αλλάξει, να αναβαθμιστεί περισσότερο και να κατασκευαστούν νέες υποδομές όπου θα είναι ιδανικές για χειμερινές δραστηριότητες. Η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Ξυλοκάστρου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες, οι οποίες φαίνεται να έχουν θετικό αντίκτυπο στον κόσμο. Η ερώτηση για το αν μπορεί ο τουρισμός να γίνει βασικός μοχλός για την οικονομία της περιοχής, συνδέεται άρρηκτα για αυτό και σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες απάντησαν θετικά. Οι επισκέπτες-τουρίστες δήλωσαν στην συντριπτική πλειοψηφία τους πως ο ντόπιος πληθυσμός του Ξυλοκάστρου είναι φιλόξενος. Ελάχιστοι μόνο δήλωσαν το αντίθετο. Η τουριστική ανάπτυξη στο Ξυλόκαστρο φαίνεται να μην επηρεάζει το φυσικό περιβάλλον. Ίσως οι τουρίστες που έρχονται κατανοούν και σέβονται την προσπάθεια που έχει γίνει στην πόλη να κρατηθεί καθαρή και ο «Πευκιάς» να βρίσκεται σε τόσο καλή κατάσταση. Η τουριστική ανάπτυξη στο Ξυλόκαστρο θεωρείται από τους περισσότερους μέτρια έως πολύ καλή. Αυτό αποδεικνύει πως ενώ υπάρχει μια θετική εικόνα της πόλης, χρειάζεται αρκετή βελτίωση ακόμα το θέμα της τουριστικής ανάπτυξης. Αυτό μπορεί να διορθωθεί και με τις γνώμες των ίδιων των τουριστών για τα διάφορα μειονεκτήματα που υπάρχουν στην περιοχή και τα διάφορα προβλήματα που χρήζουν μιας λύσης. Στην ερώτηση για τη γνώμη αυτών για το Ξυλόκαστρο και τι τους άρεσε περισσότερο, οι πιο πολλοί ενθουσιάστηκαν με τη φύση και τα ειδυλλιακά τοπία της περιοχής.

Γίνεται αντιληπτό στην παρούσα εργασία, πως η συσχέτιση του θεωρητικού μέρους είναι σημαντική σε σχέση με τα ευρήματα της έρευνας. Παρόλο που οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις φαίνεται να μην υφίστανται σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με την έρευνα, οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές επιπτώσεις υφίστανται στην περιοχή. Πιο συγκεκριμένα, το Ξυλόκαστρο πρόκειται για μια παράκτια περιοχή μη δημοφιλή σε παγκόσμιο επίπεδο. Για τον λόγο αυτό, το μεγαλύτερο μέρος τουριστών που την επισκέπτονται είναι εγχώριοι και οι περισσότεροι γνωρίζουν γι αυτήν μέσω άλλων γνωστών που την έχουν ήδη επισκεφθεί. Έτσι, είναι λογικό να μην προσελκύει τόσο διεθνή τουρισμό όσο εγχώριο. Ακόμη, ρωτήθηκαν οι επισκέπτες αν είναι εφικτό ο τουρισμός να αποτελέσει τον βασικό μοχλό της οικονομίας και οι περισσότεροι απάντησαν θετικά. Αυτό δείχνει πως ο τουρισμός στην περιοχή, ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες, είναι πολύ σημαντικός και επιφέρει πολλά έσοδα στην οικονομία και μπορεί να καταφέρει να επιλύσει διάφορα προβλήματα στην περιοχή. Οικονομικά, λοιπόν, επιφέρει πολλά θετικά αποτελέσματα και συντελεί στο συνολικό ΑΕΠ της περιοχής. Ακόμη, η ίδια η περιοχή καθώς και οι γύρω περιοχές που την αποτελούν, συντελούν κι αυτές στην οικονομία αλλά και στην πολιτιστική κληρονομιά. Πολλοί επισκέπτες, επιλέγουν τη διαμονή τους στο Ξυλόκαστρο επειδή είναι μια κεντρική και εμπορική περιοχή, όμως είναι πολύ πιθανό να έχουν επιλέξει να μετακινούνται στις γύρω περιοχές όπου κατακλύζονται από φυσικά τοπία και πολιτιστικά μνημεία. Κοινωνικά προβλήματα όπως είναι ο τζόγος, η διακίνηση ναρκωτικών ή οτιδήποτε άλλο δεν υφίσταται στην περιοχή ή τουλάχιστον δεν έχει παρατηρηθεί από τους επισκέπτες ή τους ντόπιους. Την περίοδο της πανδημίας, πολλοί αποφάσισαν να μην

επισκεφθούν οποιαδήποτε περιοχή ούτε και το Ξυλόκαστρο, με αποτέλεσμα, ιδιαίτερα το καλοκαίρι του 2020, οι επιχειρηματίες της περιοχής να παρατηρήσουν σημαντική μείωση των εσόδων τους. Τα καταστήματα εστίασης, στηρίζουν όσο περισσότερο μπορούν τους τοπικούς παραγωγούς και τα προϊόντα τους, τα οποία φαίνεται να είναι ιδιαίτερα αρεστά στους περισσότερους επισκέπτες. Το αποτέλεσμα αυτού είναι να αυξάνονται τα έσοδα της τοπικής οικονομίας και να αποκτούν μεγάλη φήμη τα προϊόντα της περιοχής. Όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, αυτές φαίνεται να μην έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην περιοχή του Ξυλοκάστρου. Το στολίδι της περιοχής, το δάσος «Πευκιάς» διατηρείται σε άριστη κατάσταση όλα αυτά τα χρόνια, οι τουρίστες δεν προκαλούν σημαντικές ζημιές ή φθορές και έχει καταφέρει με τη φροντίδα ειδικών αλλά και απλών πολιτών (πχ. εθελοντικός καθαρισμός παραλίας) να παραμείνει καθαρός και αλώβητος όλα αυτά τα χρόνια. Η περιοχή επίσης δεν παρουσιάζει συχνά προβλήματα λειψυδρίας ούτε ρύπανση από εκπομπές CO₂. Οι τουρίστες φαίνεται να σέβονται και να εκτιμούν την άρτια και καθαρή παράκτια περιοχή, με αποτέλεσμα τα μικροπροβλήματα που έχουν δημιουργηθεί όλα αυτά τα χρόνια να είναι αντιμετωπίσιμα και να μην έχουν σοβαρό αντίκτυπο στο περιβάλλον και την εικόνα του Ξυλοκάστρου.

Παράρτημα 1

Ελληνική Νομοθεσία για τις παράκτιες και τουριστικές περιοχές

Ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός δίνει έμφαση στις αρχές που προβλέπονται στο Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου και από τη Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και των Παράκτιων Περιοχών της Μεσογείου, όσον αφορά την αλληλεπίδρασης χερσαίου και θαλάσσιου χώρου (2014/89/ΕΕ, ΦΕΚ).

Σύμφωνα με τη διεθνή σύμβαση για την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου, οι αρμόδιοι λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Σύμφωνα με το Άρθρο 6 της απόφασης 2009/89/ΕΚ, οι Γενικές αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών και οι πιο σημαντικές είναι αυτούσιες και είναι οι εξής:

1. Όλα τα στοιχεία σχετικά με τα υδρολογικά, γεωμορφολογικά, κλιματολογικά, οικολογικά, κοινωνικοοικονομικά και πολιτιστικά συστήματα λαμβάνονται υπόψη με ολοκληρωμένο τρόπο, ώστε να μην σημειώνεται υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας των παράκτιων ζωνών και να προλαμβάνονται οι αρνητικές επιπτώσεις λόγω φυσικών καταστροφών και ανάπτυξης.

2. Κατά το σχεδιασμό και τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών εφαρμόζεται προσέγγιση βασιζόμενη στα οικοσυστήματα, ώστε να εξασφαλίζεται αειφόρος ανάπτυξή τους.
3. Διασφαλίζεται χάραξη χωροταξικών στρατηγικών, σχεδίων και προγραμμάτων που καλύπτουν την αστική ανάπτυξη και τις κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες, καθώς και άλλες σχετικές τομεακές πολιτικές.
4. Λαμβάνονται υπόψη η πολλαπλότητα και η ποικιλομορφία των δραστηριοτήτων στις παράκτιες ζώνες και δίνεται προτεραιότητα, όπου είναι απαραίτητο, στις δημόσιες υπηρεσίες και δραστηριότητες που απαιτούν, από την άποψη της χρήσης και της θέσης, άμεση εγγύτητα με τη θάλασσα.
5. Η κατανομή χρήσεων στο σύνολο των παράκτιων ζωνών είναι ισορροπη και αποφεύγεται η περιττή συγκέντρωση και η υπερβολική αστική ανάπτυξη.
6. Εκτελούνται προκαταρκτικές αξιολογήσεις των κινδύνων που συνδέονται με τις διάφορες ανθρωπογενείς δραστηριότητες και υποδομές, ώστε να αποτρέπεται ή να περιορίζεται ο αρνητικός αντίκτυπός τους στις παράκτιες ζώνες.
7. Αποτρέπεται η ζημία στο παράκτιο περιβάλλον και, όταν συμβαίνει, λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα αποκατάστασης.

Όσον αφορά τις οικονομικές δραστηριότητες και συγκεκριμένα αυτές του τομέα του τουρισμού, έχουν αποφασίσει να ενθαρρύνουν τον αειφόρο παράκτιο τουρισμό με τον οποίο διατηρούνται τα παράκτια οικοσυστήματα, οι φυσικοί πόροι, η πολιτιστική κληρονομιά και τα τοπία και να προωθούν ιδιαίτερες μορφές παράκτιου τουρισμού, συμπεριλαμβανομένου του πολιτιστικού, του αγροτικού και του οικολογικού τουρισμού, με σεβασμό στις παραδόσεις των τοπικών πληθυσμών (ΦΕΚ, 2009/89/ΕΚ.).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ξενόγλωσσες

Archer, B. (1978). Domestic tourism as a development factor. *Annals of tourism research*, 5(1), 126-141. Ανακτήθηκε 2/6/2022 από <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0160738378900075>

Camarda, D., & Grassini, L. (2003). Environmental impacts of tourism. Ανακτήθηκε 18/5/2022 από <https://tamug-ir.tdl.org/bitstream/handle/1969.3/29338/04001977.pdf?sequence=1>

Deery, M., Jago, L., & Fredline, L. (2012). Rethinking social impacts of tourism research: A new research agenda. *Tourism management*, 33(1), 64-73. Ανακτήθηκε 23/5/2022 από <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261517711000422>

Dogan, E., & Aslan, A. (2017). Exploring the relationship among CO2 emissions, real GDP, energy consumption and tourism in the EU and candidate countries: Evidence from panel models robust to heterogeneity and cross-sectional dependence. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 77, 239-245. Ανακτήθηκε 21/5/2022 από <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1364032117304410>

Erdoğan, S., Gedikli, A., Cevik, E. I., & Erdoğan, F. (2022). Eco-friendly technologies, international tourism and carbon emissions: Evidence from the most visited countries. *Technological Forecasting and Social Change*, 180, 121705. Ανακτήθηκε 21/5/2022 από <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162522002323>

European Commission (2021). *State aid: Commission approves €800 million Greek scheme to support tourism sector in context of coronavirus outbreak*, Brussels. Ανακτήθηκε 24/5/2022 από https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_2789

Folinas, S., & Metaxas, T. (2020). Tourism: The great patient of coronavirus COVID-2019. MPRA Paper 99666, University Library of Munich, Germany. Ανακτήθηκε 17/5/2022 από <https://ideas.repec.org/p/prapa/mprapa/99666.html>

García, F. A., Vázquez, A. B., & Macías, R. C. (2015). Resident's attitudes towards the impacts of tourism. *Tourism Management Perspectives*, 13, 33-40. Ανακτήθηκε 18/5/2022 από

<https://www.researchgate.net/publication/268215662> Resident's attitudes towards the impacts of tourism

Gormsen, E. (1997). The impact of tourism on coastal areas. *GeoJournal*, 42(1), 39-54. Ανακτήθηκε 23/5/2022 από <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1006840622450>

Jafari, J. (1986). On domestic tourism. *Annals of Tourism Research*, 13(3), 491-496. Ανακτήθηκε 4/6/2022 από <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/004728758702500309>

Lock, S. (2022). *Global tourism industry - statistics & facts*, Statista. Ανακτήθηκε 17/5/2022 από <https://www.statista.com/topics/962/global-tourism/#dossierKeyfigures>

Luković, S., & Stojković, D. (2020). Covid-19 pandemic and global tourism. *Менаџмент у хотелијерству и туризму*, 8(2), 79-87. Ανακτήθηκε 17/5/2022 από <https://cyberleninka.ru/article/n/covid-19-pandemic-and-global-tourism>

Nurov, Z. S., Khamroyeva, F. K., & Kadirova, D. R. (2021, March). Development of domestic tourism as a priority of the economy. In *E-Conference Globe* (pp. 271-275). Ανακτήθηκε 4/6/2022 από [file:///C:/Users/user/Downloads/81%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/81%20(1).pdf)

OECD Tourism Trends and Policies 2020, Greece. Ανακτήθηκε 7/6/2022 από <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/f3180e03/en/index.html?itemId=/content/component/f3180e03-en>

OECD (2020), *OECD Tourism Trends and Policies 2020*, OECD Publishing, Paris. Ανακτήθηκε 24/5/2022 από <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en>

OECD (2022). "Inbound tourism", *OECD Tourism Statistics* (database). Ανακτήθηκε 24/5/2022 από <https://doi.org/10.1787/2e4f8bbe-en>

Scott, N. (2019). Balancing the Pros and Cons of Coastal Tourism through Sustainability. Ανακτήθηκε 22/5/2022 από <https://www.seagoinggreen.org/blog/balancing-the-pros-and-cons-of-coastal-tourism-through-sustainability>

Simm, C. (2018). Positive & Negative Effects of Tourism. *Travel Tourism News*. Ανακτήθηκε 18/5/2022 από <https://tourismforum.org/positive-negative-effects-of-tourism/amp/>

Stefan Gössling, Daniel Scott & C. Michael Hall (2021) Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of COVID-19, *Journal of Sustainable Tourism*, 29:1, 1-20. Ανακτήθηκε 17/5/2022 από <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09669582.2020.1758708>

Stynes, D. J. (1997). Economic impacts of tourism. Ανακτήθηκε 18/5/2022 από <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.541.2793&rep=rep1&type=pdf>

Uğur, N. G., & Akbiyik, A. (2020). Impacts of COVID-19 on global tourism industry: A cross-regional comparison. *Tourism management perspectives*, 36, 100744. Ανακτήθηκε 17/5/2022 από <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211973620301112>

World Travel and Tourism Council, *Economic Impact Reports*. Ανακτήθηκε 20/5/2022 από <https://wtcc.org/Research/Economic-Impact>

Valaouris, A, Poylos, S., Petrakis, S., Alexandrakis, G., Vassilakis, E. & Ghionis, E. (2014). PROCESSES AFFECTING RECENT AND FUTURE MORPHOLOGICAL EVOLUTION OF THE XYLOKASTRO BEACH ZONE (GULF OF CORINTH, GREECE), *Global NEST Journal*, 16 (4), pp 773-786. Ανακτήθηκε 10/6/2022 από https://www.researchgate.net/figure/The-beach-zone-of-the-Xylokastro-coast-Gulf-of-Corinth_fig2_286645769

Ελληνόγλωσσες

Δήμος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης. Ανακτήθηκε 15/6/2021 από <https://www.xylokastro-evrostini.gov.gr/el/>

Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Ανάπτυξης Τουριστικού Προορισμού για το Δήμο Ξυλοκάστρου- Ευρωστίνης (2017)

Θεοδωροπούλος, Α. (2010). Άγιος Μακάριος Ξυλοκάστρου - Ένας περικαλλής ναός αφιερωμένος στον θαυματουργό ιεράρχη της Κορίνθου, Εφημερίδα «Ημερησία Κορίνθου», Αριθμός φύλλου 7338, Κόρινθος.

Κουτιβάς, Σ. (1962). *ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΟΥ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ*. Αθήνα, Τόμος Α'.

Νίκολης, Σ. (2001). *Συμβολή στην ιστορία του Δήμου Ξυλοκάστρου: Από την αρχαιότητα έως σήμερα*. Ξυλόκαστρο.

Ξυλόκαστρο Οδηγός αγοράς, Ενημερωτική Τουριστική Πύλη. Ανακτήθηκε 7/6/2022 από <https://www.xylokastro.com/xylokastro/%CF%80%CE%B5%CF%85%CE%BA%CE%B9%CE%AC%C>

F%82-

%CE%BE%CF%85%CE%BB%CE%BF%CE%BA%CE%AC%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%85/

Οδηγία 2009/89/ΕΚ. ΑΠΉΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 4ης Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με την υπογραφή, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών της Μεσογείου στη σύμβαση για την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος και των παρακτίων περιοχών της Μεσογείου. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε 18/5/2022 από https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2009_034_R_0017_01

Οδηγία 2014/89/Ε. Αλληλεπιδράσεις χερσαίου και θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού. Ανακτήθηκε 18/5/2022 από <http://www.opengov.gr/minenv/?p=8361>

Παυλάκη, Σ. (2020). Ο Πευκιάς Ξυλοκάστρου και η ανάδειξη των σημερινών κινδύνων για τα αισθητικά δάση. Ανακτήθηκε 15/6/2022 από <https://dasarxeio.com/2020/06/09/82080/>

ΦΙΛΟΤΗΣ, Βάση δεδομένων για την ελληνική φύση. Ανακτήθηκε 1/6/2022 από <https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT1011111/>